

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

**Porovnání platební bilance ČR s ostatními zeměmi
Visegrádské čtyřky**

Bc. David Rys

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. David Rys

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Porovnání platební bilance ČR s ostatními zeměmi Visegrádské čtyřky

Název anglicky

Comparison of balance of payments between Czech Republic and other V4 countries

Cíle práce

Hlavním cílem této diplomové práce je komparace platební bilance České republiky s ostatními zeměmi Visegrádské čtyřky od roku 2004 do roku 2018 a následná predikce budoucího vývoje. Prvním dílčím cílem je analýza jednotlivých účtů ve struktuře platební bilance. Druhým dílčím cílem analýza sald platební bilance.

Metodika

Teoretická část diplomové práce bude zpracována hlavně na základě odborné literatury české i zahraniční a z dostupných internetových zdrojů. Teoretická část bude věnována platební bilanci. V praktické části bude použita empirická analýza časových řad. Bude provedena komparace platebních bilancí států V4 v letech 2004 až 2018 a následná predikce budoucího vývoje. Budou vypočítána tempa růstu jednotlivých účtů. Statistická data budou čerpána ze stránek jednotlivých centrálních bank.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

centrální banka, debetní položky, export, import, kreditní položky, platební bilance, saldo

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, J. – SEKERKA, B. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-245-5.

DURČÁKOVÁ, J. – MANDEL, M. *Mezinárodní finance*. Praha: Management Press, 2010. ISBN 978-80-7261-221-5.

FITZMAURICE, John. *Politics and government in the Visegrad countries: Poland, Hungary, the Czech Republic and Slovakia*. New York: St. Martin's Press, 1998. ISBN 03-122-1561-4.

HOLMAN, Robert. *Transformace české ekonomiky: v komparaci s dalšími zeměmi střední Evropy*. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2000. *Ekonomika, právo, politika*. ISBN 80-902795-6-2

JUREČKA, V. *Makroekonomie*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4386-8.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 ZS – PEF (únor 2021)

Vedoucí práce

Ing. Kamila Veselá, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 23. 12. 2019

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 1. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 11. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Porovnání platební bilance ČR s ostatními zeměmi Visegrádské čtyřky" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor(ka) uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2020

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Kamile Veselé, Ph.D. za ochotu, cenné rady a připomínky, které mi byly nápomocné při psaní diplomové práce.

Porovnání platební bilance ČR s ostatními zeměmi Visegrádské čtyřky

Abstrakt

Předmětem této diplomové práce je porovnání platební bilance České republiky s ostatními zeměmi Visegrádské čtyřky. Nejprve se práce v teoretické části zaměřuje na vysvětlení samotného pojmu platební bilance a definování dílčích účtů platební bilance. Dále je v práci vysvětlena metodika sestavování platební bilance dle Mezinárodního měnového fondu. Druhá část teoretických východisek se zabývá Visegrádskou skupinou a jejími členy.

V analytické části se diplomová práce v první řadě zabývá vývojem platební bilance zemí Visegrádské skupiny v letech 2004 až 2018. U každé země je popsán vývoj jednotlivých účtů platební bilance. V druhé části je práce zaměřena na komparaci vývoje platební bilance a jejích účtů v rámci Visegrádské skupiny.

Klíčová slova: centrální banka, debetní položky, export, import, kreditní položky, platební bilance, saldo

Comparison of balance of payments between Czech Republic and other V4 countries

Abstract

First, the work in the theoretical part focuses on explaining the concept of balance of payments and defining individual balance of payments accounts. Furthermore, the work explains the methodology of compiling the balance of payments according to the International Monetary Fund. The second part of the theoretical part deals with the Visegrad Group and its individual members.

The analytical part of the thesis first deals with the development of the balance of payments of individual countries of the Visegrad Group in the years 2004 to 2018. Also the development of individual balance of payments accounts is described. In the second part, the work is focused on the comparison of the development of the balance of payments and its accounts within the Visegrad Group.

Keywords: central bank, debit items, export, import, credit items, balance of payments, balance

Obsah

1 Úvod.....	14
2 Cíl práce a metodika	15
2.1 Cíl práce	15
2.2 Metodika	15
3 Teoretická východiska	17
3.1 Platební bilance	17
3.1.1 Metodika tvorby.....	19
3.2 Horizontální struktura platební bilance	21
3.2.1 Běžný účet.....	21
3.2.2 Kapitálový účet	24
3.2.3 Finanční účet.....	25
3.2.4 Chyby a opomenutí	28
3.3 Vertikální struktura platební bilance	29
3.4 Salda platební bilance	30
3.4.1 Saldo obchodní bilance	30
3.4.2 Saldo výkonové bilance	31
3.4.3 Saldo běžného účtu	32
3.4.4 Saldo celkové platební bilance	32
3.5 Visegradská čtyřka	34
3.5.1 Odliv kapitálu u států V4.....	35
3.5.2 Česká republika.....	36
3.5.3 Slovensko.....	38
3.5.4 Polsko.....	40
3.5.5 Maďarsko	42
4 Vlastní práce	44
4.1 Platební bilance České republiky	44
4.1.1 Běžný účet České republiky	45
4.1.2 Kapitálový účet České republiky	51
4.1.3 Finanční účet České republiky.....	52
4.2 Platební bilance Slovenska.....	56
4.2.1 Běžný účet Slovenska	57
4.2.2 Kapitálový účet Slovenska.....	63
4.2.3 Finanční účet Slovenska	64
4.3 Platební bilance Polska	67
4.3.1 Běžný účet Polska	68

4.3.2	Kapitálový účet Polska.....	73
4.3.3	Finanční účet Polska	74
4.4	Platební bilance Maďarska	77
4.4.1	Běžný účet Maďarska	78
4.4.2	Kapitálový účet Maďarska.....	83
4.4.3	Finanční účet Maďarska.....	84
4.5	Porovnání platebních bilancí jednotlivých států V4.....	87
4.5.1	Porovnání běžného účtu	87
4.5.2	Porovnání Salda výkonové bilance	89
4.5.3	Porovnání kapitálového účtu.....	90
4.5.4	Porovnání finančního účtu	91
5	Výsledky	94
5.1	Výsledky k běžným účtům platební bilance V4.....	94
5.1.1	Výsledky k saldům obchodní bilance států V4.....	94
5.1.2	Výsledky k saldům výkonové bilance států V4	95
5.2	Výsledky ke kapitálovým účtům platební bilance států V4.....	95
5.3	Výsledky k finančním účtům platební bilance států V4.....	95
5.4	Výsledky k porovnání účtů platební bilance států V4.....	96
6	Závěr.....	98
7	Seznam použitých zdrojů.....	99
7.1	Knižní zdroje	99
7.2	Internetové zdroje.....	100
8	Přílohy	103

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj platební bilance České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	44
Graf 2: Vývoj salda běžného účtu České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	46
Graf 3: Prognóza vývoje běžného účtu České republiky pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR	47
Graf 4: Vývoj položek běžného účtu České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	48
Graf 5: Vývoj salda obchodní bilance České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	50
Graf 6: Vývoj salda výkonové bilance České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	51
Graf 7: Vývoj kapitálového účtu České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	52

Graf 8: Vývoj finančního účtu České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	53
Graf 9: Vývoj položek finančního účtu České republiky v letech 2004 až 2011 v mil. EUR	54
Graf 10: Vývoj položek finančního účtu České republiky v letech 2012 až 2018 v mil. EUR	55
Graf 11: Vývoj platební bilance Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	57
Graf 12: Vývoj salda běžného účtu Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	58
Graf 13: Prognóza vývoje běžného účtu Slovenska pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR....	59
Graf 14: Vývoj položek běžného účtu Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	60
Graf 15: Saldo obchodní bilance Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	62
Graf 16: Vývoj salda výkonové bilance Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	63
Graf 17: Vývoj kapitálového účtu Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	64
Graf 18: Vývoj finančního účtu Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	65
Graf 19: Vývoj položek finančního účtu Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	66
Graf 20: Vývoj platební bilance Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	68
Graf 21: Vývoj salda běžného účtu Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	69
Graf 22: Prognóza vývoje běžného účtu Polska pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR.....	70
Graf 23: Vývoj položek běžného účtu Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	70
Graf 24: Saldo obchodní bilance Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	72
Graf 25: Vývoj salda výkonové bilance Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	73
Graf 26: Vývoj kapitálového účtu Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	74
Graf 27: Vývoj salda finančního účtu Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	75
Graf 28: Vývoj položek finančního účtu Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	76
Graf 29: Vývoj platební bilance Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	77
Graf 30: Vývoj salda běžného účtu Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	78
Graf 31: Prognóza vývoje běžného účtu Maďarska pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR....	79
Graf 32: Vývoj položek běžného účtu Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	81
Graf 33: Saldo obchodní bilance Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	81
Graf 34: Vývoj salda výkonové bilance Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	83
Graf 35: Vývoj kapitálového účtu Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	84
Graf 36: Vývoj finančního účtu Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR	85
Graf 37: Vývoj položek finančního účtu Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	86

Graf 38: Porovnání běžných účtů České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	87
Graf 39: Porovnání sald výkonových bilancí České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	89
Graf 40: Porovnání kapitálových účtů České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	91
Graf 41: Porovnání finančních účtů České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR.....	92

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma platební bilance (horizontální struktura).....	19
--	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozdíl BMP5 a BMP6.....	20
Tabulka 2: Vertikální struktura platební bilance.....	30
Tabulka 3: Prognóza vývoje běžného účtu České republiky pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR.....	46
Tabulka 4: Prognóza vývoje běžného účtu Slovenska pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR.....	59
Tabulka 5: Prognóza vývoje běžného účtu Polska pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR.....	69
Tabulka 6: Prognóza vývoje běžného účtu Maďarska pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR.....	79

Seznam použitých zkratk

BÚ – běžný účet

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

EUR – euro

FÚ – finanční účet

HDP – hrubý domácí produkt

CH – chyby a opomenutí

KÚ – kapitálový účet

M – import

MMF – Mezinárodní měnový fond

NATO – Severoatlantická aliance

NX – čistý export

OSN – Organizace spojených národů

PZI – přímé zahraniční investice

SITC – Standardní klasifikace mezinárodního obchodu

tzv. – takzvaný

USD – dolar

V4 – Visegradská čtyřka

X – export

1 Úvod

V rámci charakterizování ekonomické vyspělosti určitého státu je důležité zhodnotit její vnitřní a vnější ekonomickou rovnováhu. Vnitřní rovnováha je posuzována podle makroekonomických ukazatelů, mezi které patří tempo růstu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti. Vnější rovnováha je posuzována právě skrze platební bilanci. Všeobecně je platný názor, že nejlepším měřítkem pro hodnocení vnější ekonomické rovnováhy, je právě platební bilance. Platební bilanci lze definovat jako výkaz zachycující ekonomické operace a transakce, které se uskuteční mezi domácími a zahraničními subjekty za určité období, většinou se jedná o jeden rok. Zmíněné ekonomické operace a transakce jsou propojeny s toky zboží, služeb, peněz a kapitálu.

Platební bilance pro jednotlivé státy jsou sestavovány národními bankami každé ze zemí Visegrádské čtyřky, na základě manuálu Mezinárodního měnového fondu. Cílem sestavení platební bilance podle manuálu MMF je, aby byla možná srovnatelnost s ostatními zeměmi a tím byla zajištěná vypovídající schopnost pro další práci s údaji. Dle manuálu BMP6 je platební bilance tvořena čtyřmi základními účty a těmi jsou běžný účet, finanční účet, kapitálový účet a saldo chyba a opomenutí.

Visegrádská skupina je regionální uskupení mezi Českem, Maďarskem, Polskem a Slovenskem, která byla založena 15. února 1991 v maďarském městě Visegrád. Hlavním úkolem Visegrádské skupiny v době vzniku byla vzájemná podpora. Jednalo se o postkomunistické země, které se chtěly společně začlenit do euroatlantických struktur. I po vstupu členů Visegrádské čtyřky do NATA i EU se jedná o velice důležité regionální uskupení. Země V4 mají společnou určitou část historie, kdy všechny spadaly do sféry vlivu Sovětského svazu a měly centrálně řízenou ekonomiku. Po rozpadu Sovětského svazu došlo k transformaci jednotlivých ekonomik na tržní. Právě proto, že země V4 se nacházely v podobné situaci, rozhodly se pro vytvoření Visegrádské skupiny. Vstup států V4 do EU jim otevírá nové možnosti, jelikož se staly součástí vnitřního trhu EU.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této diplomové práce je komparace platební bilance České republiky s ostatními zeměmi Visegrádské skupiny, a to v období od roku 2004 do roku 2018. K tomu je využito také dílčích cílů, mezi které patří analýza jednotlivých účtů platební bilance pro každý ze států Visegrádské skupiny a zhodnocení vývoje sald platebních bilancí těchto států.

2.2 Metodika

První část diplomové práce se zabývá teoretickými východisky, která slouží jako podklad k následovnému zpracování analytické části. Teoretická východiska jsou popsána na základě odborné české i zahraniční literatury, která se zabývá platební bilancí a státy Visegrádské čtyřky. Dalším zdrojem pro tvorbu teoretických východisek byly odborné elektronické informační zdroje. Zásadním dokumentem pro vytvoření teoretických východisek je manuál BMP6, podle kterého se sestavuje aktuálně platební bilance. Manuál je vydáván Mezinárodním měnovým fondem.

Analytická část vychází z dat České národní banky, Polské národní banky, Slovenské národní banky a Maďarského centrálního statistického úřadu. Aby byla možná komparace účtů platební bilance mezi státy Visegrádské čtyřky, byla veškerá data v eurech. Data z České národní banky a Slovenské národní banky byly uvedeny ve čtvrtletích, a proto bylo potřeba sečíst jednotlivá čtvrtletí dohromady, aby byla získána data roční. Získaná data o vývoji platební bilance jednotlivých států Visegrádské čtyřky se nalézala v Microsoft Excel, kde bylo možné s nimi i dále pracovat a vytvářet z nich grafy pro lepší vizualizaci. Data pro jednotlivé účty platební bilance států Visegrádské skupiny byla nejprve analyzována v rámci časových řad. Časové řady byly zaznamenány pro období od roku 2004 do roku 2018. V rámci analýzy časových řad byly vypočítány meziroční změny, tempa růstu a procentuální podíly složek salda obchodní bilance. V práci byly analyzovány běžné, kapitálové a finanční účty zemí Visegrádské čtyřky. V rámci běžného účtu se dále hodnotila bilance zboží, služeb, prvotních a druhotných důchodů. Dále se u běžného účtu

analyzovala salda obchodní bilance, která zahrnují vývoz a dovoz zboží a salda výkonové bilance, která zahrnují dohromady bilanci zboží a služeb. U finančního účtu byla analyzována bilance přímých investic, portfoliových investic, finančních derivátů, ostatních investic a rezervních aktiv. Na základě analýzy časové řady běžného účtu všech států Visegrádské čtyřky byla udělána predikce vývoje pro roky 2019 až 2021. Prognóza byla zhotovena v programu Microsoft Excel na základě dat k příslušnému státu. V závěrečné části jsou tyto rozborů využity pro zhodnocení vývoje metodou komparace mezi jednotlivými státy Visegrádské čtyřky. Komparovány mezi sebou byly jednotlivé běžné, kapitálové, finanční účty a také salda výkonové bilance na základě jejich vývoje.

Pro výpočet meziroční změny byl využit vzorec:

$$\text{Meziroční změna} = t_a - t_{a-1}$$

t_a = aktuální rok

t_{a-1} = rok předchozí

Pro výpočet tempa růstu byl využit vzorec:

$$\text{Tempo růstu} = \frac{(t_a - t_{a-1})}{t_{a-1}}$$

t_a = aktuální rok

t_{a-1} = rok předchozí

3 Teoretická východiska

3.1 Platební bilance

Velkou úlohu v ekonomickém vývoji země hraje její vnitřní a vnější rovnováha. Vnitřní rovnováha je především charakterizována cenovou stabilitou, rovnovážným tempem růstu HDP a zaměstnaností. Vnější rovnováha je posuzována zejména podle platební bilance. Vnitřní a vnější rovnováha spolu úzce souvisí. Díky platební bilanci lze hodnotit rovnováhu ekonomiky vybrané země, protože z vnějšího pohledu je možné předvídat kapacitu trhu dané země. Platební bilance se zaznamenává na principu podvojného účetnictví a musí být vždy vyrovnaná. Vzorec pro výpočet je následující:

$$BÚ + FÚ + KÚ + CH = 0 \text{ (Neumann, Žamberský, Jiránková, 2010).}$$

Platební bilanci lze vnímat jako systematický statický výkaz z oblasti národního účetnictví, který souhrnně zachycuje veškeré ekonomické transakce mezi rezidenty domácí země a rezidenty ostatních zemí, které uskutečnily za určité období. Zmíněné ekonomické transakce jsou propojeny s toky zboží, služeb, peněz a kapitálu mezi domácí ekonomikou a zahraničím, které následně vedou ke změně zahraničních aktiv a pasiv. Platební bilance je také spojena s tvorbou devizové poptávky a devizové nabídky na devizovém trhu. Platební bilance má hodně sezónní charakter, proto při její analýze je důležité klást důraz na roční data, i když je možné pracovat i se čtvrtletní frekvencí nebo dokonce měsíční (Mandel, Durčáková, 2016).

Platební bilanci lze chápat, jako výkaz, který zaznamenává veškeré hospodářské toky mezi zeměmi. Jedná se tedy o nástroj, který sleduje toky zboží, služeb a kapitálu mezi dvěma zeměmi (Samuelson, Nordhaus, 2017)

Všechny vnější vztahy, které představují toky zboží, služeb, kapitálu a peněz mezi domácí ekonomikou a zahraničím jsou zaznamenány v platební bilanci. Vývoj platební bilance státu ovlivňuje ostatní zásadní makroekonomické veličiny, jako jsou zaměstnanost, hrubý domácí produkt, měnový kurz, úrokovou míru a úroveň cen zboží a služeb. Zároveň je platební bilance také ovlivňována těmito veličinami zpětně (Mandel, Durčáková, 2016).

„Dílčí a kumulativní salda platební bilance poskytují důležité informace pro rozhodování finančních manažerů a investorů (Mandel, Durčáková, 2016, str.15).“

Platební bilanci lze vnímat jako výkaz, který zachycuje ekonomické operace a transakce mezi domácími a zahraničními subjekty za určité období. Většinou se jedná o období dlouho jeden rok. Způsob zachycení těchto operací může být různý a zpravidla je podřízen účelu, ke kterému je výkaz určen. Pro analytické potřeby jsou operace zachyceny v podrobném členění. Pokud má platební bilance jen informativní význam, jsou jednotlivé operace agregovány do větších skupin (Revenda, 2011).

Platební bilance je sestavována na principu podvojného účetnictví, které zachycuje každou operaci v platební bilanci dvakrát. Jednou jako kreditní operaci a podruhé jako debetní operaci. Kritériem tohoto členění je to, jestli daná operace ovlivňuje nabídku deviz nebo poptávku po devizách na vnitřním devizovém trhu. Jestli daná operace ovlivňuje nabídku deviz, je označována jako kreditní, pokud ovlivňuje poptávku po devizách, jedná se o operaci debetní (Revenda, 2011).

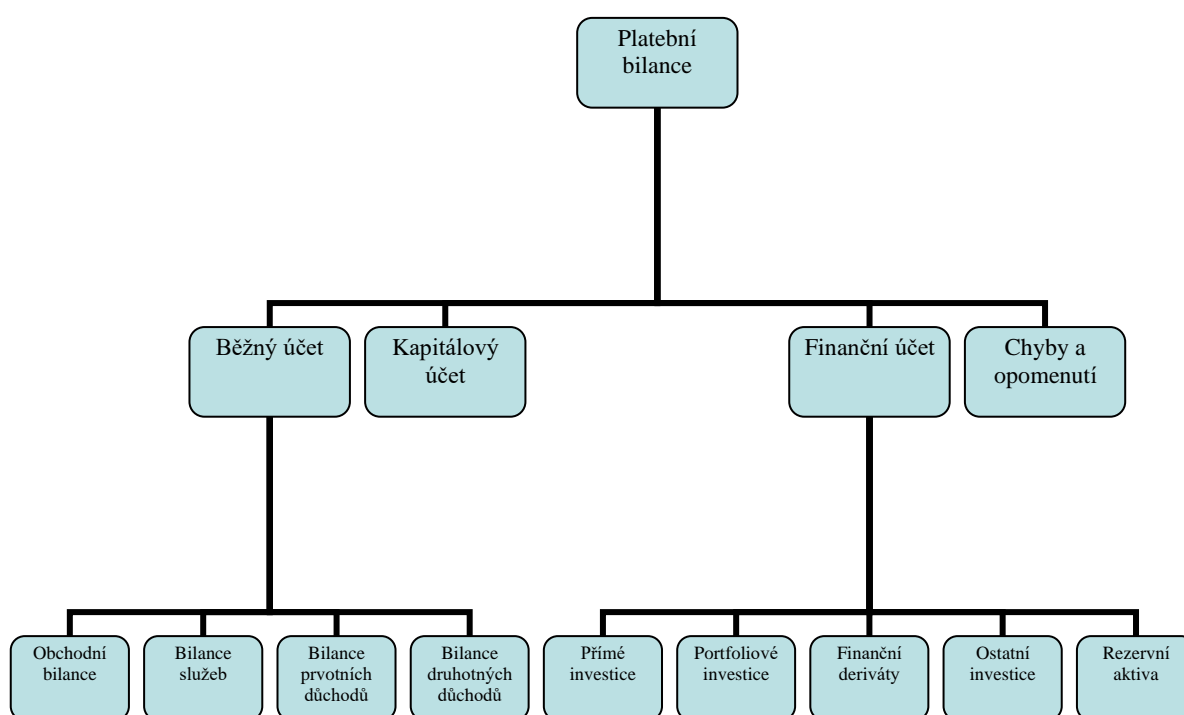
„Platební bilance vyjadřuje ekonomické transakce subjektů dané země se zahraničím během určitého období a zachycuje mezinárodní pohyb statků, služeb, výrobních faktorů a pohledávek a závazků (Brčák et al., 2018, str.196).“

Platební bilance se rozlišuje na tržní a účetní. Tržní platební bilance znázorňuje běžný a neustálý vztah platebních toků. Součástí je teoretická analýza pozorovatelná pouze za pomoci kurzů. Účetní platební bilance je charakterizována jako statistický výkaz shrnující všechny zahraniční transakce dané země za určité období, který je realizován podvojným účetním záznamem (Brčák et al., 2018).

Platební bilance je statistický záznam ekonomických transakcí subjektů dané země s ekonomickými subjekty ze zbytku světa za určité období, pravidla jednoho roku (Neumann, Žamberský, Jiránková, 2010).

Platební bilance je výkazem peněžních i nepeněžních toků a změn mezinárodních aktiv a pasiv za určité období. Lze ji přirovnat třeba k rozpočtu domácnosti nebo jednotlivce v průběhu roku v kombinaci se záznamem změn jeho majetku a závazků. Platební bilanci se pokouší o zachycení veškerých ekonomických transakcí mezi domácí ekonomikou a zbytkem světa. Domácí ekonomiku představují subjekty, které zde mají sídlo (Jurečka, 2017).

Obrázek 1: Schéma platební bilance (horizontální struktura)

Zdroj: Mandel, Durčáková (2016) a Jurečka (2017), vlastní zpracování

3.1.1 Metodika tvorby

Jednotný systém statistiky platební bilance byl vyhotoven MMF pro jeho členy v roce 1947. Inovace finančních instrumentů na globálním trhu a neustálý vývoj světové ekonomiky vedou k potřebě změn ve statistikách k tomu, aby pokryly nové jevy a na základě toho dochází k aktualizacím manuálu platební bilance (Olšovský, 2020).

Struktura platební bilance je řízena metodikou MMF, která je k nalezení v Manuálu platební bilance. V roce 2009 byl vydán v pořadí již šestý manuál platební bilance. Tento

manuál byla reakcí na nové jevy v mezinárodním ekonomickém prostředí, a to především na rozvoj globalizace, ale určitě také podrobnější zpracování rozvah a finanční inovace. Manuál neboli BMP6 klade stejný důraz na transakce zachycené platební bilancí, tak na pozice prezentované v investiční pozici země oproti zahraničí. BMP6 byl revidován vzájemně se zavedením systému národních účtů 2008. Byl zajištěn soulad mezi domácí a mezinárodní makroekonomickou statistikou (Mandel, Durčáková, 2016).

Od roku 1948 MMF vydává obecné manuály pro sestavování statistiky platební bilance. MMF zveřejnil v roce 2009 již šesté vydání Manuálu k sestavení platební bilance a investiční pozice vůči zahraničí (BPM6). Tato zatím poslední úprava byla vytvořena v těsné spolupráci s výborem MMF pro statistiku platební bilance a pracovali na ní mezinárodní organizace a národní sestavovatelé. Aktualizace manuálu zohledňuje vliv globalizace vůči nárůstu využívání přeshraničních výrobních procesů, složité struktury mezinárodních společenství a mezinárodní mobilitě pracovních sil. Nové vydání také reflektuje na podrobnější zpracování rozvah a finanční inovace. Aby byl zajištěn soulad mezi externí a domácí makroekonomickou statistikou, je v manuálu zohledněno zavedení systému národních účtů 2008 a Evropského systému národních účtů 2010. Tento manuál začal platit v zemích EU v roce 2014 (Brčák et al., 2018).

Rozdíl mezi BMP5 a BMP6

Tabulka 1: Rozdíl BMP5 a BMP6

BMP5	BMP6
Běžný účet	Běžný účet
Obchodní bilance (Zboží)	Obchodní bilance (Zboží)
Bilance služeb	Bilance služeb
Bilance výnosů	Primární výnosy
Běžné převody	Sekundární výnosy
Kapitálový účet	Kapitálový účet
Finanční účet	Finanční účet
	(včetně devizových rezerv)
Devizové Rezervy	

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování (2020) prezentace od Olšovský Rudolf

3.2 Horizontální struktura platební bilance

„Horizontální členění odpovídá věcné struktuře (Brčák et al., 2018, str.197).“

Horizontální struktura platební bilance se zabývá dopodrobna jednotlivými položkami platební bilance. V rámci horizontální struktury jsou sledovány vzájemné vazby v rámci jednotlivých položek nebo celé skupiny ekonomických operací. Na základě toho lze sledovat přínos pro domácí ekonomiku (Černohorský, Teplý, 2011).

Dle Manuálu BMP6 tvoří platební bilanci následující základní účty (Mandel, Durčáková, 2016) a zároveň se podle Brčáka et al. (2018) jedná o horizontální členění:

- běžný účet;
- kapitálový účet;
- finanční účet;
- chyby a opomenutí

Běžný účet + Kapitálový účet + Chyby a opomenutí = Finanční účet (Mandel, Durčáková, 2016).

3.2.1 Běžný účet

„Běžný účet zachycuje toky zboží (vývoz a dovoz) a služeb (vývoz a dovoz dopravních služeb, cestovního ruchu a ostatních obchodních a neobchodních služeb), primární důchody (úroky, dividendy, reinvestované zisky, pracovní příjmy, daně a dotace na produkci a dovoz) a druhotné důchody (daně, sociální dávky, převody mezi domácnostmi) (ČNB, 2020).“

Běžný účet platební bilance obsahuje zboží, služby, prvotní důchody spojené s mezinárodním pohybem kapitálu a pracovních sil a dále poté druhotné důchody. MMF člení běžný účet podle toho, jak je země vyspělá, na vyspělé země, rozvíjející a rozvojové (Mandel, Durčáková, 2016).

Běžný účet se nalézá v rovnováze, když mají rezidenti určité země dostatek prostředků na financování všech nákupů v dané zemi. Mezi rezidenty patří lidé, podniky a vláda. Prostředky na financování nákupů zahrnují příjmy a úspory. Nákupy zahrnují veškeré spotřebitelské výdaje, růst podnikání a výdaje na vládní infrastrukturu (Amadeo², 2020)

Cílem pro většinu zemí je kumulace peněz vývozem většího množství zboží a služeb, než kolik je dovezeno. Tomu se říká obchodní přebytek. Znamená to, že země má vyšší příjmy, než kolik utratí. K deficitu dochází v momentě, kdy rezidenti dané země vyváží méně zboží a služeb, než dovážejí. To způsobuje, že rezidenti dané země přijímají méně kapitálu od cizinců, než kolik odevzdají (Amadeo², 2020)

Mezi položky běžného účtu patří:

- obchodní bilance;
- bilance služeb;
- bilance prvotních důchodů;
- bilance druhotných důchodů (Mandel, Durčáková, 2016).

„Obchodní bilance zahrnuje vývozy a dovozy zboží ze země do země (Neumann, Žamberský, Jiránková, 2010, str.94).“

Základním měřítkem mezinárodního obchodu je obchodní bilance, která vyjadřuje rozdíl mezi importem (debet) a exportem (kredit) výrobků a zboží. Pokud export převyšuje import jedná se o tzv. přebytek obchodní bilance, což znamená, že vybraná země v určitém sledovaném období vyvezla více výrobků a zboží, než dovezla. Naopak deficit nebo také schodek obchodní bilance znamená, že dovoz byl vyšší než vývoz. Rozlišujeme několik druhů bilancí mezi, které patří bilance služeb, bilance prvotních důchodů, bilance druhotných důchodů, bilance na finančním účtu (Jurečka, 2017).

„Podle klasifikace OSN SITC (Standard International Trade Classification) je export a import zboží komoditně členěn do následujících skupin: potraviny, nápoje a tabák, suroviny, paliva, tuky a oleje, chemikálie, tržní výrobky, stroje a dopravní prostředky, průmyslové výrobky a nezařazené zboží (Mandel, Durčáková, 2016, str.19).“

V teritoriální struktuře ČR je export a import je členěn na svět celkem, eurozónu, ostatní evropské země, země Ameriky, Afriky a Asie. Je také zaznamenáván import a export na Nový Zéland a do Austrálie (Mandel, Durčáková, 2016).

Obchodní bilance se dále člení na základě deseti agregovaných komoditních skupin. Struktura obchodní bilance představuje, jak je domácí ekonomika rozvinutá. Předpokládá se, že rozvinutější ekonomika má vyšší podíl zhodnocené práce, a to znamená, že vyváží více produktů zpracovatelského průmyslu a investiční statky, a naopak vyváží méně surovin a zemědělských produktů (Černohorský, Teplý, 2011).

„Bilance služeb zahrnuje vývoz a dovoz služeb (např. doprava, cestovní ruch) ze země do země (Neumann, Žamberský, Jiránková, 2010, str.94).“

Bilance služeb obsahuje export a import v oblastech dopravy, cestovního ruchu, pojištění a poskytování licencí a patentů. Mezi obchodní bilancí a bilancí služeb existuje úzká vazba, protože dopravní náklady i pojištění mohou být součástí exportní a importní cen či mohou být určeny zvlášť a zahrnuty pod pohybem služeb (Černohorský, Teplý, 2011).

Bilance prvotních důchodů se zaměřuje na rozdíl mezi platbami za využívání kapitálu – výrobních faktorů. Jsou zde zahrnuty výnosy domácích rezidentů, z jichž proběhlých investic v zahraničí a výnosy zahraničních rezidentů z investic v domácí ekonomice (úroky, dividendy, zisky, renty). Jsou zde evidovány náhrady zaměstnanců (příjmy za jejich práci v zahraničí, za jejich lidský kapitál) (Jurečka, 2017).

Mezi bilancí prvotních důchodů patří náhrady zaměstnanců, což jsou příjmy z práce v zahraničí a dále výdaje na platy nerezidentů zaměstnaných v domácí ekonomice. Kromě náhrad zaměstnanců tam ještě patří výnosy a náklady, které jsou spojené z předchozím investováním rezidentů v zahraničí nebo naopak nerezidentů v domácí ekonomice. Na stranu kreditních položek jsou zaznamenávány především výnosy z finančních aktiv a investování v zahraničí dále ještě příjmy rezidentů ze zaměstnání v cizině. Nejčastěji se jedná o zisky, úroky, renty a dividendy naopak na stranu debetních položek jsou

zaznamenávají především reinvestované zisky zahraničních firem v České republice a dále vyplacené dividendy zahraničním investorům. Bilance prvotních důchodů nahrazuje původní bilanci výnosů a je tvořena příjmy z výrobních faktorů (Mandel, Durčáková, 2016).

Bilance druhotných důchodů zachycuje jednostranné transfery, které nevedou k tvorbě závazků či pohledávek vůči zahraničním subjektům. Patří sem např. daně z příjmu i majetku, dary, příspěvky, pojistné plnění, humanitární pomoc a jiné transfery, za které nejsou požadovány žádné protislužby (Jurečka, 2017).

Bilance druhotných důchodů zachycuje jednostranné platby ze zahraničí, které jsou na kreditní položky, a dále zachycuje platby do zahraničí, které jsou nazývány debetní položky. Tyto platby nevedou ke vzniku zahraničních pohledávek nebo zahraničních závazků dané země. Bilance druhotných důchodů je nově součástí běžného účtu a vznikla namísto dřívější bilance běžných převodů. Je tvořena daněmi z příjmu, bohatstvím, čistými prémiei z neživotního pojištění, pojistným plněním z neživotního pojištění, mezinárodní spoluprací, korekcí související s penzemi a ostatními běžnými transfery (Mandel, Durčáková, 2016).

3.2.2 Kapitálový účet

„Kapitálový účet tvoří převody nevyrobených nefinančních aktiv (např. půda - pozemky pro zastupitelské úřady aj.) a přerozdělení kapitálového charakteru (např. mezinárodní odpouštění dluhů, investiční granty a další) (ČNB, 2020).“

Kapitálový účet zobrazuje pouze tzv. kapitálové transfery. Mezi transfery kapitálové charakteru patří Kapitálové transfery, které souvisí s čerpáním zdrojů z Evropské unie, s převody majetku migrujícího obyvatelstva, s pomíjením dluhů i vlastnickými právy k základním prostředkům kromě těchto převodů sem spadají i převody nevyrobených nefinančních hmotných aktiv a nehmotných práv, mezi které patří např. patenty, autorská práva a další. Ostatní nebo další kapitálové transakce, které jsou spojené hlavně

s mezinárodním investováním jsou zachycené na finančním účtu platební bilance (Mandel, Durčáková, 2016).

Kapitálový účet slouží k evidenci kapitálových transferů a je tedy představován pohybem kapitálových transferů. O kapitálovém účtu se mylně vykládá, že zobrazuje pohyby kapitálu (Černohorský, Teplý, 2011).

Kapitálový účet zaznamenává kapitálové transfery, jedná se především o převody nehmotných práv jako jsou patenty, licence, autorská práva nebo ochranné známky, převody majetku migrantů a odpustění dluhu. V průběhu několika posledních let jsou zde zachyceny peněžní toky, které jsou spojené se strukturálními fondy EU a také obchodování s emisními povolenkami (Jurečka, 2017).

3.2.3 Finanční účet

Finanční účet zachycuje mezinárodní transfery finančního kapitálu rozdělené na přímé investice, portfoliové investice, ostatní investice, finanční deriváty a rezervní aktiva. Kreditní operace zachycují zvýšení zahraničních pasiv nebo snížení zahraničních aktiv. Debetní operace naopak představují snížení zahraničních pasiv nebo zvýšení zahraničních aktiv. Z toho vyplývá, že kreditní operace představují import kapitálu do domácí ekonomiky, a naopak debetní operace představují export kapitálu z domácí ekonomiky (Mandel, Durčáková, 2016).

Finanční účet dělí toky kapitálu na krátkodobé a dlouhodobé. V případě dlouhodobého kapitálu se myslí doba investice kapitálu delší než jeden rok. Dále také lze kapitál rozdělit na dluhový a investiční (Jurečka, 2017).

- Přímé investice
- Portfoliové investice
- Finanční deriváty
- Ostatní investice
- Rezervní aktiva

Přímé investice v rámci mezinárodního pohybu jsou často také označovány jako pohyb dlouhodobého kapitálu. Jedná se o nákup majoritních balíků akcií, reinvestice zahraničního

zisku (dohromady tzv. přímé investice) nebo nepřímé investice (patří sem nákup akcií, obligací nebo jiných střednědobých a dlouhodobých cenných papírů s motivem dlouhodobého držení těchto cenných papírů a dosažení dlouhodobého výnosu). Teoreticky by mělo být u majetkových cenných papírů (akcií) vyžadováno nabytí vlastnického podílu ve výši minimálně 50 %. Ve skutečnosti je statistický požadavek pro zařazení investice do přímých zahraničních investic nabytí vlastnictví zpravidla minimálně 10 % akcií (Černohorský, Teplý, 2011).

Přímé investice zahrnují domácí investice v zahraničí a také zahraniční přímé investice v domácí ekonomice. Tyto investice umožňují určitou míru řízení a kontroly podniku. Dále lze také zařadit do přímých investic reinvestovaný zisk a ostatní kapitál (Neumann, Žamborský, Jiránková, 2010).

Výnosy z přímých investic (konkrétně výnosy z vlastního kapitálu a výnosy z dluhových závazků) představují výnosy přímého investora, který je rezidentem jednoho státu z vlastnictví přímé investice v jiném státu. Výnosy z přímých investic se uvádějí v saldu pro přímé investice v zahraničí a ve vykazujícím státu. Dále se výnosy z vlastního kapitálu dělí na:

- rozdělený zisk (dividendy a rozdělený zisk poboček) – jedná se o rozdělený zisk alokovaný do akcií či jiných forem účasti na vlastním kapitálu registrovaných soukromých podniků, družstev a veřejných korporací. Dále může mít rozdělený zisk podobu dividend z kmenových nebo prioritních akcií ve vlastnictví přímých investorů v přidružených podnicích v zahraničí nebo naopak.
- reinvestované zisky a nerozdělené zisky poboček – skládají se z podílu přímých investorů na zisku, který zahraniční dceřiné společnosti a přidružené podniky nerozdělují jako dividendy a dále na zisku, který pobočky a jiné neregistrované podniky nevyplácejí přímým investorům (v poměru k držbě vlastního kapitálu) (Vláda₁, 2020).

Portfoliové investice jsou majetkové cenné papíry a účasti, které již nespádají do skupiny přímých investic, a dluhové cenné papíry (Neumann, Žamborský, Jiránková, 2010).

Portfoliové investice jsou takové investice u, kterých se při pořízení nepředpokládá získání většinového podílu nebo účasti na řízení společnosti. Ve většině případů se jedná o nákup cenných papírů na burzách. Tyto investice provádí velcí investoři nebo drobní investoři, který chtějí své volné zdroje investovat a rozložit je mezi více investic. Mnohdy je velice obtížné od sebe odlišit přímé a portfoliové investice, a proto byl stanoven limit pro velikost obchodního podílu na jmění určité společnosti, kterým investor disponuje. Jako portfoliovou investici je možné považovat vlastnictví maximálně 10 % podílu v určité firmě (Jurečka, 2017).

Výnosy z portfoliových investic zahrnují transakce mezi rezidenty a nerezidenty, které se týkají výnosů vyplývajících z držení akcií, dluhopisů, směnek a dalších nástrojů peněžního trhu. Dále se tato kategorie dělí na:

- majetkové výnosy (dividendy);
- výnosy z dluhových závazků (úroky) (Vláda, 2020).

Finanční deriváty jsou relativně novou součástí finančního účtu. Jedná se o obchody jejichž uskutečnění dojde až v budoucnu. Spadá sem například kontrakty, které si sjednávají exportéři k zajištění výše měnového (Jurečka, 2017).

Finanční deriváty jsou např. futures, forwardy a opce (Neumann, Žamborský, Jiráňková, 2010).

Ostatní investice obsahují především mezinárodní úvěry poskytované domácím subjektům zahraničními institucemi a obráceně. Dělí se na dlouhodobé a krátkodobé úvěry a také podle toho kdo je dlužníkem (Jurečka, 2017).

Mezi ostatní investice patří především přijímání a poskytování úvěru. V platební bilanci se ostatní investice dále dělí na základě časového hlediska (krátkodobé a dlouhodobé) a podle subjektů (vláda, centrální banka, obchodní banky, ostatní sektory) (Neumann, Žamborský, Jiráňková, 2010).

Výnosy z ostatních investic zahrnují inkasa a platby ze všech ostatních pohledávek rezidentů, respektive závazků vůči nerezidentům. Tato kategorie rovněž zahrnuje čistý podíl domácností na rezervách životního pojištění a penzijních fondů (Vláda₁, 2020).

Bilance rezervních aktiv zachycuje transakce, které jsou prováděny monetárními autoritami z pravidla centrální bankou na měnovém trhu, a které vedou ke změně měnových rezerv určité země. Měnové rezervy se využívají k oficiálním intervencím na měnovém trhu. Prodávají se ve chvíli, když chce centrální banka posílit svou domácí měnu, a naopak jsou nakupovány v případě, kdy se centrální banka snaží o oslabení domácí měny (Jurečka, 2017).

3.2.4 Chyby a opomenutí

Saldo chyb a opomenutí slouží k vyrovnání rozdílu mezi saldem běžného a kapitálového účtu na jedné straně a finančního účtu na druhé straně. Chyby a opomenutí představují objem statisticky neidentifikovatelných toků (ČNB, 2020).

Celkový součet veškerých kreditních položek a celkový součet veškerých debetních položek by se měly rovnat, ale ve skutečnosti se v podstatě nikdy nerovnají, přestože podle teorie by měly. Na základě pravidel podvojného účetnictví by se měl zjištěný rozdíl vyrovnat položkou s opačným znaménkem, která se nazývá statistická diskrepance neboli chyby a opomenutí (Jurečka, 2017).

Saldo chyb a opomenutí, kurzové rozdíly je speciální účet, který slouží k zachycení neobjasněných příspěvků. Účelem tohoto účtu je, aby platební bilance zůstala vyrovnaná a nedocházelo k nepřesnosti řady transakcí, protože některé jsou pouze odhadovány (Brčák et al., 2018).

Saldo chyb a opomenutí, kurzové rozdíly zachycuje všechny nepřesnosti v evidenci, kurzové rozdíly, metodické problémy atp. (Neumann, Žamberský, Jiránková, 2010).

3.3 Vertikální struktura platební bilance

„Vertikální struktura platební bilance vymezuje jednotlivé sloupce (Brčák, 2018, str.198).“

Každá transakce je zachycena v platební bilanci dvakrát. Jednou je zachycena jako kreditní položka a jednou jako debetní položka. Na základě tohoto faktu lze hovořit o podvojném účetním zápisu. Pokud hodnotíme platební bilanci z výše uvedeného úhlu pohledu hovoří se vertikální struktúře platební bilance. Evidované položky se rozdělují na dva typy a sice kreditní položky a debetní položky. Kreditní položky se zachycují se znaménkem plus a představují transakce, kdy dochází k příjmu plateb od nerezidentů. Příkladem může být vývoz zboží a služeb, příliv důchodu z výrobních faktorů dané země figurujících v zahraničí, příjmy z běžných převodů, přijaté úvěry ze zahraničí, příliv přímých investic ze země a dalších. Debetní položky se zachycují se znaménkem mínus, a naopak se jedná o transakce, kdy jsou poskytovány platby nerezidentům. Příkladem může být dovoz zboží a služeb, výdaje na běžných převodech, přímé investice v zahraničí a splácení do zahraničí (Neumann, Žamberský, Jiránková, 2010).

Všechny operace platební bilance ve vertikální struktúře jsou rozděleny do dvou skupin, a to kreditní a debetní. Kreditní operace zlepšují platební bilanci a debetní operace naopak platební bilanci zhoršují. „Kritériem pro členění je vztah operace k devizové nabídce nebo poptávce.“ Kreditní operace tvoří na trhu devizovou nabídku, zatímco debetní operace vytváří poptávku po devizách. V platební bilanci je každá transakce zaznamenána dvěma stejnými položkami (Brčák et al., 2018).

Devizová nabídka je představená kreditní stranou a značí se znaménkem plus a znamená to příliv peněz do ekonomiky. Devizová poptávka je představena debetní stranou a značí se znaménkem mínus a jedná se o odliv peněz z ekonomiky (Černohorský, Teplý, 2011).

Tabulka 2: Vertikální struktura platební bilance

Kreditní strana	Debetní strana
Export zboží	Import zboží
Export služeb	Import služeb
Import důchodů	Export důchodů
Import transferů	Export transferů
Import kapitálu	Export kapitálu
Snížení devizových rezerv	Zvýšení devizových rezerv

Zdroj: Černohorský, Teplý (2011)

3.4 Salda platební bilance

Souhrn veškerých operací uvedených jako aktivum či pasivum je vždy vyrovnaný, a proto jsou úvahy o saldu platební bilance založeny na kumulaci ekonomických operací. Jedná se o kumulativních saldech platební bilance, kdy se za určitou skupinou operací udělá pomyslná čára a zbylé položky jsou vnímány jako vyrovnávací. Pokud sečteme dílčí salda platební bilance, výsledkem jsou salda kumulativní. Kumulativní salda představují celkový vývoj platební bilance (Černohorský, Teplý, 2011).

Salda platební bilance dávají informace o vnější rovnováze či nerovnováze ekonomiky z tokového pohledu. Jsou také důležitým indikátorem vývoje měnové kurzu neboli tržních tlaků, které mohou vést zhodnocení či znehodnocení domácí měny. Vývoj salda obchodní bilance umožňuje predikovat kapacitu trhu určité země. Vývoj salda běžného účtu má vliv na měnově politická rozhodnutí centrální banky, a to především v oblasti měnového kurzu. Vývoj sald platební bilance vzhledem k HPD podává informace sloužící ke stanovení ratingu země (Mandel, Durčáková, 2016).

3.4.1 Saldo obchodní bilance

Saldo obchodní bilance je hodnota vývozu mínus dovozu určité země. Je to nejvýznamnější složka běžného účtu. Na základě toho lze považovat saldo obchodní bilance za největší součást platební bilance, která měří veškeré mezinárodní transakce. Saldo obchodní bilance se nejsnáze počítá, protože veškeré zboží a mnoho služeb musí

projít celnici. Saldo obchodní bilance se vypočítá jako export mínus import $X = Ex - Im$, Ex je vývoz a Im dovoz (Amadeo₁, 2020).

Za export se považuje zboží nebo služba, která je vyrobena v domácí ekonomice a prodána do zahraničí. Za import se považuje zboží nebo služba, která pořízena od rezidenta domácí ekonomiky, ale vyrobena v zahraničí (Černohorský, Teplý, 2011).

Když export převažuje nad importem, jedná se o obchodní přebytek. Obchodní přebytek je považován za příznivější pro obchodní bilanci, protože to představuje bohatnutí pro danou zemi. Když export je nižší než import, vytváří se deficit obchodní bilance. Tento stav se všeobecně nepovažuje za příznivý stav. Jsou případy, kdy nemusí nutně platit, že přebytková obchodní bilance je příznivější (Mandel, Durčáková, 2016).

Saldo obchodní bilance představuje zahraniční obchod země. Jedná se o rozdíl mezi exportem a importem zboží určité země za určité období (zpravidla jeden rok). Sleduje se na běžném účtu. Kladný výsledek salda značí, že daná ekonomika země více zboží vyveze, než doveze a nazývá se to aktivní saldo obchodní bilance. Naopak záporný výsledek vykazuje vyšší dovoz zboží nad vývozem zboží a nazývá se to pasivní saldo obchodní bilance. Saldo obchodní bilance vypovídá o otevřenosti ekonomiky vůči ostatním zemím (Jirges, 1996)

3.4.2 Saldo výkonové bilance

V otevřené ekonomice reprezentuje saldo výkonové bilance spojení mezi HDP a celkovými domácími výdaji. Důvodem je, že agregátní nabídka je rovna HDP navýšena i importem zboží a služeb a snížena o export zboží a služeb (Černohorský, Teplý, 2011).

Deficit výkonové bilance rozšiřuje využití HPD, jelikož v momentě nedostatku určitého zboží nebo služeb v ekonomice je možné tyto věci dovést. V případě malé otevřené ekonomiky saldo výkonové bilance může značně ovlivnit HDP. Rovnováha vychází z rovnosti mezi importem a exportem (Černohorský, Teplý, 2011).

Výkonovou bilanci se získá sečtením obchodní bilance a bilance služeb. Výkonová bilance pak podává informace o čistém toku zboží a služeb a také představuje nejspíš nejpřesnější vyjádření čistého exportu ($NX=X-M$), který se používá v některých ekonomických modelech (Jurečka, 2017).

3.4.3 Saldo běžného účtu

Zkráceně se saldo běžného účtu říká běžný účet a jedná se o souhrn jednotlivých dílčích sald běžného účtu, to znamená obchodní bilance, bilance služeb, bilance výnosů a běžných převodů. Na základě toho ekonomové hodnotí, které z dílčích sald běžného účtu a v jakém směru ovlivnila jeho celkovou hodnotu. Nejvýznamnějšími položkami běžného účtu jsou obchodní bilance a bilance služeb. Saldo těchto dvou položek závisí na mnoha faktorech, především ale na konkurenceschopnosti zboží a služeb vybrané země. Součet sald obchodní bilance a bilance služeb tvoří takzvané saldo výkonové bilance. Významná je rovněž bilance výnosů zvláště kvůli přesunům výrobních faktorů za hranice státu. Mezi tyto výrobní faktory patří pohyb pracovní síly a pohyb kapitálu (Neumann, Žamberský, Jiránková, 2010).

Na toto saldo je kladený velký důraz pro makroekonomických analýzách, jelikož je základem pro hodnocení devizové pozice oproti zahraničí a má bezprostřední návaznost na bilanci stavu celkového zadlužení země. Aktivní saldo značí nárůst čistých zahraničních pohledávek. Pasivní saldo znamená naopak růst čistých zahraničních závazků. Je možné toto saldo chápat jako praktické vyjádření rovnováhy platební bilance, jelikož nejsou tlaky na změny devizového kurzu či úrokových sazeb. Každopádně vyrovnanost platební bilance je mnohem složitější, než může zachytit pouze běžný účet. Hlavním významem salda běžného účtu je ten, že je sledován ratingovými agenturami a zahraničními investory, kdy poměr deficitu běžné bilance k HDP by neměl přesahovat 5 % hranici (Černohorský, Teplý, 2011).

3.4.4 Saldo celkové platební bilance

Saldu celkové platební bilance lze také říkat saldo maximální likvidity. Saldo celkové platební bilance se využívá k analýze bilance a její vazby na vnitřní měnovou rovnováhu. Platební bilance je vyrovnaná, když centrální emisní banka nenakupuje ani neprodává na

devizovém trhu. O aktivním saldu lze hovořit v situaci, kdy centrální emisní banka prodává svou měnu a k tomu nakupuje devizy. O pasivním saldu je možné hovořit, když centrální emisní banka prodává devizy a nakupuje svou vlastní měnu a tím je snižována domácí zásoba peněz (Durčáková, Mandel, 2013).

Na celkové saldo platební bilance může být nahlíženo jako na vnější ekonomickou rovnováhu. Jak již bylo napsáno výše v této práci, položkami nad čarou jsou běžný, kapitálový, finanční účet a chyby a opomenutí a položkou pod čarou je změna devizových rezerv. Celkové saldo platební bilance je v kurzovém režimu čistého floating prakticky rovno nule. Plovoucí kurz případné nerovnováhy vyrovnává v režimu fixního kurzu nebo jinak řízeného floatingu dochází ke změně devizových rezerv v důsledku devizových intervencí, které provádí centrální banka. Pokud je celkové saldo platební bilance kladné, vznikají tlaky na zhodnocení domácí měny z důvodu vyšší poptávky po domácí měně, než je její nabídka. V tomto případě centrální banka nakupuje devizy, a zároveň prodává domácí měnu, což následně vyvolá růst domácí peněžní zásoby, a tím následně také růst devizových rezerv. Naopak pokud je úplně (celkové saldo platební bilance pasivní, vzniká tlak na znehodnocení domácí měny, a to z důvodu převisu nabídky této měny nad její poptávkou. V tomto případě musí centrální banka prodávat devizy za domácí měnu, a tím následně dochází k poklesu domácí peněžní zásoby a dále k poklesu devizových rezerv (Neumann, Žamberský, Jiránková, 2010).

Celkové saldo platební bilance pracuje pouze s jednou vyrovnávací položkou pod čarou, a to je změna rezervních aktiv, které představují změnu oficiálních devizových rezerv země. Devizové rezervy tvoří mezinárodní likviditu oficiálních měnových institucí určité země. Mezinárodní likvidita je tvořena likvidními devizovými aktivy v podobě volně směnitelných měn (v hotovosti či na účtech u zahraničních bank), státních cenných papírů cizích vlád, zásob zlata či jinými devizovými aktivy. Ke změnám devizových rezerv dochází v momentě, kdy centrální banka intervenuje na devizovém trhu. K intervencím na devizovém trhu dochází, když centrální banka nakupuje či prodává devizy za svou národní měnu a tím ovlivňuje vývoj poptávky a nabídky na devizovém trhu. Dalším důvodem, proč dochází ke změnám devizových rezerv jsou výnosy z devizových rezerv a dlouhodobé půjčky centrální banky na mezinárodních trzích, a to znamená splácení těchto dlouhodobých půjček. V situaci, kdy je hodnota salda celkové platební bilance nulová

automaticky nepředstavuje dosažení dlouhodobé a střednědobé rovnováhy dané země. Problémem je především položka krátkodobého dluhového kapitálu, která se v této situaci jako položka nad čarou. Krátkodobý kapitál se využívá k profinancování deficitu běžné bilance, ale je považován za nestabilní zdroj financování a je předzvěstí budoucích problémů s devizovou likviditou (Mandel, Tomšík, 2018).

Ačkoliv se nulové saldo celkové platební bilance potýká se zjevnými problémy, je používáno v makroekonomických modelech jako stav, kdy je platební bilance v rovnováze. Jako příkladem makroekonomického modelu, kde se využívá nulové saldo celkové bilance je model IS-LM-BP, kde je BP funkce odvozená za podmínky $BP=0$ (Mandel, Tomšík, 2018).

3.5 Visegrádská čtyřka

„Visegrádská skupina je regionální uskupení mezi Českem, Maďarskem, Polskem a Slovenskem (Visegrad Group, 2020).“

Visegrádská skupina byla založena 15. února 1991 v maďarském městě Visegrád. Hlavním úkolem Visegrádské skupiny v době vzniku byla vzájemná podpora. Skupina byla ze začátku tvořena třemi státy, ale po rozpadu Československa již čtyřmi. Jednalo se o postkomunistické země, které se chtěli společně začlenit do euroatlantických struktur. I po vstupu členů V4 do NATA i EU se jedná o velice důležité regionální uskupení (Vláda₂, 2020).

Visegrádská skupina prosazuje v rámci EU společné postoje k jednotlivým evropským otázkám. Společným zájmem států V4 a ostatních evropských států je akceschopnost a jednotu EU. Dále státy V4 společně dělají několik přeshraničních projektů v oblasti vzdělání, dopravy, bezpečnosti a kultury (Vláda₂, 2020).

Visegrádská spolupráce není zaštitěna institucemi, ale funguje na principu pravidelného setkávání představitelů zúčastněných států. Existuje pouze jedna pevná organizační

struktura, a to Mezinárodní visegrádský fond, který má za cíl finančně podporovat spolupráci v oblastech vědy, kultury, školství atp. (Vláda₂, 2020).

Ve Visegrádské skupině existuje předsednictví, kdy každý stát předsedá rok. Konkrétně to je od července do konce června (Vláda₂, 2020).

Státy, které jsou součástí V4 vždycky patřily do jedné civilizace sdílející mezi sebou kulturní a intelektuální hodnoty a společné kořeny náboženských tradic. Tyto společné hodnoty chtějí uchovat a dále rozvíjet (Visegrad Group, 2020).

Skupina nevznikla z důvodu konkurence ostatním středoevropským strukturám. Právě naopak V4 snaží podporovat optimální spolupráci se všemi zeměmi, a to především s nejbližšími sousedními státy (Visegrad Group, 2020).

Všechny aktivity V4 jsou směřovány k jednomu cíli, a to posílení stability v regionu střední Evropy (Visegrad Group).

3.5.1 Odliv kapitálu u států V4

Odliv kapitálu je pohyb aktiv ze země. Odliv kapitálu je považován za nežádoucí, protože je často výsledkem politické nebo ekonomické nestability. K odlivu kapitálu dochází, když zahraniční investoři vrací kapitál zpátky do své domácí ekonomiky. Únik kapitálu může představovat vážnou zátěž pro chudší národy, protože nedostatek kapitálu brání ekonomickému růstu a může vést ke snížení životní úrovně (Chen, 2020).

Od konce 90. let se tak výrazně zvýšil objem přímých zahraničních investic plynoucích do české ekonomiky kvůli atraktivnímu prostředí pro PZI na základě předchozí transformace ekonomiky z centrálně plánované na tržní. Atraktivita trhu pro PZI se ještě zvýšila v momentě, byly zahájeny procesy přístupu do EU. Na konci 90. let došlo k velkému přílivu investic a následného využitá reinvestic. Další vlna investic přišla po vstupu ČR do Evropské unie, která byla přerušena kvůli globální finanční a hospodářské krizi z roku 2008 (Vláda₁, 2020).

Poměr zásoby příchozích zahraničních investic k odchozím poukazuje na silný nepoměr odchozích a příchozích investic. Tato situace vytváří specifické prostředí pro transformované ekonomiky střední a východní Evropy, zatímco v západní Evropě mají situaci relativně stabilní (Vláda₁, 2020).

Růst zahraničního vlastnictví finančních a nefinančních podniků by měl mít z principu velmi pozitivní vliv na růst domácí ekonomiky. Ovšem ekonomika by měla být schopna kapitalizovat nebo absorbovat vytvořenou přidanou hodnotu. Na základě této schopnosti by ekonomika měla být schopna udržovat potřebné zdroje pro svůj vlastní růst (Vláda₁, 2020).

Vyšší deficit bilance výnosů z investic je typický pro vývoj zemí střední Evropy, které jsou členy EU. Přesto u České republiky docházelo k rychlejšímu růstu tohoto deficitu než u ostatních zemí Visegradské čtyřky. Růst deficitu výnosů sám o sobě není znakem nefunkční ekonomiky. Je to cena za kapitál, který tu v 90. letech nebyl. Problém je v tom, když v domácí ekonomice nezůstane odpovídající čistý produkt, což vede k dlouhodobé nevyváženosti struktury hospodářství. Odliv podílů na ziscích, dividend či úroků se stává v určitém pohledu i makroekonomickým problémem, jelikož dostává běžný účet platební bilance do deficitu, který by za jiných okolností zůstal v přebytku kvůli přebytku obchodní bilance (Vláda₁, 2020).

3.5.2 Česká republika

Historie

Počátek transformace byl spojen se startem daňové reformy, kdy byla zavedena daň z přidané hodnoty. V roce 1994 začala druhá vlna velké privatizace. O dva roky později se začaly promítat problémy s nerovnováhou zahraničního obchodu do měnového vývoje a následující rok uvolnila centrální banka zcela kurzový režim. Bankovní sektor se stal synonymem krize a docházelo k tunelování. V roce 1997 se tedy česká ekonomika dostala do hospodářské deprese, k tomu se přidala i politická krize a následoval pád vlády (Kučerová, 2015).

I přes řadu negativ prošla česká ekonomika zásadní transformací institucionálního, ekonomického a sociálního prostředí poměrně rychle. Byla zvolena šoková terapie, která

i přes řadu chyb dokázala zásadně změnit vlastnické vztahy. Česká transformace je uznávána za cenovou stabilitu, kdy byla inflace průběžně snižována a typickým se stal proces desinflace. Dále ve srovnání s okolními státy byla v ČR mimořádně nízká míra nezaměstnanosti v rozmezí 4 % až 6 %, oproti tomu se v ostatních státech jednalo o dvojciferné číslo. Úspěchy české transformace jsou nízká inflace, nízké sociální náklady, rozsáhlé restituce a privatizace (Kučerová, 2015).

Současnost

Česká republika má 10,69 milionu obyvatel. Česká republika měla v roce 2018 HDP ve výši 245,2 mld. USD. HDP na obyvatele v roce 2018 bylo 23078,57 USD. Tempo růstu HDP v roce 2018 bylo 3 % a státní dluh vyjadřovaný jako procento z HDP činil 32,6 % (světová banka, 2019).

Česká republika má vyspělou tržní ekonomiku a je především orientovaná na export. Hlavní průmyslová odvětví jsou v Česku chemický, strojírenský, hutnický a potravinářský průmysl. Výroba automobilů je nejdůležitější pro export (Eacea.ec.europa, 2020).

Mezi léty 1995 až 2005 byl vysoký schodek běžného účtu, způsobený deficitem obchodní bilance, kompenzován přílivem zahraničního kapitálu. Proexportní charakter investic vedl k překlopení zboží obchodní bilance do kladných čísel v roce 2005. Běžný účet však nadále zůstával v červených číslech, zejména kvůli záporné bilanci důchodů (odliv dividend, reinvestovaný zisk). Příliv zahraničního kapitálu byl jednou z hlavních příčin růstu zahraniční zadluženosti. Vysoký podíl přímých zahraničních investic je financován ze zisku z předchozích investic (mpo, 2020).

Česká ekonomika od roku 2014 je ve stavu růstu. HDP narostlo v roce 2018 o 3 %. K tomuto růstu nejvíce přispěla domácí poptávka, především tvorba hrubého fixního kapitálu a výdaje na konečnou spotřebu domácností. Rostla také hrubá přidaná hodnota, a to především díky odvětvím průmyslu, a skupin odvětví obchodu, skladování, dopravy a stravování. Nezaměstnanost v České republice stále klesá a v roce 2018 byla na 2,2 %. Průměrná míra inflace byla v roce 2018 2,1 %. Ekonomicky aktivního obyvatelstva je v ČR 60,6 % obyvatel ve věkové skupině 15+. S růstem úrovně vzdělání se pojí i pozdější nástup do zaměstnání, který vyrovnává pozdější odchod do penze. Míra zaměstnanosti

u obyvatel 15+ činila v roce 2018 59,2 %. Z dlouhodobého hlediska si lze povšimnout, že neustále klesá počet lidí pracujících v zemědělství, a naopak stoupá počet lidí pracujících ve službách a průmyslu. Podíl výdajů státního rozpočtu na školství činil v roce 2017 3,9 %. Jedná se o relativně nízký výdaj v porovnání s ostatními evropskými státy (mpo,2020).

3.5.3 Slovensko

Historie

Už v programu vlády z července 1992 byly patrné odstředivé tendence Slováků. V první řadě byla forma i obsah transformace vnímány jinak, nicméně prioritou bylo udržení makroekonomické stability při růstu produktu. Jednání premiérů obou republik Václava Klause Vladimíra Mečiara o budoucím uspořádání vyvrcholily 26.srpna podpisem smlouvy o rozdělení Československa, k němuž došlo 1.1.1993 (Kučerová, 2015).

Ovšem tři předchozí společné roky demokratického vývoje po revoluci přinesly určité transformační kroky. Jedním z prvních byla legislativní úprava umožňující soukromé podnikání. Bylo třeba upravit měnový režim, a to tak, aby československá koruna byla vázána na koš dvou měn, a sice německé marky a amerického dolaru v poměru 70 : 30 %. K 1.1.1991 byla připravená liberalizace cenové tvorby, které se týkala 85 % komodit. Dále byla zahájena tzv. malá privatizace, která se týkala malých provozoven a následovala tzv. velká privatizace kuponovou formou. Transformace se v jednotlivých státech lišila, avšak v celkovém hodnocení dopadla úspěšně. Jednalo se o proces, kdy byl v rámci relativně krátkého historického období deseti až patnácti let proměněn charakter ekonomik i společnosti. Náklady transformace nelze počítat jen v rovině ekonomické, ale často i v rovině sociální, politické a kriminální (Kučerová, 2015).

Rozdělení státu se na Slovensku projevilo i ztrátou transferů z České republiky. Dále se Slovensku na rozdíl od ČR dařilo dosáhnout pozitivního výsledku ve vývoji obchodní bilance. Oproti tomu česká ekonomika zvyšovala především dovoz spotřebního zboží, což vedlo k pasivní obchodní bilanci. K privatizaci přistupovali podobně jako čeští představitelé, avšak čistě kuponová privatizace byla vystřídána preferencí tzv. přímých odkupů vedením a zaměstnanci. V makroekonomické rovině se slovenská ekonomika vyvíjela problematičtěji, neboť byla vyšší míra nezaměstnanosti již od dob federace, a to

především kvůli nevhodné struktuře ekonomiky. V politické sféře se rovněž nedalo zabránit korupci (Kučerová, 2015).

Současnost

Slovenko má 5,5 milionu obyvatel. Slovensko mělo v roce 2018 HDP ve výši 105,9 mld. USD. HDP na obyvatele v roce 2018 bylo 19442,71 USD. Tempo růstu HDP v roce 2018 bylo 4 % a státní dluh vyjadřovaný jako procento z HDP činil 49,4 % (světová banka, 2019).

Slovenská republika vznikla rozpadem České a Slovenské federativní republiky ve dne 1.1.1993. Slovensko představuje menší otevřenou ekonomiku, která je dost závislá na ekonomickém vývoji v okolních zemích, a hlavně v Německu. Ekonomika Slovenska je téměř ze 100 % závislá na dovozu energetických surovin jako je ropa a zemní plyn. Slovensko je významnou průmyslovou zemí. Mezi vůbec nejvýznamnější průmyslové sektory patří automobilový, strojírenský, chemický průmysl a elektrotechnický. Slovensko se dá považovat za největšího světového producenta aut na hlavu. Zhruba 85 % slovenského exportu má za cíl země EU. Slovensko patří od roku 2009 do eurozóny a jako platidlo používá euro (BusinessInfo₁, 2020).

Reálný růst HDP slovenské ekonomiky činil v roce 2018 4,1 % a došlo k meziročnímu nárůstu o 0,9 p. b. Za hlavní tahouny ekonomického růstu lze považovat spotřebu domácností a investice. Investice narostly o 6,8 % a tvořily tak více než polovinu růstu ekonomiky. Investice vznikly především z výstavby nové infrastruktury a výstavby nové automobilky Jaguar Land Rover. Spotřeba domácností narostla meziročně o 3 % a během posledních 5 let stále narůstá. Zvýšení spotřeby domácností vychází z vysoké zaměstnanosti, růstu mezd a maximální spotřebitelské důvěry. Spotřeba domácností roste, ale také kvůli jejich zadlužování. Rekordní zadlužení způsobuje nedostatek nájemného bydlení, a proto jsou občané nuceni brát si hypotéky na vlastní bydlení. Dále zadluženosti roste kvůli dluhům za energie (BusinessInfo₂, 2020).

Běžný účet platební bilance dosahuje schodku, který je zapříčiněný odlivem kapitálu ze Slovenska v podobě dividend. Ani kladné saldo obchodní bilance nedokázalo pokrýt tento

odliv kapitálu. Kapitálový účet platební bilance byl tradičně v přebytku kvůli kapitálovým transferům. Finanční účet platební bilance byl schodkový. Na tomto schodku se především podílela bilance ostatních investic (BusinessInfo2, 2020).

3.5.4 Polsko

Historie

Polsko mělo od roku 1989 jako první ze zemí sovětského impéria nekomunistickou vládu, kdy hlavním impulsem pro tuto politickou změnu byly dlouhodobé a chronicky se opakující katastrofální hospodářské výsledky. Tadeusz Mazowiecki představil v tomto roce stabilizační program, který byl postavený na restriktivní monetární a důchodové politice. Byly vydány licence pro soukromé banky a začal proces transformace Národní banky Polska jako nezávislé centrální banky. V roce 1990 byl představen program radikální transformace formou šokové terapie, kdy základem byly institucionální změny ve prospěch tržního mechanismu. Hlavními kroky byla liberalizace cenové tvorby, fiskální deregulace a monetární narovnání cestou postupné devalvace, v jejímž důsledku došlo až k 85% znehodnocení zlotého (Kučerová, 2015).

Další program obranné restrukturalizace zpomalil privatizaci včetně jejích negativních dopadů jako obyvatelstvo, tak i na státní rozpočet. Co se týká finančního sektoru, začala v dubnu 1991 fungovat Varšavská burza cenných papírů. Jako jednou z prvních oblastí změn byla daňová politika. Z minulého režimu byly nastavené daně na 40 % z obrátu firem a lineární daň ze mzdy. Nově byly v roce 1992 daně diferencovány podle příjmů, což znamená, že byly zavedeny progresivní daně jak u firem, tak z příjmů obyvatel. Dále byla zavedená daň z přidané hodnoty. Od roku 1994 probíhala kupónová privatizace, kdy byl představen návrh na certifikátní privatizaci. Privatizace neprobíhala ve strategických odvětvích, například oproti Česku. Léta 1994-1998 v Polsku jsou charakterizovány jako období ekonomického i sociálního rozvoje. V roce 1998 startovala reforma penzijního systému k systému vícepilířovému, to ovšem projevilo své nedostatky v roce 2008, kdy se v důsledku ekonomické krize začal zvyšovat deficit státních financí. V roce 2011 si pak Donald Tusk tzv. vypůjčil prostředky ze soukromých penzijních účtů pro potřeby stabilizace státních financí, pak se následně potvrdilo, že se jednalo o znárodnění soukromých úspor. Obecně polská transformace probíhala pomaleji, ale s vyšší

institucionální podporou. Roli hrála především podpora předstupních fondů, ze kterých právě Polsko dokázalo získat nejvíce (Kučerová, 2015).

Současnost

Polsko má 38 milionu obyvatel. Polsko mělo v roce 2018 HDP ve výši 585,7 mld. USD. HDP na obyvatele v roce 2018 bylo 15420,91 USD. Tempo růstu HDP v roce 2018 bylo 5,1 % a státní dluh vyjadřovaný jako procento z HDP činil 48,9 % (světová banka, 2019).

Polská ekonomika je největší ve střední Evropě a také jednou z nejrychleji rostoucích v rámci EU. Polsko zažívá silný ekonomický růst, který neprovází žádné makroekonomické obtíže. Pracovní trh je rostoucí a výhled do budoucna je pozitivní. Na základě toho se zvyšují příjmy domácností, a to přispívá k ekonomickému růstu. Zvyšování množství inovací by mělo zvýšit životní standardy v Polsku. Polsko investuje do lepšího vzdělání, vědy a výzkumu a chtělo by si tím posílit postavení. Zvýšení schopnosti podpory zaměstnanosti v Polsku by mělo zajistit dlouhodobý růst. Vyšší výběr daní a správný výběr investic bude potřeba k zajištění polských plánů do budoucna (OECD, 2020).

Polsko kromě ekonomického růstu čelí i určitým výzvám, které by v budoucnu mohli být překážkou pro dlouhodobý růst, protože Polsku dochází pracovní síla, která by dále podporovala vysoký růst HDP. Pracovní síla dochází především kvůli nízké porodnosti (Worldbank, 2019)

Zásadní rozdíl mezi Polskem a Českou republikou je zaprvé v jejich velikosti, Česká republika totiž zabírá rozlohu zhruba čtvrtiny Polska a tento fakt má velký dopad na to, jak se ekonomika rozvíjí. Malé země má omezené zdroje, což vede ke specializaci a k úzkým vazbám na sousední státy. Jedná se o tzv. „procyklické prostředí“, což znamená, že země profituje více v časech prosperity, naopak v průběhu poklesu přicházejí větší krize. Druhým nejzásadnějším strukturálním faktorem je rozvržení populace (Kasprowicz, 2014).

V Polsku je už téměř 30 let zaznamenávaný nepřetržitý hospodářský růst, čímž se v Evropě nemůže pyšnit žádná jiná země. Je to tím, že současná vláda především sklízí plody

dlouhodobé politiky svých předchůdců. Polská ekonomika jako jediná v Evropě neklesla ani během minulé finanční a dluhové krize (Žižka, 2020).

3.5.5 Maďarsko

Historie

Po revoluci proběhla řada reforem, jako např. program Kupa, které ale měly řešit témata politická, národnostní a ideologická. Co se týká ekonomické transformace, pokusy o řešení proběhly až od druhé poloviny devadesátých let. Pokusem o změnu byl tzv. Bokrosův balík. Restriktivní opatření spočívala například v 8% dovozní příirážce na vše vyjma potravin a energií. V monetární oblasti byla jedním z prvních kroků devalvace forintu. Dále došlo k omezení nakládání s devizovými prostředky u devizových tuzemců, kdy mohly maďarské podniky ukládat své devizové příjmy pouze na účty domácích bank, aby se tak snížila možnost odlivu deviz do zahraničí. V sociální oblasti došlo z regulaci mzdového vývoje, ke snižování pracovních míst ve vládních úřadech o 15 % a k zavedení placení školného na vysokých školách. Mimo to se reforma zaměřila i na zjednodušení daňového systému. Zajímavostí je, že například daň z přidané hodnoty byla zvýšena na 27 %, čímž se Maďarsko dostalo na pomyslné první místo mezi postkomunistickými zeměmi ve výši daňové zátěže v oblasti nepřímých daní (Kučerová, 2015).

V roce 2006 proběhly volby, kdy zvítězili socialisté, kdy na popud toho výsledku organizoval Viktor Orbán mohutné demonstrace. Vítězná strana voleb nerealizovala žádné hospodářské reformy, pokračovalo tak zadlužování státu i soukromé sféry, což mělo za následek silné zasažení maďarské ekonomiky v roce 2008 díky globální finanční krizi. Většina úvěrů byla ve švýcarských francích nebo eurech a stále rostoucí inflace v Maďarsku zvyšovala náklady na obsluhu dluhu, čímž se země dostala téměř na pokraj bankrotu a museli dostat půjčku od Mezinárodního měnového fondu a od Světové banky (Kučerová, 2015).

Maďarsko zvolilo gradualistickou cestu transformace, kdy nevyužilo dobu nakloněnou transformačním krokům a makroekonomické problémy odkládalo na další období. V otázce vnitřní fiskální disciplíny se Maďarsko konsoliduje. Avšak problém zůstává

i nadále vysoká inflace a nezaměstnanost. Oproti Polsku nemělo Maďarsko během transformace takovou míru institucionální podpory (Kučerová, 2015).

Současnost

Maďarsko má 9,7 milionu obyvatel. Polsko mělo v roce 2018 HDP ve výši 157,9 mld. USD. HDP na obyvatele v roce 2018 bylo 16161,98 USD. Tempo růstu HDP v roce 2018 bylo 5,1 % a státní dluh vyjadřovaný jako procento z HDP činil 70,2 % (světová banka, 2019).

Maďarsko bylo dříve centrálně plánovanou ekonomikou jako zbytek států V4, ale nyní je v Maďarsku tržní ekonomika. Maďarská vláda se více zapojuje do řízení ekonomiky. Příkladem mohou být neortodoxní opatření, které podpořily spotřebu domácností a také spoléhá na projekty, které financuje EU (Theodora, 2020).

Maďarsko čelí několika ekonomickým výzvám jako je třeba velice rozšířená korupce, problém s nedostatkem pracovních sil kvůli nižšímu populačnímu růstu. Další výzvou je rozšířená chudoba na venkově (Theodora, 2020).

Premiér Viktor Orbán se snaží o utužení středoevropského společenství proti migrační politice Evropské unie a posílení ultrapravice ve střední Evropě, dále odmítá hlubší evropskou integraci a spolu s Polskem patří k netvrďším kritikům Bruselu. Politická strana Fidesz změnila Maďarsko neuvěřitelnou rychlostí, některé změny jsou i pozitivní, jako například, že ekonomika je stabilní, vláda zachránila statisíce lidí před bankrotem, rostou zahraniční investice, klesá nezaměstnanost nebo do státní pokladny plyne víc daní. Orbán chce dále v rámci své politiky ochránit zemi před cizími přistěhovanci. Momentálně také Maďarsko řeší problém s odlivem mladé populace ze země (Plus.rozhlas, 2018).

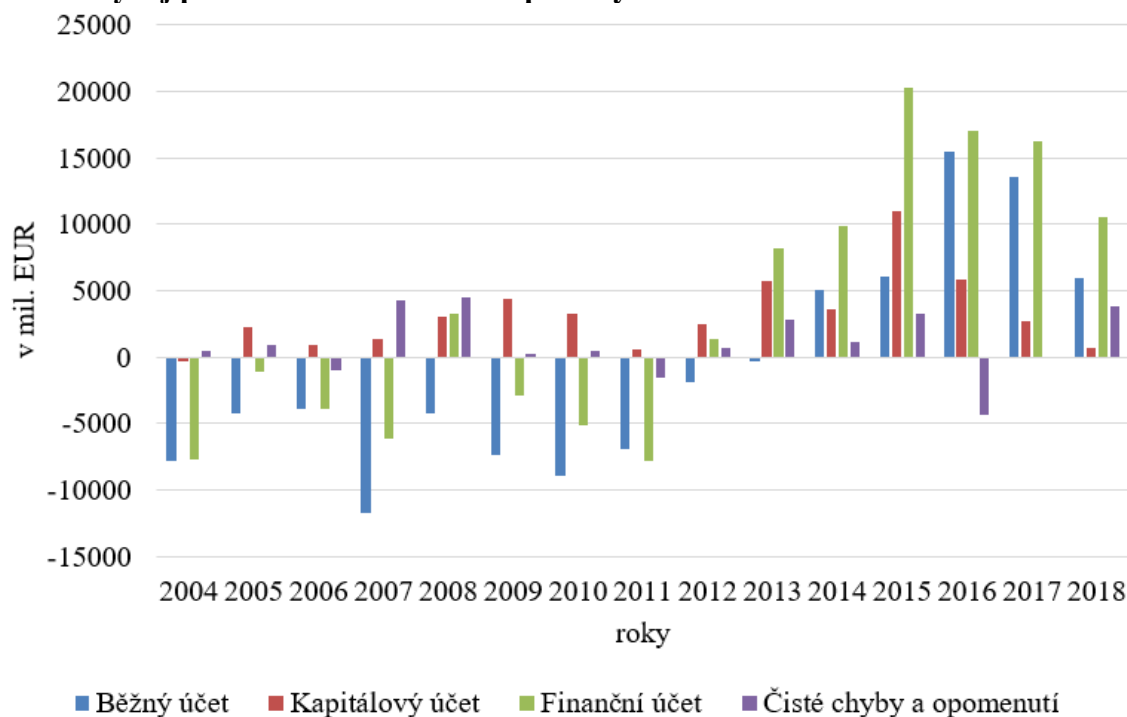
4 Vlastní práce

Vlastní práce se zabývá vývojem a analýzou platebních bilancí České republiky a ostatních zemí Visegrádské čtyřky v letech 2004 až 2018 a jejich vzájemným porovnáním. Je provedena grafická analýza jednotlivých účtů platební bilance a vybraných sald. V neposlední řadě je vytvořena predikce vývoje běžného účtu platební bilance zemí Visegrádské čtyřky na následující tři roky. U každého státu V4 je nejprve zhodnocena celková platební bilance a následně i jednotlivé vybrané účty. Data jsou získaná ze statistik České, Slovenské a Polské národní banky a maďarského centrálního statistického úřadu.

4.1 Platební bilance České republiky

Platební bilance České republiky nemá stálý trend, protože hodnoty v každém roce kolísají a mají na to vliv různé faktory, které ovlivňují vývoj jednotlivých účtů. Největší vliv na platební bilanci České republiky mají finanční a běžný účet a zároveň tyto účty prošly v průběhu sledovaného období největšími změnami.

Graf 1: Vývoj platební bilance České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování (2020)

Z grafu č. 1 lze vypořovat, že jednotlivé účty platební bilance nejsou během celého sledovaného období vyrované, ale naopak relativně kolísají. Běžný účet od roku 2004 do roku 2013 vykazuje záporné saldo, ale od roku 2014 do roku 2018 se dostal do kladných hodnot. Finanční účet je na tom podobně jako běžný účet s tím rozdílem, že se do přebytku dostal již v roce 2008, ale vzápětí se dostal zpátky do deficitu, kde vydržel až do roku 2012, kdy se opět dostal do kladných hodnot a v nich vydržel až do konce sledovaného období. Kapitálový účet vykazuje kladné saldo za celou dobu sledování kromě roku 2014, kdy byl záporný. Nejdůležitějšími účty platební bilance jsou běžný účet a finanční účet, dále kapitálový účet a nejmenší položku tvoří účet chyb a opomenutí, která představuje neobjasněné případy v rámci příspěvků do platební bilance.

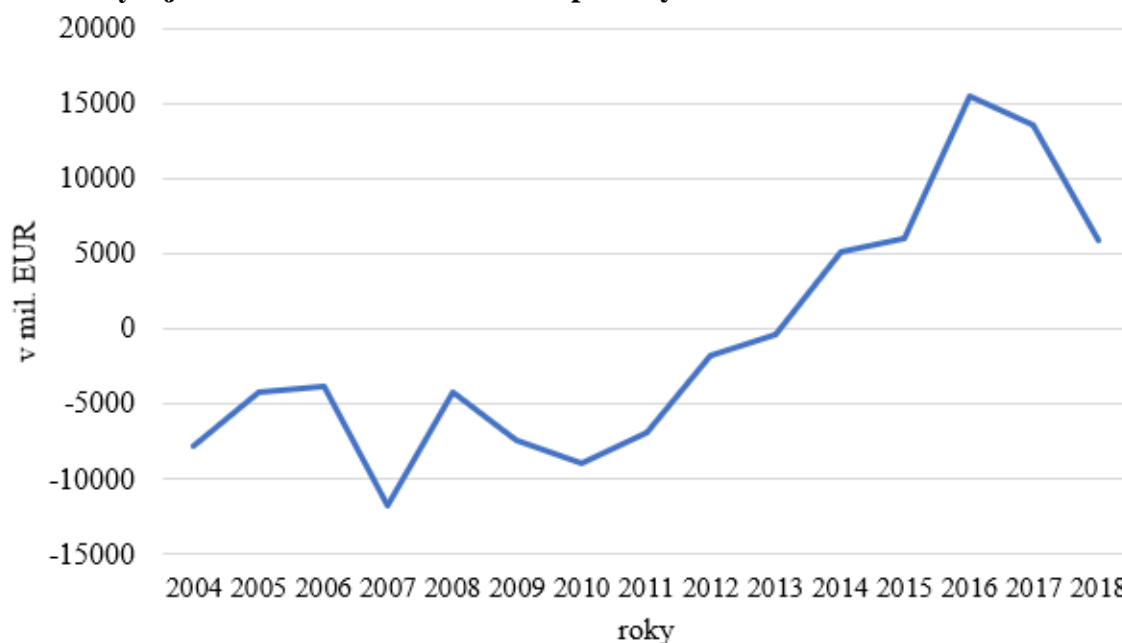
4.1.1 Běžný účet České republiky

Běžný účet je považován za nejdůležitější složku platební bilance. Běžný účet během sledovaného období by se dal rozdělit na dvě části. První částí by byly roky 2004 až 2013, kdy saldo běžného se nachází v záporných hodnotách. Druhou částí by byly roky 2014 až 2018, kdy se saldo běžného účtu dostalo do kladných hodnot.

Z grafu č. 2 si lze povšimnout, že saldo běžného účtu se nachází v záporných hodnotách především, protože saldo prvotních důchodů se za celé sledované období nachází v záporných hodnotách, což je zapříčiněno především odlivem kapitálu ze země. Saldo prvotních důchodů převyšuje saldo zboží a služeb, které se nacházejí v hodnotách kladných. V roce 2007 se saldo běžného účtu dosáhlo svého největšího deficitu za sledované období, a to konkrétně 11,7 mld. EUR. Saldo běžného účtu se drží v deficitu až do roku 2013 s tím, že od roku 2011 se každoročně deficit snižoval a lze vypořovat rostoucí trend hodnoty salda. V roce 2014 se saldo běžného účtu dostává do přebytku, a to především kvůli salda zboží. Saldo běžného účtu dostáhlo svého vrcholu v roce 2017, kdy jeho hodnota činila 13,7 mld. EUR. Z grafu vývoje salda běžného účtu lze vypořovat rostoucí trend od roku 2010 až do roku 2017, kdy běžný účet dosáhl svého vrcholu za sledované období. Od roku 2011, kdy se hodnota salda dostala do fáze růstu, až do roku 2017 se hodnota salda běžného účtu zvýšila o 20,5 mld. EUR. V posledním roce sledovaného období došlo k poklesu o 7,6 mld. EUR, přesto se saldo běžného účtu udrželo

v kladných hodnotách. Od počátku sledovaného období do jeho konce v roce 2018 došlo ke změně o 13,9 mld. EUR, která představuje nárůst o 177 % oproti počátku.

Graf 2: Vývoj salda běžného účtu České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování (2020)

Vývoj salda běžného účtu v meziročních změnách nemá žádný stálý trend místo toho dochází k pravidelnému kolísání. Největší meziroční nárůst zaznamenalo saldo běžného účtu v roce 2016, kdy došlo k růstu o 9,4 mld. EUR, který představuje meziroční nárůst o 155 %. Naopak k největšímu meziročnímu poklesu došlo v roce 2007, kdy se saldo běžného účtu meziročně propadlo o 7,9 mld. EUR.

Tabulka 3: Prognóza vývoje běžného účtu České republiky pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR

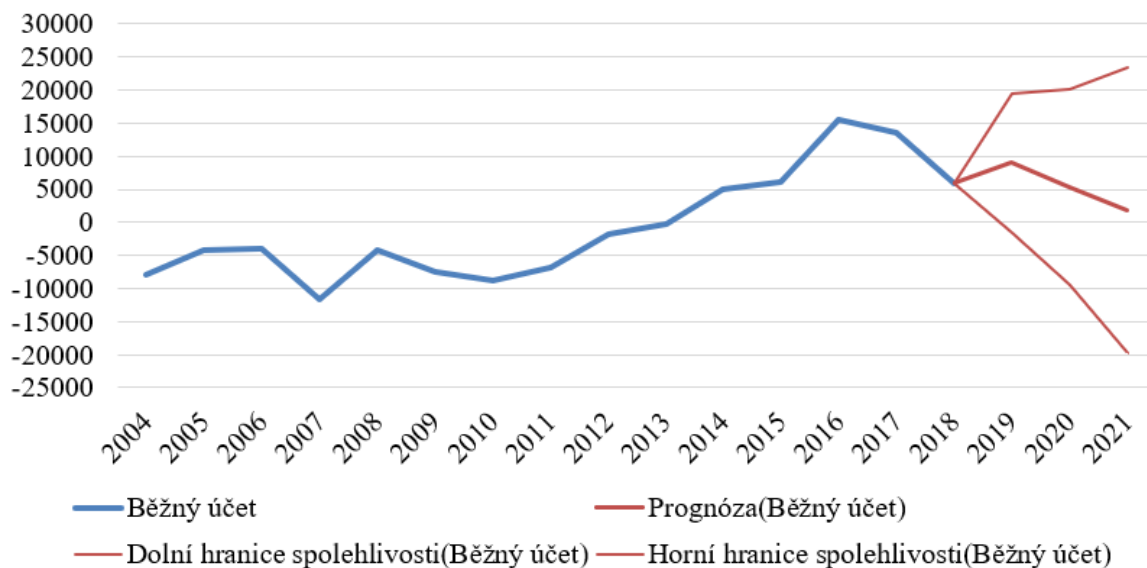
roky	Prognóza (Běžný účet)	Dolní hranice spolehlivosti (Běžný účet)	Horní hranice spolehlivosti (Běžný účet)
2019	8995,4	-1476,3	19467,2
2020	5370,5	-9431,4	20172,3
2021	1745,5	-19822,2	23313,2

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování (2020)

V tabulce č. 3 se nalézají prognózy pro roky 2019 až 2021 běžného účtu České republiky a také dolní a horní hranice spolehlivosti. Prognóza pro rok 2019 na základě dat

z minulosti je necelých 9 mld. EUR. Dále prognóza pro rok 2020 je 5,4 mld. EUR a pro poslední prognózovaný rok 2021 je 1,7 mld. EUR.

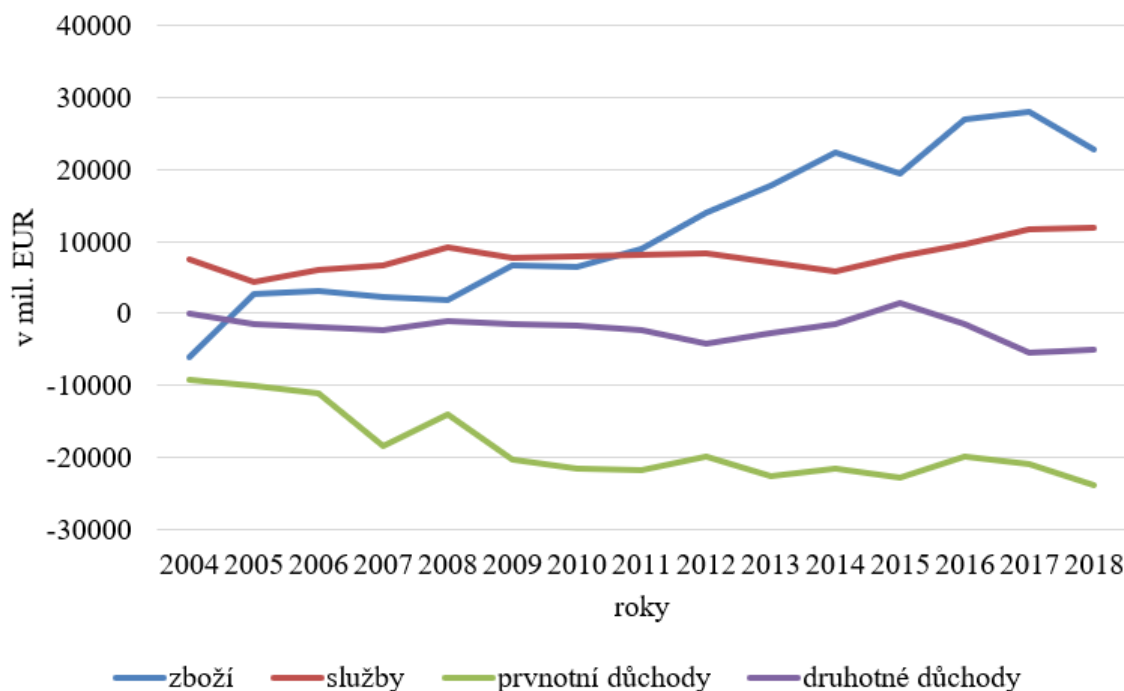
Graf 3: Prognóza vývoje běžného účtu České republiky pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování (2020)

Z grafu 3 je patrné, že na základě dat z minulosti byla stanovena prognóza do budoucnosti pro roky 2019 až 2021. Podle prognózy pro rok 2019 by mělo saldo běžného účtu navýšit přebytek na 9 mld. EUR, což představuje nárůst oproti roku předchozímu o 3 mld. EUR. V predikci na následující rok došlo k poklesu přebytku na 5,4 mld. EUR, což značí pokles oproti roku 2019 o 3,6 mld. EUR. V posledním prognózovaném roce 2021 dohází k ještě většímu snížení přebytku, a to na 1,7 mld. EUR. Rozdíl mezi prvním a posledním prognózovaným rokem je 7,3 mld. EUR.

Graf 4: Vývoj položek běžného účtu České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování (2020)

Na grafu 4 je zachycen vývoj položek běžného účtu České republiky, a to konkrétně saldo zboží, saldo služeb, saldo prvotních důchodů a saldo druhotných důchodů. Saldu zboží se říká také saldo obchodní bilance, které představuje základní měřítko mezinárodního obchodu. Bilance zboží se na počátku sledovaného období nalézá v deficitu a jeho hodnota byla 6,2 mld. EUR, ale hned následující rok se dostává do přebytku. Od roku 2005 dochází k postupnému růstu salda zboží až do jeho vrcholu v roce 2017, kdy jeho hodnota byla 28 mld. EUR. Na konci sledovaného období došlo oproti minulému roku k poklesu o 5,3 mld. EUR. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období byl 29 mld. EUR.

Bilance služeb České republiky se po celou dobu sledovaného období drží v přebytku. V roce 2005 mělo saldo služeb nejnižší hodnotu přebytku během sledovaného období, a to konkrétně 4,3 mld. EUR. Od roku 2005 dochází k růstu hodnoty salda až do roku 2008. Od roku 2008 začalo docházet k mírnému poklesu hodnoty až do roku 2014, kdy se saldo dostalo na svou druhou nejnižší hodnotu za sledovaného období. Od roku 2014 dochází opět k růstu, který vrcholí koncem sledovaného období, kdy má bilance služeb zároveň nejvyšší hodnotu přebytku během sledovaného období, která činila 12 mld. EUR. Od roku 2004 do roku 2018 došlo ke změně u bilance služeb o 4,5 mld. EUR.

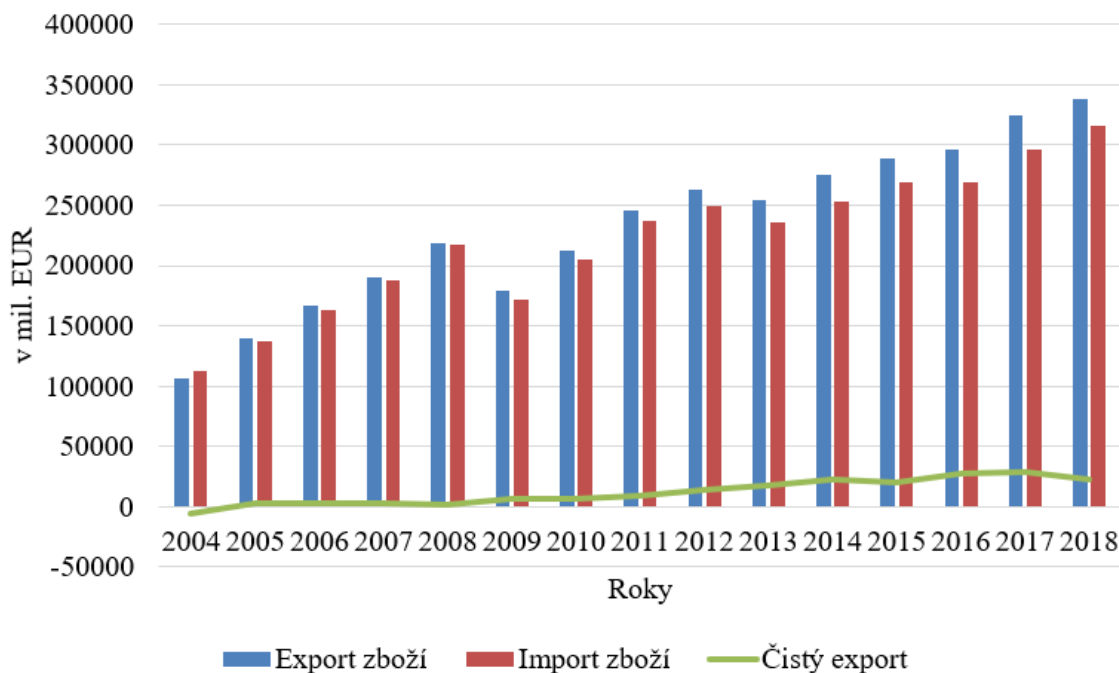
V záporných hodnotách se za celé sledované období drží bilance prvotních důchodů. Vysoký deficit bilance prvotních důchodů je především spojen s odlivem kapitálu z České republiky. Bilance prvotních důchodů má v průběhu sledovaného období klesající trend, kdy nejnižší deficit měla v roce 2004, a to konkrétně deficit 9,3 mld. EUR. Naopak nejvyššího deficitu dosahovalo saldo prvotních důchodů na konci sledovaného období v roce 2018, kdy jeho hodnota činila 23,9 mld. EUR.

Bilance druhotných důchodů se nachází taktéž jako bilance prvotních důchodů v záporných hodnotách, avšak nejedná se o tak vysoký deficit jako v případě bilance prvotních důchodů. Ovšem bilance druhotných důchodů se dvakrát za celé sledované období dostala do hodnot kladných, a to v roce 2004 a 2015. Z pohledu vlivu druhotných důchodů na saldo běžného účtu se jedná o relativně zanedbatelnou položku. Nejvyšší hodnotu mělo saldo druhotných důchodů v roce 2015, když bylo v přebytku a jeho hodnota činila 1,4 mld. EUR.

Saldo obchodní bilance

Na počátku sledovaného období převyšuje import nad exportem, ale hned roku 2005 je tomu naopak, protože se zvýšila poptávka po zboží ze zemí EU a hodnota exportu přerostla hodnotu importu a saldo zboží se tím dostalo do přebytku a tento stav vydržel až do konce sledovaného období v roce 2018. Hodnota exportu a importu má od počátku sledovaného období rostoucí trend až do roku 2009, kdy se ve světě projevily důsledky hospodářské krize, která způsobila nižší poptávku po zboží, a to způsobilo pokles exportu a importu zboží. V následujících letech dochází opět k růstu hodnoty exportu a importu, který je mírně narušen rokem 2013, kdy došlo k mírnému poklesu hodnoty vývozu i dovozu. Od roku 2014 se hodnota importu i exportu stále zvyšuje až do konce sledovaného období, kdy se dostává na své maximum za sledované období.

Graf 5: Vývoj salda obchodní bilance České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování (2020)

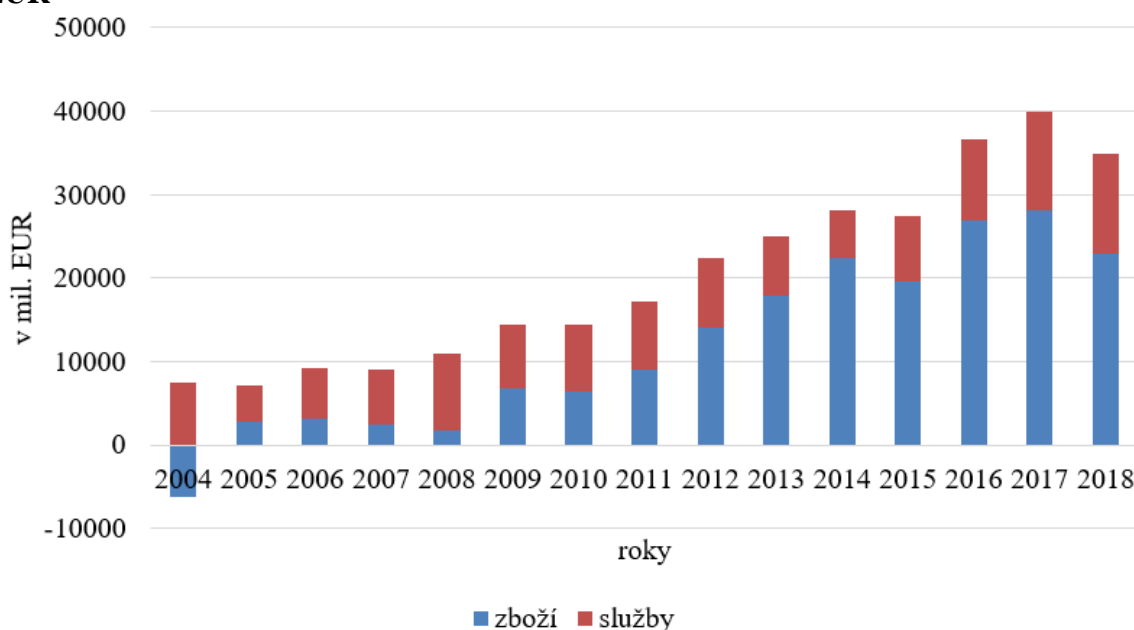
Saldo výkonové bilance

Saldo výkonové bilance je součástí běžného účtu a zároveň se jedná o jeho nejvýznamnější složku. Saldo výkonové bilance se skládá z bilance zboží a bilance služeb. Význam salda výkonové bilance pramení z jeho vlivu na HDP země. Když se saldo výkonové bilance nachází v přebytku dochází k růstu HDP.

Na grafu 6 je zachyceno saldo výkonové bilance České republiky v letech 2004 až 2018. Saldo výkonové bilance se jako celek nalézal během celého sledovaného období v přebytku a díky tomu mělo kladný vliv na vývoj HDP ČR. Na počátku sledovaného se saldo zboží nalézalo v deficitu, ale protože hodnota přebytku salda služeb převyšovala hodnotu salda zboží, bylo saldo výkonové bilance také v přebytku. Od roku 2004 do roku 2010 má saldo služeb vyšší podíl než saldo zboží na vývoji salda výkonové bilance. V roce 2008 mělo saldo zboží podíl pouhých 16,3 % na výkonové bilanci a jedná se o nejnižší podíl salda zboží na saldu výkonové bilance za celé sledované období a důvodem byla finanční krize. Od roku 2011 dochází ke změně a saldo zboží začíná mít vyšší podíl než saldo služeb a zároveň tím odstartoval počátek velkého růstu salda výkonové bilance ČR,

jelikož přebytek bilance zboží stále narůstal. Růst pokřačoval až do roku 2017, kdy saldo výkonové bilance dosáhlo svého vrcholu během sledovaného období. Podíl salda zboží v roce 2017 byl 70,5 % a jeho hodnota byla 28 mld. EUR z celkových 40 mld. EUR. V konci sledovaného období se hodnota salda výkonové bilance snížila oproti toku předchozímu. Od počátku do konce sledovaného období došlo ke změně u salda výkonové bilance ČR o 33,5 mld. EUR.

Graf 6: Vývoj salda výkonové bilance České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

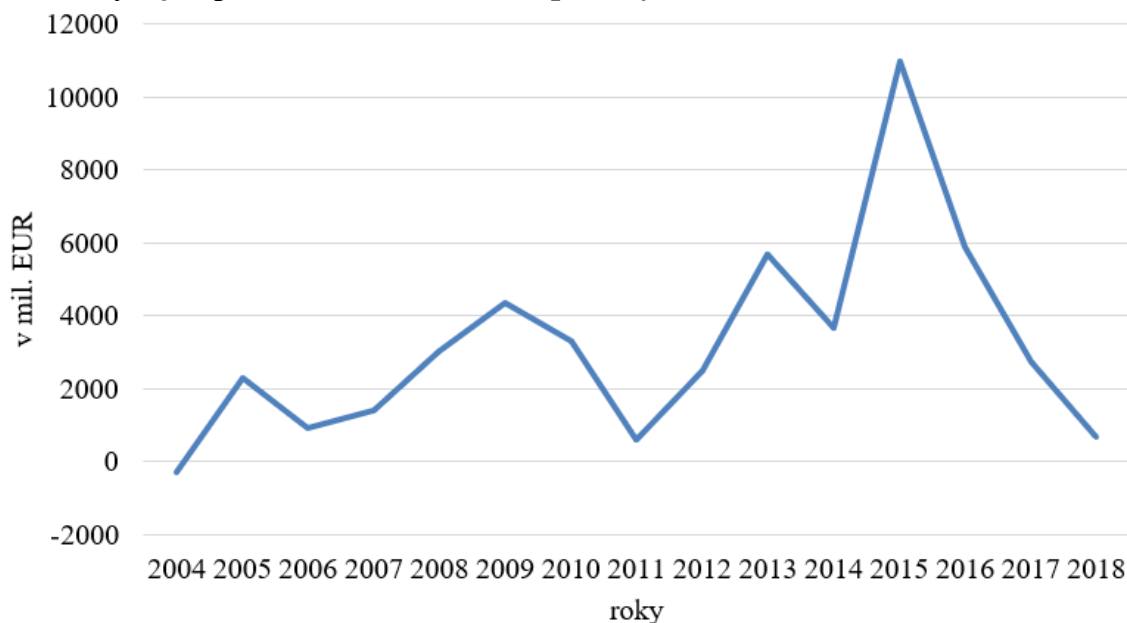
Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování (2020)

4.1.2 Kapitálový účet České republiky

Na grafu 7 je zachycen vývoj kapitálového účtu. Při porovnání s běžným a finančním účtem není kapitálový účet tak významný v rámci platební bilance. Jedná se o účet, který se nachází od roku 2005 v přebytku, tím kladně přispívá do platební bilance České republiky. Na vývoji kapitálového účtu se nejvíce podílí příjmy z fondů Evropské unie. Na začátku sledovaného období v roce 2004, kdy ČR vstoupila do EU, byl kapitálový účet v deficitu, protože položka vládní instituce, kam se zaznamenávají příjmy z fondů EU se nacházela v deficitu. Ačkoliv je kapitálový účet v přebytku, hodnoty jsou v každém roce nestabilní a dochází během sledovaného období k velkým výkyvům. Výkyvy vývoje kapitálového účtu jsou způsobeny především tím, jak Česká republika čerpala v daném roce z fondů EU. Nejvyšší přebytek zaznamenal kapitálový účet v roce 2015, kdy jeho hodnota činila

11 mld. EUR. Od roku 2016 se hodnota kapitálového účtu každoročně snižuje až do konce sledovaného období. Od roku 2015 do roku 2018 došlo k poklesu o 10,3 mld. EUR.

Graf 7: Vývoj kapitálového účtu České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování (2020)

Vývoj salda kapitálového účtu v meziročních změnách nemá žádný trend v rámci sledovaného období místo toho meziroční přírůstky často kolísají. K největšímu meziročnímu nárůstu došlo v roce 2015, kdy došlo ke změně o 7,3 mld. EUR, což představovalo změnu o 200 %. Největší meziroční pokles nastal hned v následujícím roce, kdy se kapitálový účet meziročně propadl o 5 mld. EUR.

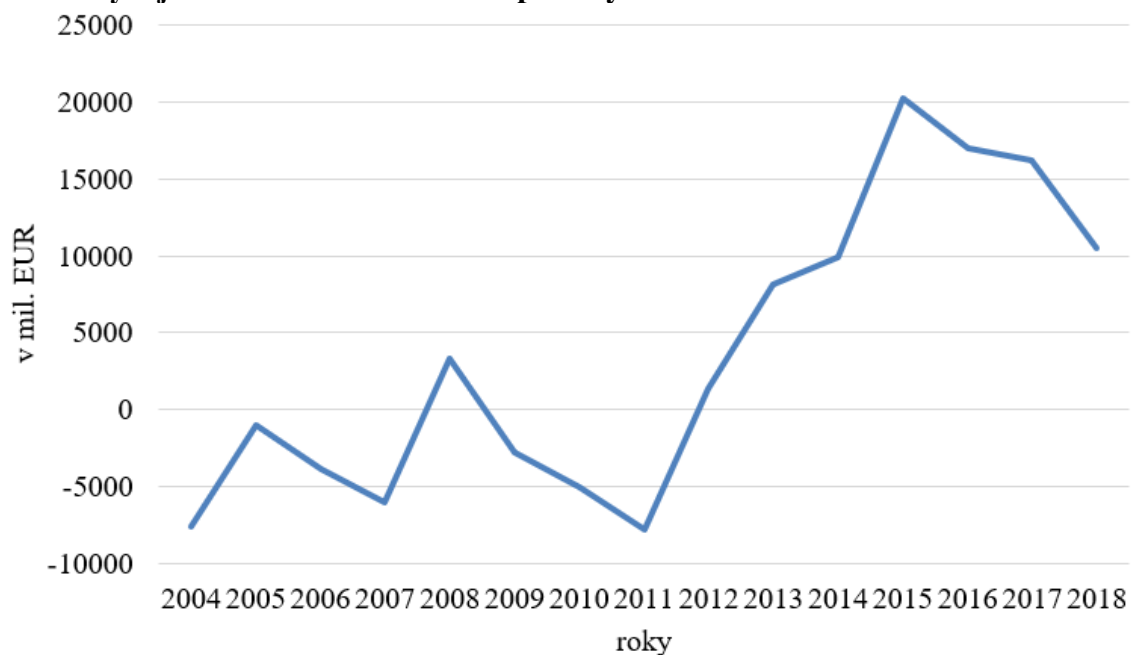
4.1.3 Finanční účet České republiky

Do finančního účtu patří přímé investice, portfoliové investice finanční deriváty ostatní investice a rezervní aktiva. Na grafu 8 lze vidět vývoj finančního účtu během let 2004 až 2018.

Z grafu 8 je patrné, že se saldo finančního účtu od počátku sledovaného období nacházelo v deficitu, kde vydrželo až do roku 2007. Důvodem deficitu v tomto období byla záporná bilance přímých investic na, kterou mělo velký vliv záporné saldo reinvestovaných zisků. V roce 2008 se saldo finančního účtu dostalo do přebytku, protože výrazně narostla hodnota salda rezervních aktiv. Po roce 2008 se saldo opět propadá do deficitu, který byl

způsobený finanční krizí, která způsobila vysoký deficit přímých a portfoliových investic. V roce 2011 se se finanční účet dostal do nejvyššího deficitu během sledovaného období, který činil 7,9 mld. EUR. Od roku 2008, kdy byl finanční účet v přebytku do roku 2011 se navýšil jeho deficit o 11,2 mld. EUR. V roce 2012 se finanční účet dostal opět do přebytku na, který měly velký vliv ostatní investice a rezervní aktiva. Od roku 2012 do roku 2015 docházelo k růstu hodnoty přebytku, kdy v roce 2015 se saldo dostalo do nejvyššího přebytku za celé sledovaného období, který činil 20,3 mld. EUR. Největší vliv na rekordní přebytek z roku 2015 měl skokový nárůst přebytku rezervních aktiv. Od roku 2011, kdy bylo saldo v rekordním deficitu do roku 2015, kdy bylo naopak v rekordním přebytku došlo ke změně o 23,1 mld. EUR, což znamenalo nárůst o 813 %. Po roce 2015 se saldo finančního účtu stále drží v přebytku, avšak prudce hodnota přebytku postupně klesá. Rozdíl mezi rokem 2015, kdy byl nejvyšší přebytek salda finančního účtu a posledním rokem sledovaného období, kdy saldo finančního účtu kleslo o 9,7 mld. EUR. Změna mezi počátkem a koncem sledovaného období činila 18,2 mld. EUR.

Graf 8: Vývoj finančního účtu České republiky v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

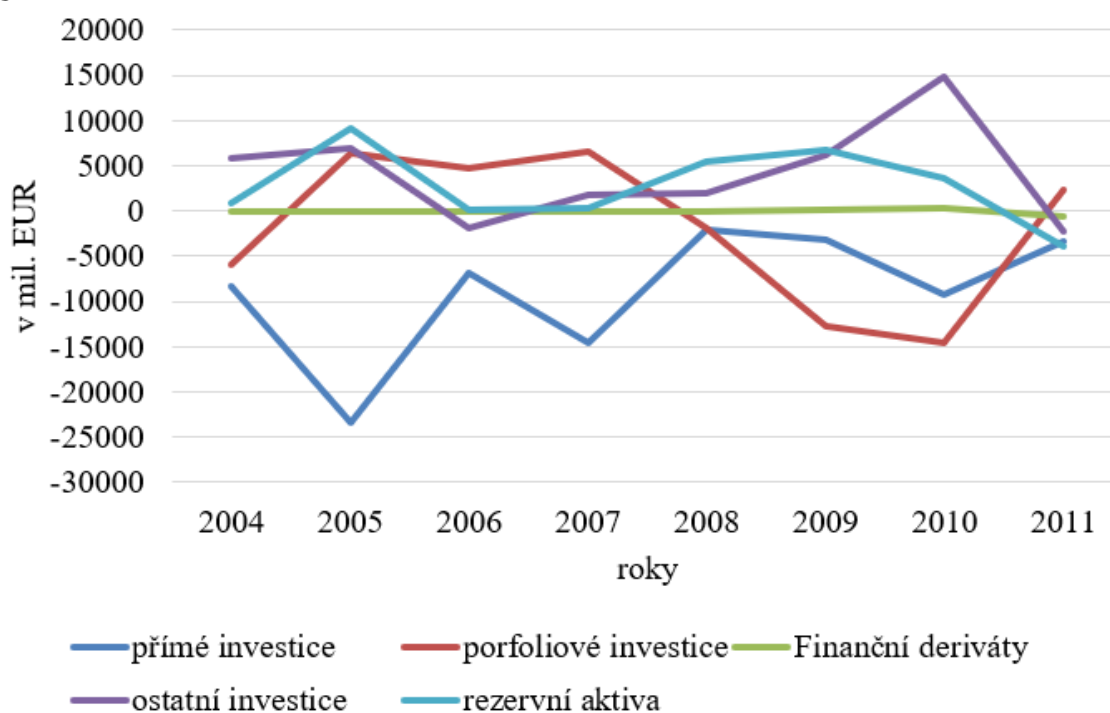

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování (2020)

Vývoj finančního účtu v meziročních změnách nemá žádný trend. Místo toho meziroční změny pravidelně kolísají. K největšímu meziročnímu propadu došlo v roce 2009, kdy se finanční účet propadl o 6,1 mld. EUR, a naopak k největšímu meziročnímu nárůstu došlo v roce 2015, kdy se saldo meziročně zvýšilo o 10,4 mld. EUR.

Aby se dal lépe zachytit vývoj jednotlivých položek finančního účtu, byl rozdělen na dvě části během sledovaného období, a to na 2004 až 2011 a 2012 až 2018.

Graf 9: Vývoj položek finančního účtu České republiky v letech 2004 až 2011 v mil. EUR

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování (2020)

Na grafu 9 je první část rozdělného grafu s položkami finančního účtu od roku 2004 do roku 2011. Přímé investice se po dobu sledovanou na grafu 9 nalézají v deficitu a tím negativně přispívají do finančního účtu. V roce 2005 se saldo přímých investic dostalo do nejvyššího deficitu během sledovaného období zachyceného na grafu 9, který činil 23,4 mld. EUR. Nejnižší hodnota deficitu v období do roku 2011 byla v roce 2008, kdy hodnota salda přímých investic byla 2,1 mld. EUR.

Portfoliové investice se během období zachyceného na grafu 9 nacházely v přebytku i deficitu. Na počátku sledovaného období byly portfoliové investice v deficitu, ale hned

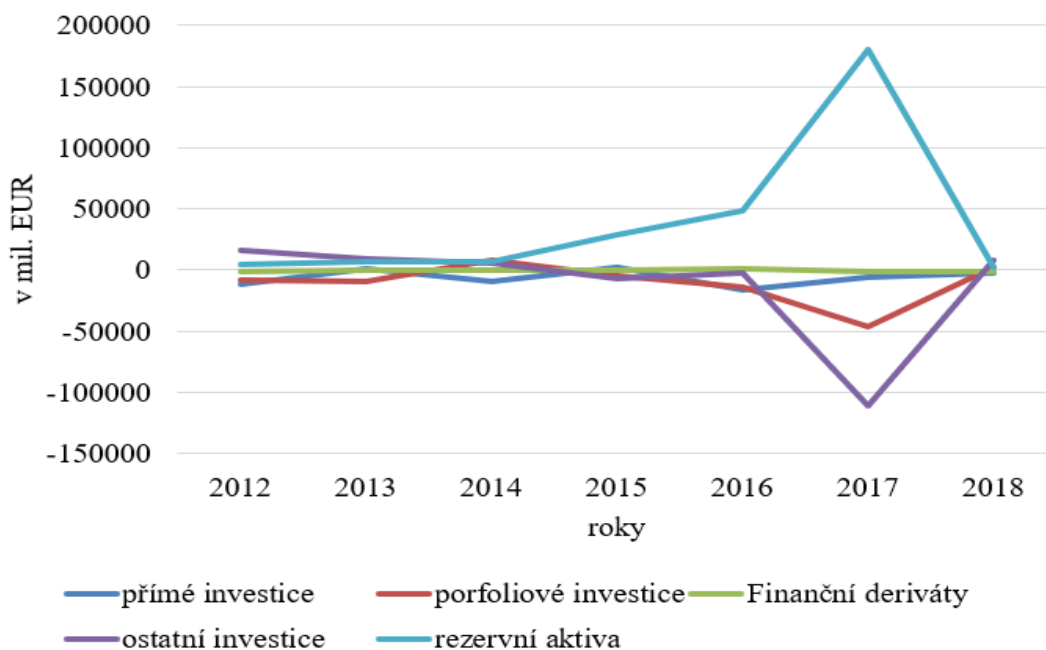
v roce 2005 se dostaly do přebytku, kde zůstaly až do roku 2007. V roce 2007 byl rekordní přebytek během období mezi léty 2004 a 2011, kdy jeho hodnota činila 6,6 mld. EUR. V následujících letech se portfoliové investice dostaly opět do deficitu ze, kterého se dostaly až v roce 2011.

Finanční deriváty jsou v rámci salda finančního účtu České republiky zanedbatelnou složkou, jelikož nenabývají ani vysokého deficitu ani přebytku.

Ostatní investice se na počátku sledovaného období na grafu 9 nalézaly v přebytku. V roce 2005 se dostaly do deficitu ze, kterého se dostávají opět do přebytku hned následující rok. Od roku 2007 do roku 2010 hodnota přebytku ostatních investic roste a v roce 2010 se dostávaly na nejvyšší hodnotu během sledovaného období 14,8 mld. EUR. V následujícím roce se dostaly opět do deficitu.

Rezervní aktiva se od počátku sledovaného období až do roku 2010 nacházejí v přebytku. Největší přebytek měly rezervní aktiva v roce 2005, kdy jeho činila 9 mld. EUR. V roce 2011 došlo k poklesu do deficitu, který činil 4 mld. EUR.

Graf 10: Vývoj položek finančního účtu České republiky v letech 2012 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování (2020)

Na grafu 10 je druhá část grafu, kde je vidět, že přímé investice se stále nacházejí v roce 2012 v deficitu. V roce 2013 se přímé investice dostávají poprvé do přebytku, ale hned v následujícím roce se opět dostaly do deficitu. V roce 2015 došlo k velkému meziročnímu nárůstu o 12,5 mld. EUR a přímé investice se dostaly do rekordního přebytku během celého sledovaného období. V následujících letech se přímé investice opětovně dostávají do deficitu, kde se drží až do konce sledovaného období.

Portfoliové investice se nacházely během sledovaného období v deficitu kromě roků 2014 a 2018, kdy se dostaly do kladných hodnot.

Ostatní investice se v přebytku nachází jen na začátku sledovaného období v roce 2012 a na konci v roce 2018. Mezi těmito lety se ostatní investice nalézaly v deficitu. Největší deficit a zároveň výkyv ostatních investic byl během roku 2017, kdy jejich hodnota byla 110 mld. EUR, protože došlo k růstu vkladů ze zahraničí v bankovním sektoru.

Rezervní aktiva se od roku 2012 do konce sledovaného období nachází v přebytku. Vliv na stav této položky mají zejména devizové intervence České národní banky. V roce 2017 došlo k významnému nárůstu rezervních aktiv na 180 mld. EUR. právě i působením zmíněných intervencí. Kromě nich se na zvýšení bilance rezervních aktiv podílely i transakce pro klienty ČNB. Rekordní nárůst z roku 2017 má pozitivní vliv na celou platební bilanci (mfc, 2020).

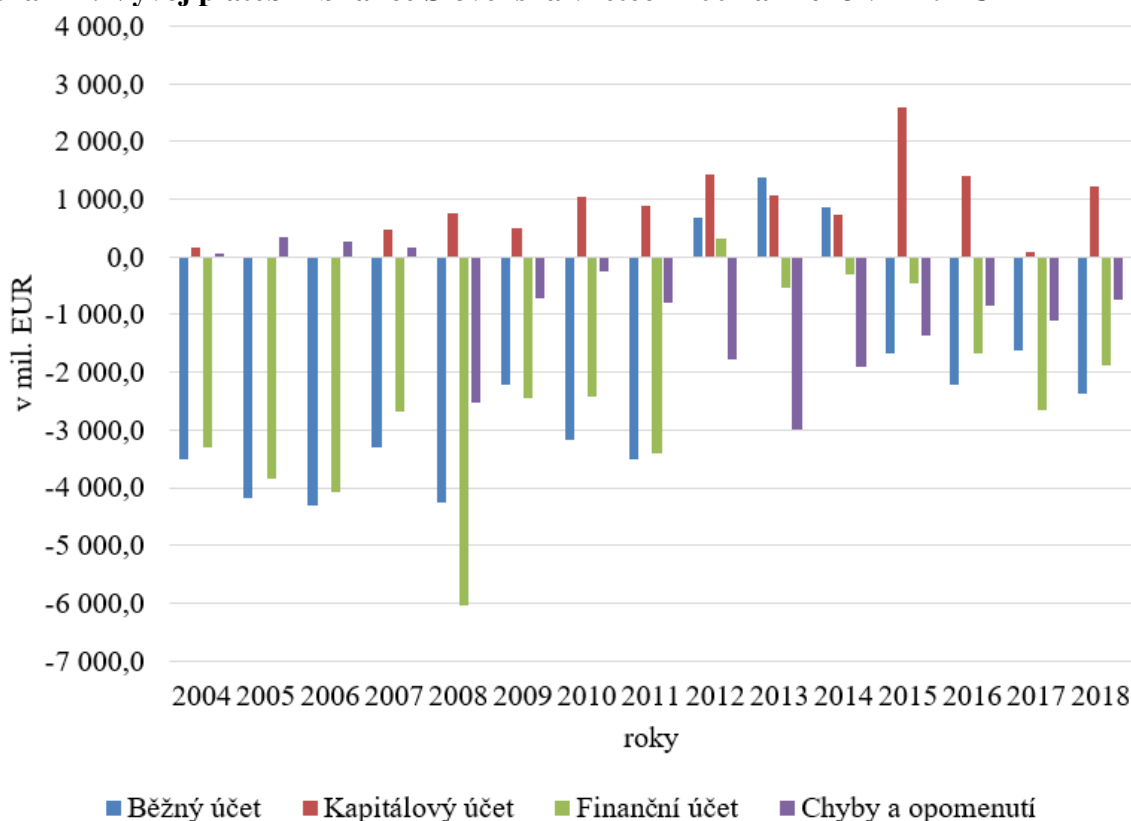
4.2 Platební bilance Slovenska

Slovensko je menší otevřená ekonomika, která je relativně dost závislá na ekonomickém vývoji v okolních zemích, a to především na vývoji v Německu.

Platební bilance Slovenska má poměrně stálý trend, většina z účtů je deficitních, kromě kapitálového účtu, který vykazuje v každém roce během sledovaného období přebytek. Největší vliv na platební bilanci Slovenska mají finanční a běžný účet.

Z grafu 11 je patrné, že běžný účet platební bilance Slovenska se po většinu sledovaného období drží v deficitu kromě let 2012 až 2014, kdy se běžný účet dostal do mírného přebytku. Kapitálový účet se během sledovaného drží v kladných hodnotách. Výjimkou jsou roky 2005 a 2006, kdy se dostal kapitálový účet do deficitu, ale jedná se o tak mírný deficit až je to zanedbatelné. Nejvyššího přebytku dosahoval kapitálový účet Slovenska v roce 2015, kdy jeho hodnota dosahovala 2,6 mld. EUR. Dalším na řadě je finanční účet, který se oproti kapitálovému účtu nalézá celou dobu v deficitu až na rok 2012, kdy se finanční účet dostal do velice mírného přebytku především kvůli položce ostatní investice.

Graf 11: Vývoj platební bilance Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

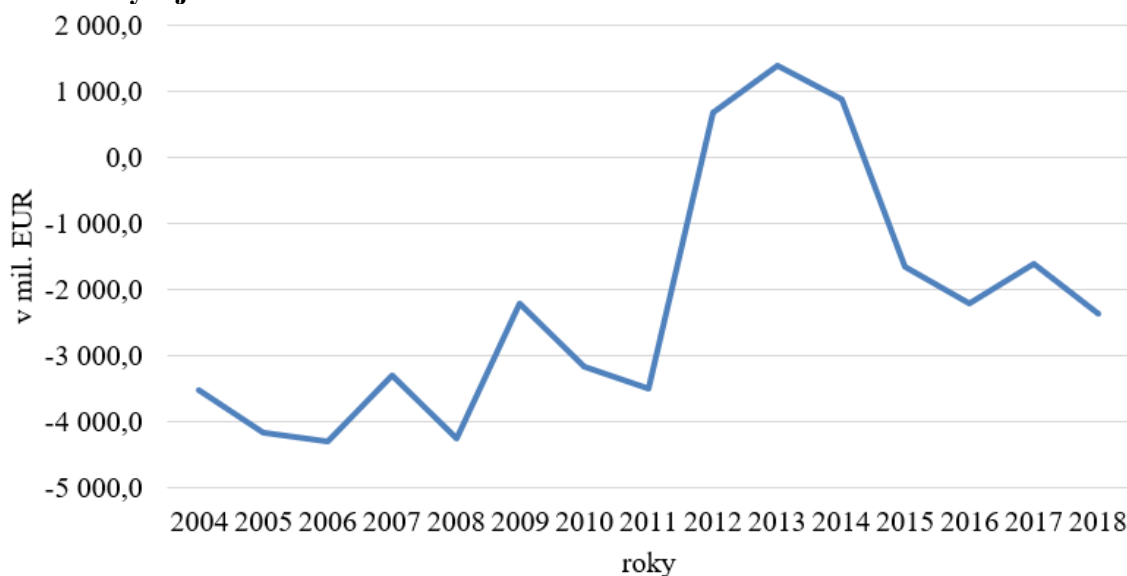
Zdroj: Slovenská národní banka, vlastní zpracování (2020)

4.2.1 Běžný účet Slovenska

Na grafu 12 je vidět, že běžný účet se od počátku sledovaného období v roce 2004 nalézá v deficitu s tím, že do roku 2006 se deficit stále prohluboval až dosáhl hodnoty 4,3 mld. EUR. Od té doby dochází k růstu, ačkoliv v letech 2008 a 2011 došlo k propadu, který naboural trend růstu. Přesto se dostává běžný účet poprvé za sledovaného období v roce

2012 do kladných hodnot, a to především díky kladnému saldu výkonné bilance, která zahrnuje zboží a služby. V roce 2013 se saldo běžného účtu dostává na nejvyšší hodnotu během sledovaného období, a to konkrétně 1,4 mld. EUR. Největší podíl na tomto přebytku má položka zboží. V roce 2014 došlo k poklesu, ale stále se saldo běžného účtu nacházelo v přebytku. Od roku 2015 se saldo běžného účtu propadlo do deficitu a zůstalo v něm až do konce sledovaného období. Nejmenší položkou platební bilance Slovenska je účet chyb a opomenutí, který představuje neobjasněné případy v rámci příspěvků do platební bilance.

Graf 12: Vývoj salda běžného účtu Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Slovenská národní banka, vlastní zpracování (2020)

Vývoj běžného účtu Slovenska v meziročních změnách nemá žádný stabilní trend, ačkoliv v letech 2013 až 2016 došlo k delším meziročním poklesům, které na sebe byly navázené. Nejvyšší meziroční růst salda běžného účtu byl v roce 2012, kdy se saldo meziročně změnilo o 4,2 mld. EUR. Naopak nejvyšší meziroční pokles nastal v roce 2015, kdy saldo meziročně pokleslo o 2,5 mld. EUR.

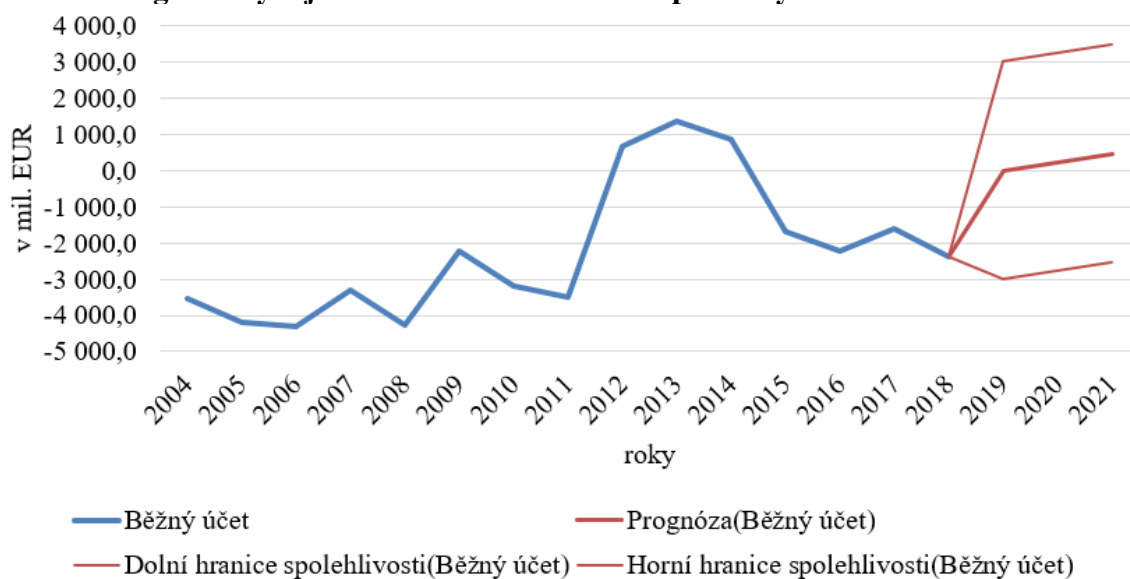
Tabulka 4: Prognóza vývoje běžného účtu Slovenska pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR

roky	Prognóza (Běžný účet)	Dolní hranice spolehlivosti (Běžný účet)	Horní hranice spolehlivosti (Běžný účet)
2019	7,1	-3 010,3	3 024,6
2020	240,4	-2 777,0	3 257,9
2021	473,8	-2 543,7	3 491,3

Zdroj: Slovenská národní banka, vlastní zpracování (2020)

V tabulce 4 jsou zobrazeny prognózy pro roky 2019 až 2021 běžného účtu Slovenska a s tím také dolní a horní hranice spolehlivosti. Prognóza pro rok 2019 na základě dlouhodobých dat z minulosti je 7,1 mil. EUR. Pro rok 2020 byla prognózován přebytek 240,4 mil. EUR a pro poslední rok 2021 je prognózováno 473,8 mil. EUR.

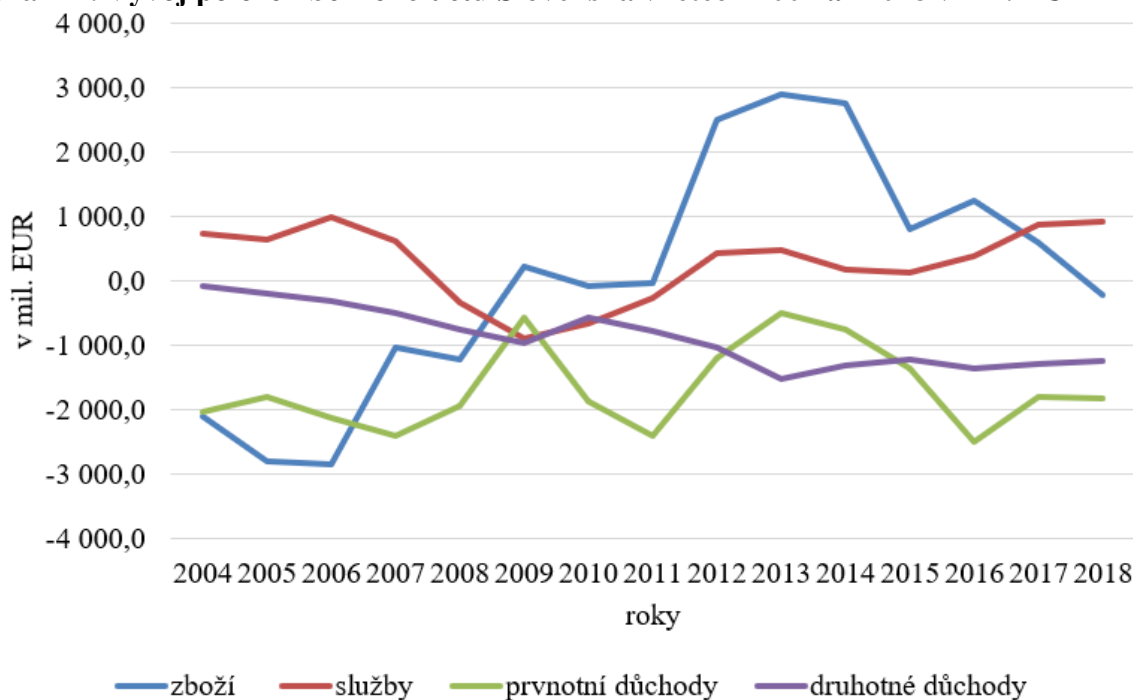
Graf 13: Prognóza vývoje běžného účtu Slovenska pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR

Zdroj: Slovenská národní banka, vlastní zpracování (2020)

Z grafu 13 lze vypočítat predikovaný vývoj běžného účtu Slovenska pro roky 2019 až 2021. Od roku 2018 je prognózován růst hodnoty salda běžného účtu, který by se měl v roce 2019 dostat do přebytku 7,1 mil. EUR a jedná se tak o meziroční nárůst o 2,4 mld. EUR. Pro rok 2020 již není predikován tak prudký růst, ale stále se jedná o mírný růst, kdy se saldo dostává na hodnotu 240,4 mil. EUR. V posledním prognózovaném roce dochází stále k růstu přebytku salda běžného účtu na 473,8, mil. EUR. Mezi prvním posledním prognózovaným rokem je rozdíl 466,7 mil. EUR.

Graf 14: Vývoj položek běžného účtu Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Slovenská národní banka, vlastní zpracování (2020)

Na grafu 14 jsou zachyceny položky běžného účtu mezi, který se řadí zboží, služby, prvotní a druhotné důchody. Saldo zboží se nacházelo na počátku sledovaného období v záporných hodnotách až do roku 2009, kdy se poprvé během sledovaného období dostává do přebytku. Poté se na další dva roky dostalo opět do mírného deficitu, ale v roce 2012 došlo opět k prudkému nárustu do kladných hodnot, a to konkrétně na 2,5 mld. EUR. V následujícím roce se dostalo saldo zboží na svůj vrchol během sledovaného období, který činil 2,9 mld. EUR. Od roku 2014, kdy saldo běžného účtu dosahovala druhého nejvyššího přebytku za sledované období začalo docházet k postupnému propadu. Během tohoto propadu se saldo zboží stále drželo v kladných číslech až do roku 2018, kdy se opět dostalo do deficitu.

Saldo služeb se na začátku sledovaného období nalézalo v kladných hodnotách až do roku 2008, kdy se dostalo do deficitu. Tento deficit má na svědomí hospodářská krize. Z deficitu se saldo služeb dostává až v roce 2012. Od té doby má saldo služeb rostoucí trend. Nejvyšší hodnoty během sledovaného období saldo služeb dosáhlo v roce 2006 a jeho hodnota činila 987,3 mil. EUR. Naopak nejnižší hodnoty saldo dosáhlo za nedlouho od nejvyšší hodnoty, a to v roce 2009. Tento deficit byl způsobený hospodářskou krizí

a poklesem zájmu o služby. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období byl 197,3 mil. EUR.

Prvotní důchody se během sledovaného období od roku 2004 do roku 2018 drží stále v deficitu. Důvodem záporných hodnot u bilance prvotních důchodů je především odliv kapitálu ze Slovenska. Prvotní důchody vykazovaly nejlepší hodnoty právě v době krize, a to v roce 2009 a na konci krize v roce 2013, kdy zároveň mělo Slovensko nejnižší deficit bilance prvotních důchodů během sledovaného období a jeho hodnota byla 497,4 mil. EUR. Ačkoliv byl v letech 2009 a 2013 nejnižší deficit u bilance prvotních důchodu, mezi těmito léty došlo k velkému propadu až na druhou nejvyšší hodnotu deficitu během sledovaného období. Po roce 2013 dochází opět k postupnému zvyšování deficitu salda, který vrcholí rokem 2016, kdy nastal nejvyšší deficit za sledované období, který činil 2,5 mld. EUR. Změna mezi počátkem a koncem sledovaného období představovala snížení deficitu o 213,9 mil. EUR.

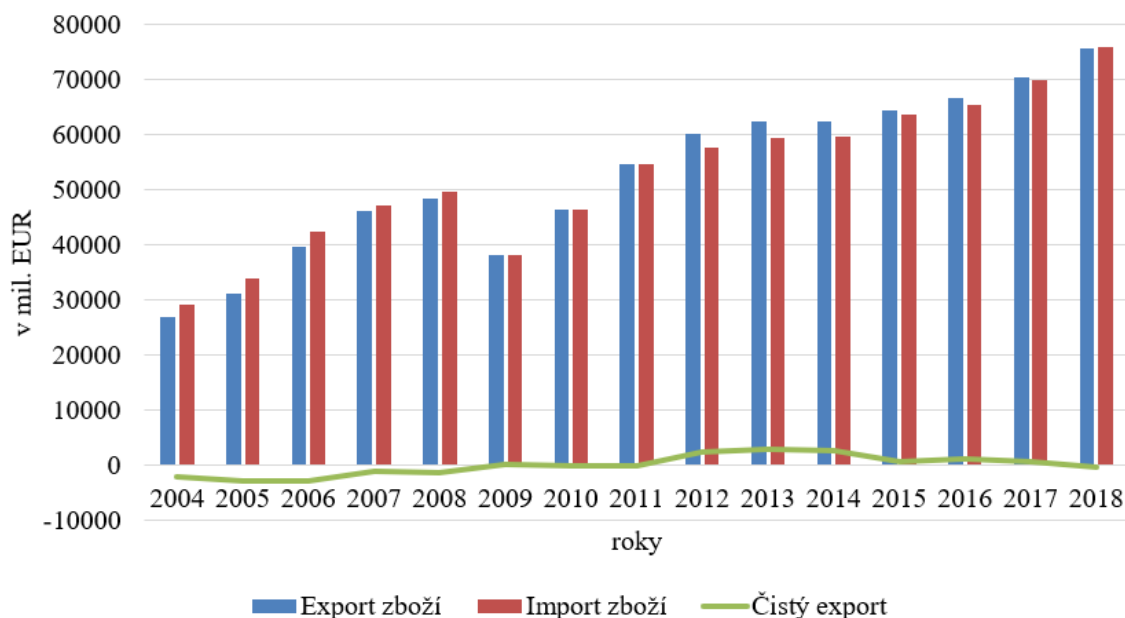
Druhotné důchody se stejně jako ty prvotní drží po celé sledované období v záporných hodnotách. Na křivce druhotných důchodu Slovenska lze vyzorovat postupný klesající trend. Takže nejnižšího deficitu dosahovala bilance druhotných důchodů v roce 2004, kdy její hodnota byla 84 mil. EUR. Naopak nejvyššího deficitu dosahovalo saldo v roce 2013, kdy jeho hodnota byla 1,5 mld. EUR. Mezi počátkem a koncem sledovaného období došlo k navýšení deficitu o 1,2 mld. EUR.

Saldo obchodní bilance

Z grafu 15 lze vyzorovat, že od počátku sledovaného období do roku 2008 roste hodnota importu i export zboží a zároveň v tomto období hodnota dovozu převyšuje hodnotu vývozu. Růst hodnoty importu a exportu končí rokem 2009, kdy se projeví důsledky finanční krize, které snížily všeobecně poptávku po zboží a tím pádem klesl import i export oproti předchozím rokům a byl tím přerušen potenciální růst. V letech 2009 až 2011 je vývoz i dovoz v podstatě vyrovnaný a dochází postupně opět k růstu hodnoty importu a exportu. Od roku 2013 dochází ke změně a hodnota exportu výrazně převyšuje hodnotu importu a v tomto duchu se nesou i následující roky s tím, že hodnota importu a exportu se

mírně navyšuje. V roce 2018 je rekordní hodnota vývozu a dovozu za sledované období a zároveň opět import lehce převažuje nad exportem.

Graf 15: Saldo obchodní bilance Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Slovenská národní banka, vlastní zpracování (2020)

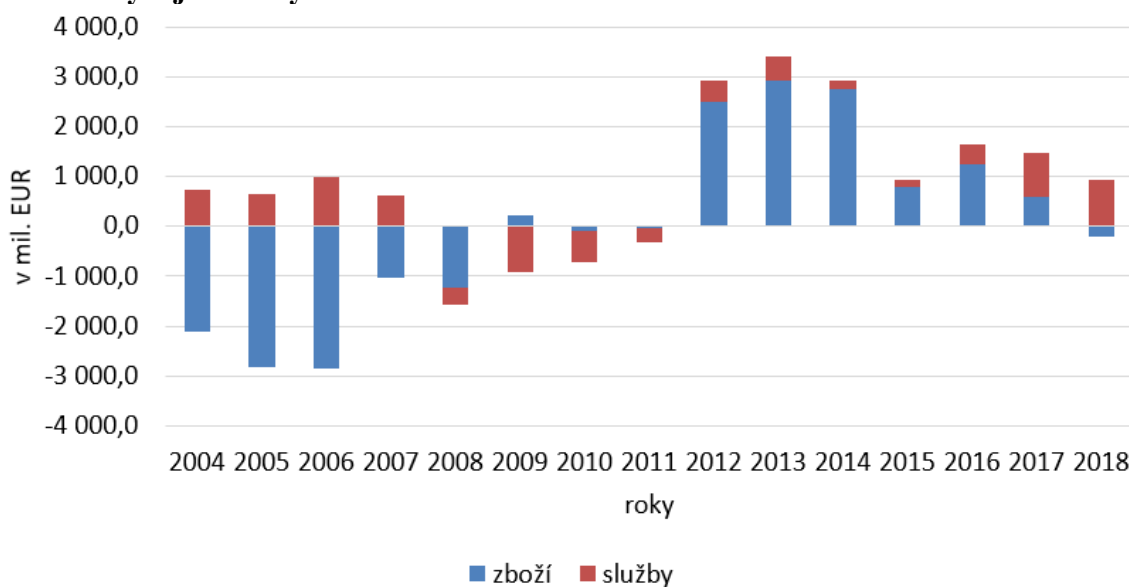
Saldo výkonové bilance Slovenska

Saldo výkonové bilance je součástí běžného účtu a zároveň se jedná o jeho nejvýznamnější složku. Saldo výkonové bilance se skládá z bilance zboží a bilance služeb. Význam salda výkonové bilance pramení v jeho vlivu na HDP země. Když se saldo výkonové bilance nachází v přebytku dochází k růstu HDP.

Na grafu 16 je vidět, že saldo výkonové bilance se nacházelo na počátku sledovaného období v deficitu s tím, že největší podíl na tomto deficitu má saldo zboží, které se nalézalo v deficitu. Saldo služeb se nalézalo v přebytku, ale jeho podíl na saldu výkonové bilance byl nižší. Následující roky jsou na tom podobně jako v roce 2004. Změna přichází v roce 2008, kdy zároveň udeřila finanční krize, která poslala i do teď přebytkové saldo služeb do deficitu. V roce 2009 se poprvé za sledovaného období dostává saldo zboží do přebytku, ale saldo služeb, které se nalézalo v deficitu mělo vyšší podíl na saldu výkonové bilance, a tak bylo celé saldo záporné. V letech 2010 a 2011 se bilance zboží téměř vyrovnává, ale

saldo služeb se stále nalézá v deficitu. V roce 2012 nastává obrovská změna saldo výkonové bilance se dostává do přebytku. Podíl bilance zboží na celkové výkonové bilanci byla 86,5 %. V následujícím roce se saldo výkonové bilance Slovenska dostává do největšího přebytku za celé sledované období a jeho hodnota byla 3,4 mld. EUR a podíl salda zboží byl 85,7 %. V roce 2014 má saldo výkonové bilance stále velký přebytek jako v předchozích dvou letech. Rekordní je tomto roce podíl salda zboží, který činil 94 %. V následujících dvou letech se hodnota přebytku salda výkonové bilance snížila a stále má vyšší podíl saldo služeb. V posledních dvou letech se mění podíl složené salda výkonové bilance a saldo služeb má výrazně vyšší podíl, dokonce v roce 2018 se saldo zboží dostalo do deficitu. Rozdíl mezi počátkem koncem sledovaného období byl 2 mld. EUR.

Graf 16: Vývoj salda výkonové bilance Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

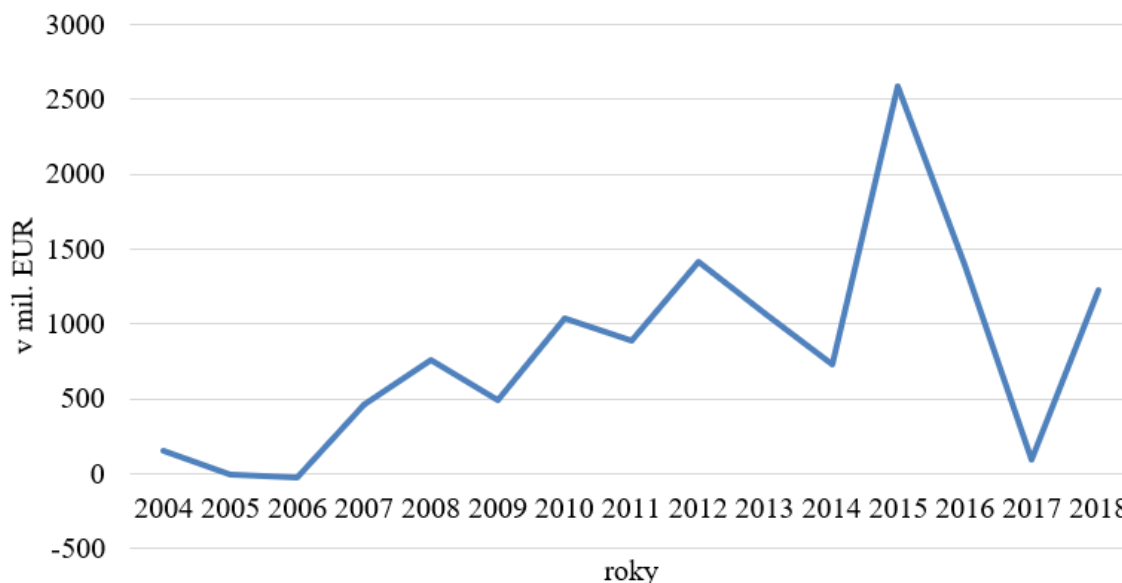
Zdroj: Slovenská národní banka, vlastní zpracování (2020)

4.2.2 Kapitálový účet Slovenska

Z grafu 17 lze vyčíst, že kapitálový účet Slovenska se kromě dvou po sobě jdoucích let 2005 a 2006 nachází celou dobu v kladných číslech a tím pozitivně přispívá do platební bilance Slovenska. Z vývoje kapitálové účtu od roku 2004 lze vypočítat postupný růst, který je zapříčiněn příjmy z EU. Tento růst pokračuje až do roku 2014, kdy došlo k poklesu. Vzápětí v roce 2015 došlo k obrovskému nárůstu až na rekordní hodnotu přebytku během sledovaného období, a to konkrétně se kapitálový účet v roce 2015 dostal na hodnotu 2,56 mld. EUR. Na tomto obrovském nárůstu má největší podíl položka

kapitálové transfery. V následujícím roce došlo opět k prudkému poklesu na 90,5 mil. EUR a jedná se tak o meziroční pokles o 1,61 mld. EUR. V posledním roce sledovaného období dochází opět k růstu na 1,2 mld. EUR.

Graf 17: Vývoj kapitálového účtu Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Slovenská národní banka, vlastní zpracování (2020)

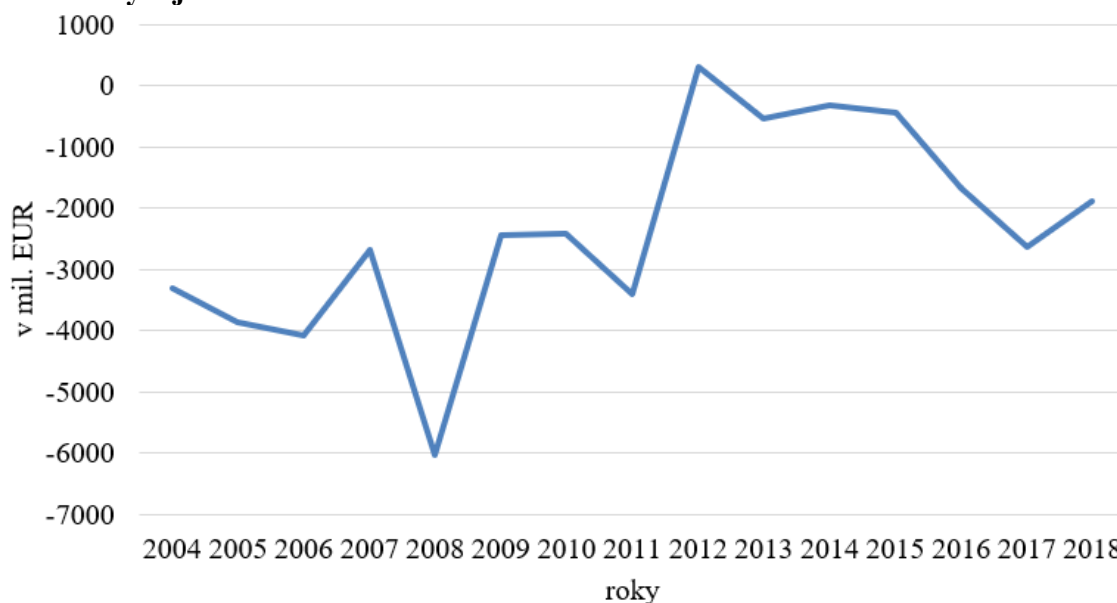
Vývoj kapitálové účtu Slovenska v meziročních změnách nemá stabilní trend naopak meziroční změny pravidelně kolísají. K největší meziroční změně došlo v roce 2015, kdy se saldo meziročně změnilo o 1,9 mld. EUR. Naopak k největšímu meziročnímu poklesu došlo hned v roce poté, kdy se saldo meziročně snížilo o 1,2 mld. EUR.

4.2.3 Finanční účet Slovenska

Na grafu 18 je zobrazen finanční účet Slovenska, který se nalézá po téměř celé sledované období v deficitu a výjimkou je pouze jediný rok 2012, kdy se finanční účet Slovenska dostal do přebytku. Nejvyšší deficit během sledovaného období zaznamenal Finanční účet Slovenska v roce 2008, kdy udeřila hospodářská krize a způsobila navýšení deficitu salda na 6 mld. EUR. Rekordní deficit byl způsobený především kvůli deficitu sald přímých a ostatních investic. Od roku 2009 docházelo k postupnému snižování deficitu, kdy v roce 2012 se saldo finančního účtu dostalo do přebytku, což byl zároveň jediný přebytek salda během sledovaného období. Rozdíl mezi roky 2008 a 2012 tedy mezi největším deficitem a jediným přebytkem na finančním účtu byl 6,4 mld. EUR. Po roce 2012 dochází

u finančního účtu opět k propadu do deficitu, který se v následujících letech ještě navyšuje až do roku 2017. Na konci sledovaného období v roce 2018 došlo k mírnému snížení deficitu. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období byl 1,4 mld. EUR, který představuje snížení deficitu o 43 % oproti počátku.

Graf 18: Vývoj finančního účtu Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

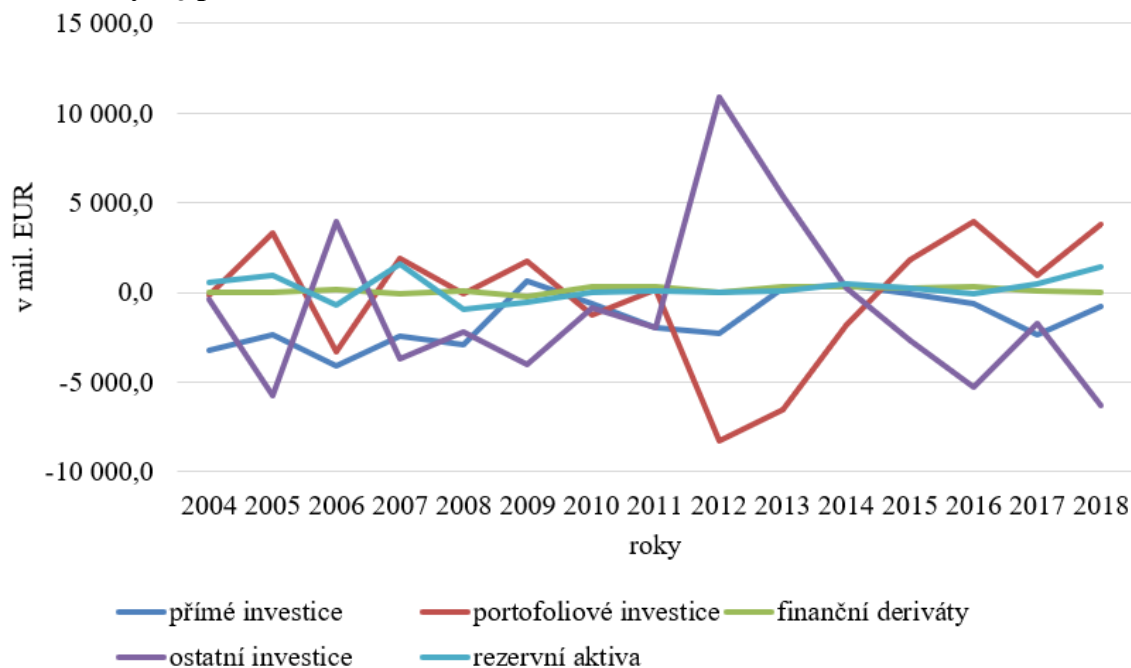
Zdroj: Slovenská národní banka, vlastní zpracování (2020)

Vývoj finančního účtu Slovenska v meziročních změnách se nevykazuje stabilním trendem. Naopak meziroční změny pravidelně kolísají. K největšímu úbytku došlo meziročně v roce 2008, kdy se saldo meziročně propadlo o 3,5 mld. EUR. Tento úbytek nastal právě v roce, kdy přišla finanční krize. Naopak k největšímu meziročnímu nárůstu odšlo v roce 2012, kdy se saldo meziročně změnilo o 3,7 mld. EUR.

Z grafu 19 lze vyčíst, že saldo přímých investic se od začátku sledovaného období drží v deficitu s tím, že do kladných hodnot se dostává až v roce 2009, a to díky položce dluhové nástroje. V následujícím roce se bilance přímých investic opět dostává do záporných hodnot ze, kterých se opět dostává až v roce 2013 a 2014 a zase tomu pomohlo nejvíce kladné hodnota položky dluhové nástroje. Poté se saldo přímých investic opětovně vrací do deficitu a v něm zůstává až do konce sledovaného období. Nejnižší hodnoty dosahovaly přímé investice v roce 2006, a to přesně záporných 4,1 mld. EUR a naopak té

nejvyšší hodnoty dosahovaly v roce 2009, a to konkrétně 655,6 mil. EUR. změna 2,5 mld. EUR.

Graf 19: Vývoj položek finančního účtu Slovenska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Slovenská národní banka, vlastní zpracování (2020)

Saldo portfoliových investic Slovenska během sledovaného období nevykazuje stabilní hodnoty. Nopak dochází k častému střídání prebytku a deficitu. Největší deficit bilance portfoliových investic nastal v roce 2012, kdy činil 2,3 mld. EUR. Poté dochází k prudkému růstu, který vrcholí v roce 2016, kdy se saldo přímých investic dostává zároveň na svůj největší přebytek, a to konkrétně 3,96 mld. EUR. Mezi léty 2012 a 2016 došlo k nárůstu o 12,2 mld. EUR.

Bilance finančních derivátů nepředstavuje významnou položku na finančním účtě Slovenska. Od počátku sledovaného období do roku 2009 dochází k pravidelnému střídání deficitu a přebytku. Od roku 2009 se saldo finančních derivátů drží v kladných hodnotách a přispívá tak kladně do finančního účtu.

Ostatní investice se na začátku sledovaného období v roce 2004 nalézají v deficitu, který trvá do roku 2006. V roce 2006 se saldo ostatních investic dostává do prebytku 3,9 mld. EUR. V dalších letech se ostatní investice opět propadají do deficitu. Do přebytku se saldo

dostává rokem 2012, kdy hodnota ostatních investic se dostala na absolutně rekordní hodnotu, a to 10,9 mld. EUR. Tato hodnota byla zapříčiněna kladnou bilancí položky oběživa a v kladů.

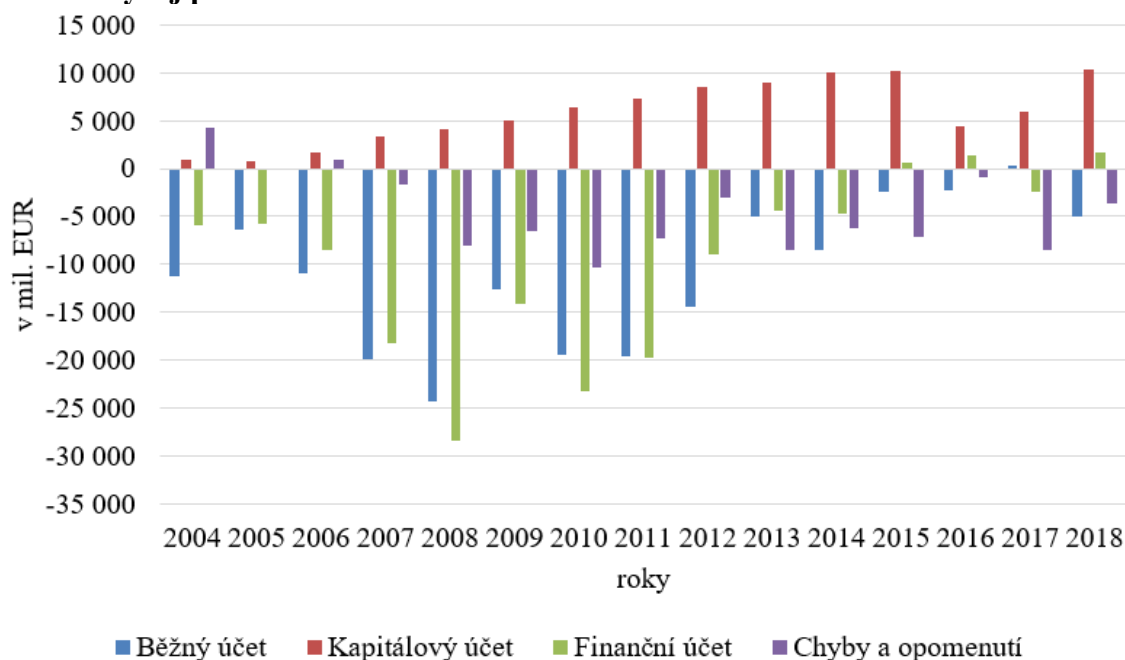
Rezervní aktiva jsou v rámci slovenského finančního účtu relativně zanedbatelnou položkou. V roce 2007 dosahovaly rezervní aktiva nejvyšší hodnoty během sledovaného období, a to 1,6 mld. EUR. Rok následující přišla finanční krize a s tou zároveň i propad do deficitu a také nejnižší hodnoty během sledovaného období, který činil 936,1 mil. EUR.

4.3 Platební bilance Polska

Platební bilance Polska má poměrně stálý trend, většina z účtů je deficitních, kromě kapitálového účtu, který vykazuje v každém roce během sledovaného období přebytek. Největší vliv na platební bilanci Polska mají finanční a běžný účet.

Na grafu 20 je vidět běžný účet Polska, který se během sledovaného období drží celou dobu v deficitu. Výjimkou je pouze rok 2017, kdy se dostal do mírného přebytku 290 mil. EUR. Kapitálový účet Polska se během celého sledovaného období nachází v přebytku. Finanční účet Polska se od začátku sledovaného období drží v deficitu až do roku 2015, kdy se poprvé dostává do přebytku, který trvá pouze dva roky. V roce 2017 se finanční účet dostává opět do záporných hodnot. V posledním roce sledovaného období se finanční účet dostává do přebytku. Nejmenší položku platební bilance představuje saldo chyb a opomenutí, která představuje neobjasněné případy v rámci příspěvků do platební bilance.

Graf 20: Vývoj platební bilance Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

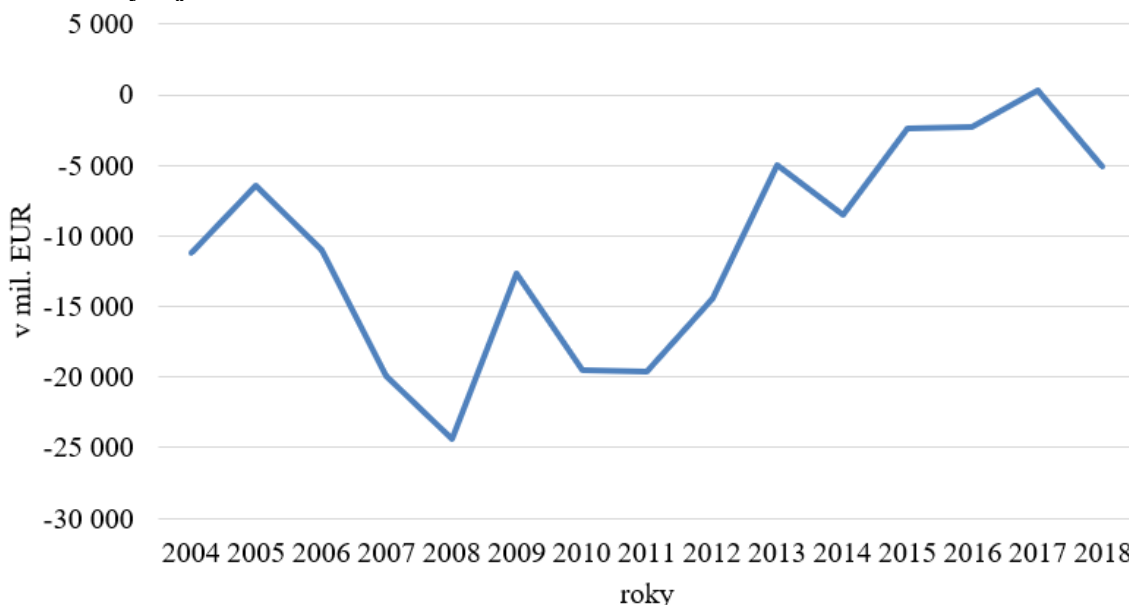

Zdroj: Polská národní banka, vlastní zpracování (2020)

4.3.1 Běžný účet Polska

Z grafu 21 lze vypočítat, že se běžný účet na počátku sledovaného období v roce 2004 nalézá v deficitu. V následujícím roce se deficit se zmenšil o 4,7 mld. EUR oproti roku předchozímu. Poté došlo k prudkému poklesu až do roku 2008, kdy saldo běžného účtu dosáhlo svého největšího deficitu za celé sledované období, a to konkrétně 24,4 mld. EUR. V následujících letech se deficit salda běžného účtu začal snižovat až do roku 2017, kdy se mu podařilo dostat se do mírného přebytku 290 mil. EUR. Od roku 2008, kdy bylo saldo v největším deficitu až do roku 2017, kdy se dostalo do přebytku došlo ke změně o 24,7 mld. EUR. Na konci sledovaného období v roce 2018 došlo k opětovnému poklesu do záporných hodnot. Na záporné bilanci běžného účtu se nejvíce podílí bilance zboží a také bilance primárních důchodů, která je v deficitu z důvodu odlivu velkého množství kapitálu ze země. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období je snížení deficitu o 6,2 mld. EUR.

Graf 21: Vývoj salda běžného účtu Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Polská národní banka, vlastní zpracování (2020)

Vývoj salda běžného účtu Polska v meziročních změnách nemá stabilní trend naopak dochází k častému kolísání, které se ale v průběhu let snižuje. Největší meziroční pokles nastal v roce 2007, kdy se saldo snížilo meziročně o 8,9 mld. EUR. K největšímu meziročnímu nárustu došlo v roce 2009, kdy saldo meziročně vzrostlo o 11,7 mld. EUR.

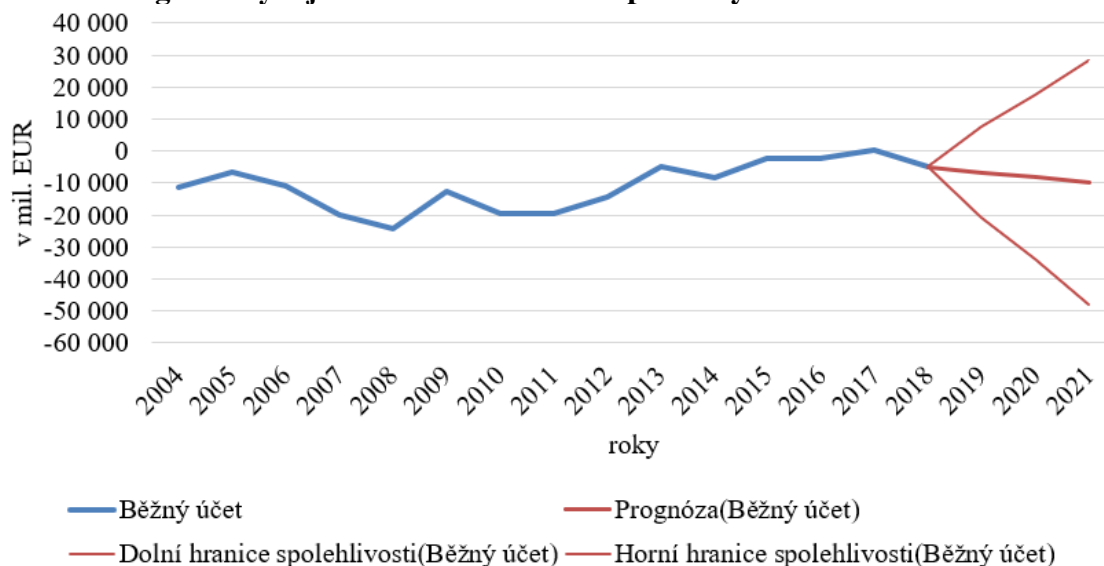
Tabulka 5: Prognóza vývoje běžného účtu Polska pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR

roky	Prognóza (Běžný účet)	Dolní hranice spolehlivosti (Běžný účet)	Horní hranice spolehlivosti (Běžný účet)
2019	-6 587	-20 751	7 577
2020	-8 143	-33 643	17 356
2021	-9 699	-47 772	28 373

Zdroj: Polská národní banka, vlastní zpracování (2020)

V tabulce 5 se nalézají prognózy pro roky 2019 až 2021 běžného účtu Polska a s tím také dolní a horní hranice spolehlivosti. Prognóza na rok 2019 na základě dat z let 2004 až 2018 je deficit 6,6 mld. EUR. Pro rok 2020 byl prognózován deficit 8,1 mld. EUR a pro poslední rok 2021 je prognózován deficit 9,7 mld. EUR.

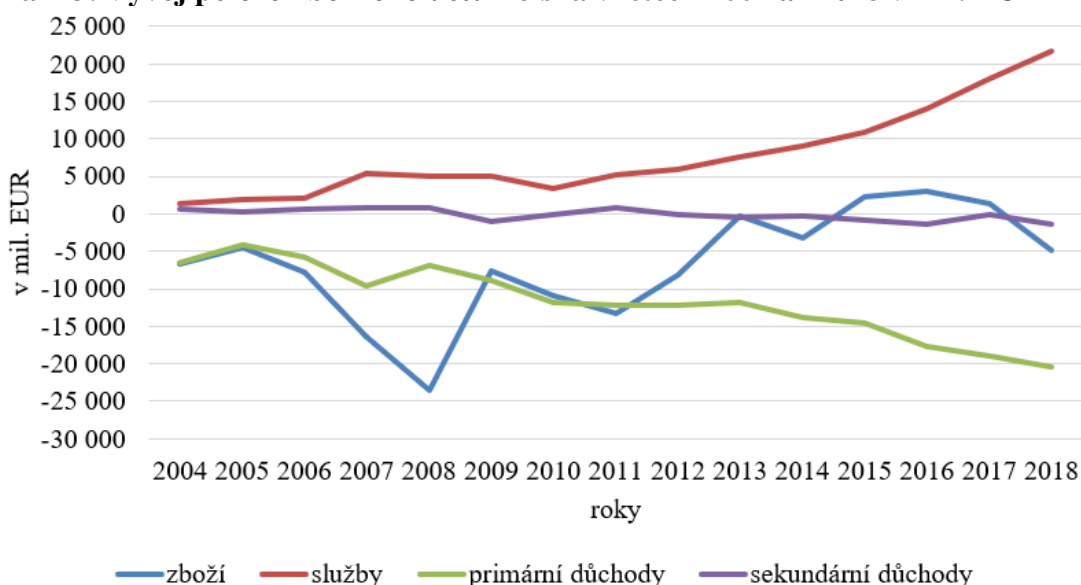
Graf 22: Prognóza vývoje běžného účtu Polska pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR

Zdroj: Polská národní banka, vlastní zpracování (2020)

Na grafu 22 je zachycena prognóza pro roky 2019 až 2021. Saldo běžného účtu Polska se nalézalo v roce 2018 v deficitu 5 mld. EUR a prvním prognózovaném roce dochází k navýšení deficitu na 6,7 mld. EUR. Mezi léty 2018 a 2019 došlo k meziroční změně o 1,7 mld. EUR. Pro rok 2020 bylo predikováno další navýšení deficitu na 8,1 mld. EUR a pro poslední prognózovaný rok pokračoval trend v navyšování deficitu a saldo běžného účtu se dostane do deficitu 9,7 mld. EUR. Mezi predikovanými roky 2019 a 2021 došlo k navýšení deficitu o 3,1 mld. EUR, a to představuje pokles o 47 %.

Graf 23: Vývoj položek běžného účtu Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Polská národní banka, vlastní zpracování (2020)

Na grafu 23 je zachyceno saldo zboží, které se po většinu sledovaného období nalézá v záporných hodnotách a výjimkou jsou pouze roky 2015 až 2017, kdy se saldo dostává to přebytku. Největšího deficitu saldo zboží dosáhlo v roce 2008, kdy udeřila hospodářská krize, která dopadla na celý svět. Hodnota deficitu v roce 2008 činila 23,5 mld. EUR. V následujícím roce se hodnota bilance zboží značně navýšila a došlo ke snížení deficitu o 15,8 mld. EUR. V letech 2010 a 2011 dochází k mírnému navýšení deficitu. Poté dochází k opětovnému snižování deficitu salda zboží, kdy v roce 2013 se téměř vyrovná bilance. Saldo zboží Polska se dostává v letech 2015 až 2017 do přebytku s tím, že v roce 2016 saldo dosáhlo nejvyššího hodnoty během sledovaného období, a to konkrétně 2,9 mld. EUR. V posledním roce sledovaného období se saldo opět dostává do deficitu. Mezi počátkem a koncem sledovaného období došlo ke změně o 1,8 mld. EUR

Saldo služeb je pro Polsko velice významnou složkou, jelikož přispívá kladně do běžného účtu. Saldo služeb je po celou dobu sledovaného období položkou, která se nachází v přebytku, a dokonce má rostoucí tendenci. Na počátku sledovaného období v roce 2004 mělo saldo služeb hodnotu 1,4 mld. EUR a na konci sledovaného období v roce 2018 mělo vykazovalo saldo přebytek 21,7 mld. EUR. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období činí 20,3 mld. EUR, což představuje nárůst o 1477 %.

Primární důchody se nalézají po celé sledované období v deficitu a mají postupný klesající trend. Lze říci, že saldo primárních důchodů je přeným opakem salda služeb, co se vývoje týče. Celkově saldo primárních důchodů přispívá záporně do celkového běžného účtu. Na začátku sledovaného období byl deficit 6,5 mld. EUR a na konci sledovaného období byl deficit 20,5 mld. EUR. Mezi lety 2004 a 2018 došlo ke snížení salda o 14 mld. EUR, a to představuje pokles o 216 %. Důvodem takto vysokého deficitu je především to, že velká část kapitálu je vyváděna z Polska do zahraničí.

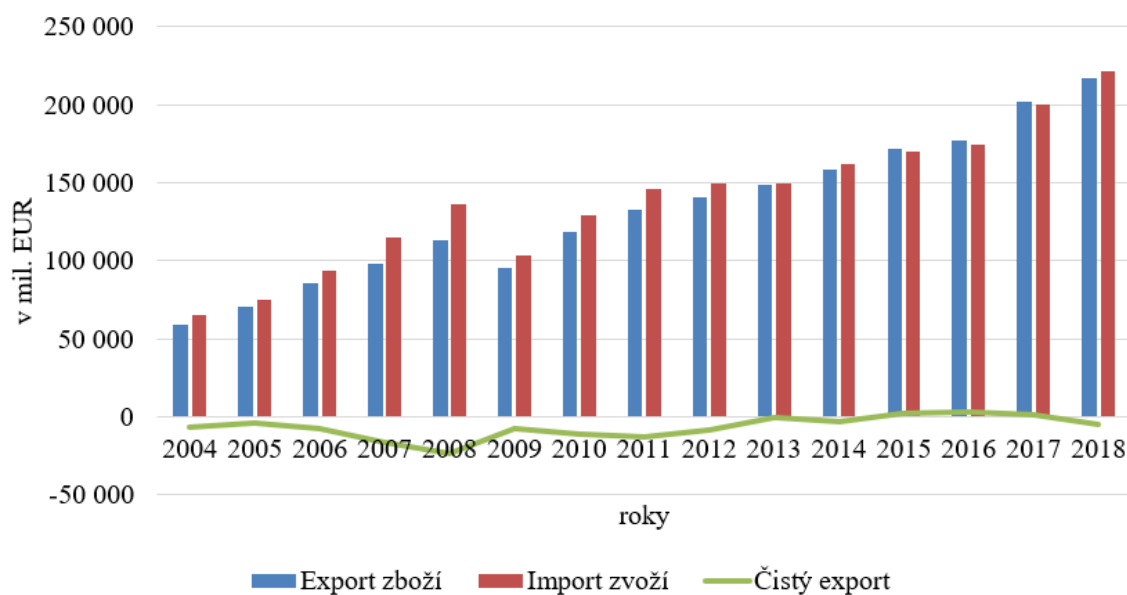
Sekundární důchody tvoří pro Polsko zanedbatelnou část běžného účtu, oproti ostatním složkám. Sekundární důchody se během sledovaného období nalézají v kladných i záporných hodnotách. Na počátku sledovaného období byly sekundární důchody kladnou

položkou a na konci v roce 2018 bylo zápornou. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období je 1,9 mld. EUR.

Saldo obchodní bilance

Na grafu 24 je vidět, že od počátku sledovaného období hodnota importu a exportu roste s tím, že hodnota importu zboží převyšuje hodnotu exportu zboží. V roce 2009 se projevyly důsledky hospodářské krize ve světě. Došlo k poklesu hodnoty exportu a importu. V následujících letech dochází opět k růstu hodnoty importu a exportu a stále hodnota importu převyšuje hodnotu exportu. Ke změně dochází až v roce 2015, kdy hodnota exportu převyšuje hodnotu importu, stejně je tomu i v roce 2016. V posledním roce sledovaného období je rekordní hodnota importu i exportu, ale již importu je vyšší než export.

Graf 24: Saldo obchodní bilance Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

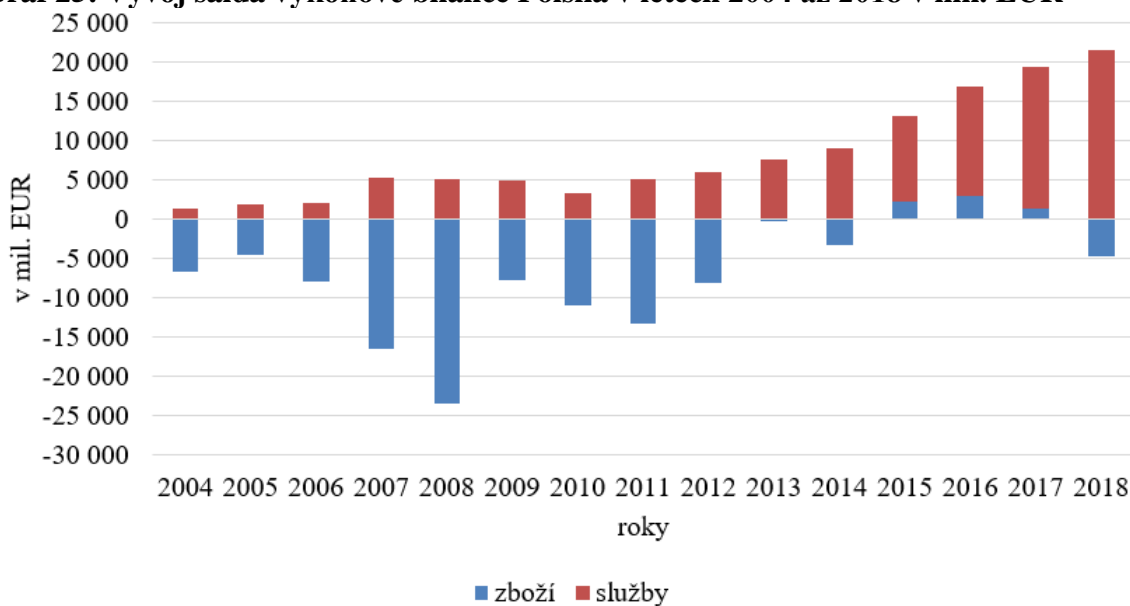
Zdroj: Polská národní banka, vlastní zpracování (2020)

Saldo výkonové bilance

Saldo výkonové bilance je součástí běžného účtu a zároveň se jedná o jeho nejvýznamnější složku. Saldo výkonové bilance se skládá z bilance zboží a bilance služeb. Význam salda výkonové bilance pramení v jeho vlivu na HDP země. Když se saldo výkonové bilance nachází v přebytku dochází k růstu HDP.

Z grafu 25 je patrné, že saldo výkonové bilance Polska se od počátku sledovaného období do roku 2012 drží v deficitu. Velký podíl na deficitu výkonové bilance Polska má obchodní bilance, která se nalézá v deficitu naopak saldo služeb je po celé sledované období v přebytku, ale v letech 2004 až 2012 má saldo zboží vyšší vliv na saldo výkonové bilance. V roce 2008, kdy přišla hospodářská krize byla výkonová bilance Polska v největším deficitu za celé sledované období s tím, že podíl salda zboží, které bylo v deficitu byl 82,3 %. Změna nastává v roce 2013, kdy se saldo výkonové bilance dostává do přebytku a obrovský podíl na tom má saldo služeb, které mělo podíl 95,8 %. V následujících letech saldo výkonové bilance roste až do roku 2017, kdy hodnota přebytku byla nejvyšší za celé sledované období, a to konkrétně 19,4 mld. EUR. V posledním roce sledovaného období byla rekordní hodnota přebytku salda služeb, ale saldo zboží se dostalo do deficitu a tak ve výsledku bylo saldo výkonové bilance nižší než v roce 2017. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období byl 22,1 mld. EUR, a to značí nárůst o 421 %.

Graf 25: Vývoj salda výkonové bilance Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

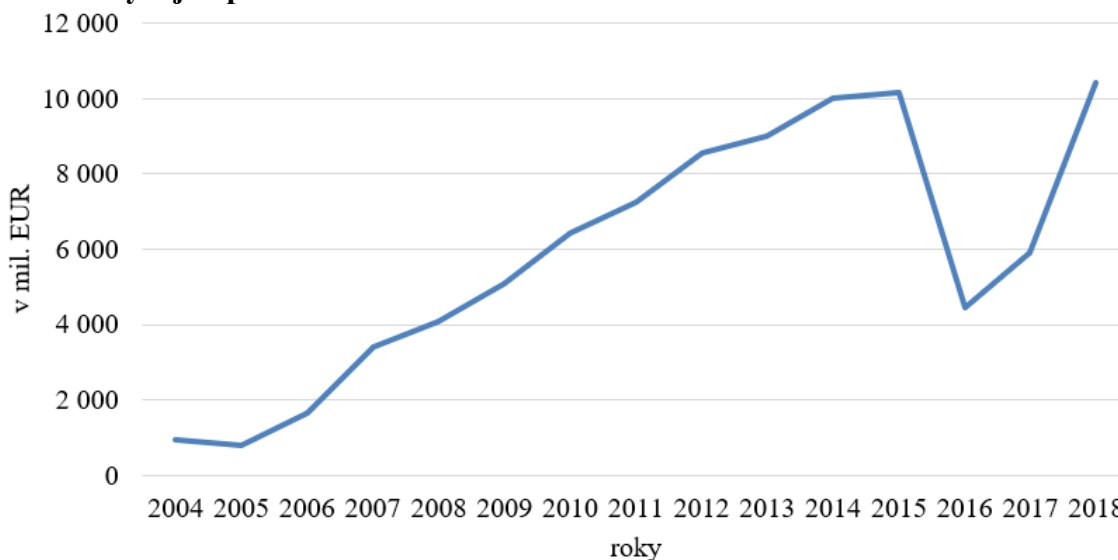
Zdroj: Polská národní banka, vlastní zpracování (2020)

4.3.2 Kapitálový účet Polska

Na grafu 26 je zobrazen kapitálový účet Polska, který se během celého sledovaného období od roku 2004 do roku 2018 nalézá v přebytku a přispívá kladně do celkové platební

bilance. Od roku 2004 do roku 2015 má kapitálový účet rostoucí trend, kdy v roce 2015 dosáhl svého vrcholu. V tomto období došlo k růstu o 9 mld. EUR. V následujícím roce 2016 došlo k prudkému propadu oproti roku předchozímu. Od roku 2017 do roku 2018 dochází opět k růstu kapitálového účet a v roce 2018 se dostává na nejvyšší hodnotu za celé sledované období, a to konkrétně 10,4 mld. EUR. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období je 9,5 mld. EUR, a to představuje nárůst o 991 %.

Graf 26: Vývoj kapitálového účtu Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Polská národní banka, vlastní zpracování (2020)

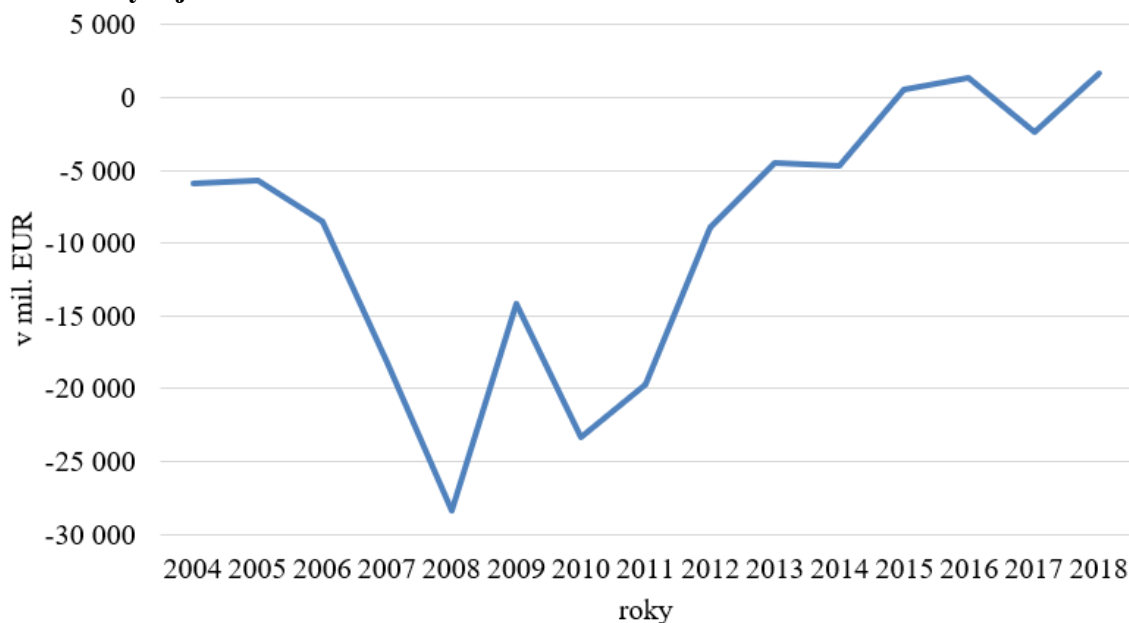
Vývoj salda kapitálového účtu Polska v meziročních změnách se vykazuje mírným kolísáním až do roku 2016, kdy došlo k vysokému meziročnímu poklesu o 5,7 mld. EUR, který představoval meziroční pokles o 56 %. K nejvyššímu meziročnímu růstu došlo na konci sledovaného období, kdy se saldo meziročně změnilo o 4,5 mld. EUR

4.3.3 Finanční účet Polska

Na grafu 27 je k vidění finanční účet Polska, který se po většinu sledovaného období nalézá v deficitu. Výjimkou jsou roky 2015, 2016 a 2018, kdy se finanční účet dostal do mírného přebytku. Na počátku sledovaného období se finanční účet nalézal v deficitu, protože bylo záporné saldo přímých a portfoliových investic. V následujících letech dochází k postupnému navyšování deficitu salda. V roce 2008 došlo k obrovskému nárůstu deficitu salda kvůli hospodářské krizi, která způsobila vysoký deficit u ostatních investic.

Deficit finančního účtu z roku 2008 je zároveň nejvyšším deficitem během sledovaného období, který činil 28,4 mld. EUR. V roce 2009 došlo ke snížení deficitu, protože narostla hodnota přebytku rezervních aktiv. V následujícím roce došlo opět k navýšení deficitu. Od roku 2011 dochází k postupnému růstu hodnoty salda, kdy v roce 2015 se dostává poprvé za sledované období do přebytku. Mezi rokem 2010 a 2015 došlo k nárůstu o 23,9 mld. EUR. V následujícím roce saldo dosáhlo přebytku 1,3 mld. EUR. V roce 2017 došlo opět k propadu do deficitu kvůli propadu salda rezervních aktiv do deficitu. V posledním roce sledovaného období se saldo dostalo zpátky do přebytku a zároveň na nejvyšší hodnotu za sledovaného období, která činila 1,7 mld. EUR. Mezi počátkem a koncem sledovaného období došlo ke změně o 7,6 mld. EUR.

Graf 27: Vývoj salda finančního účtu Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

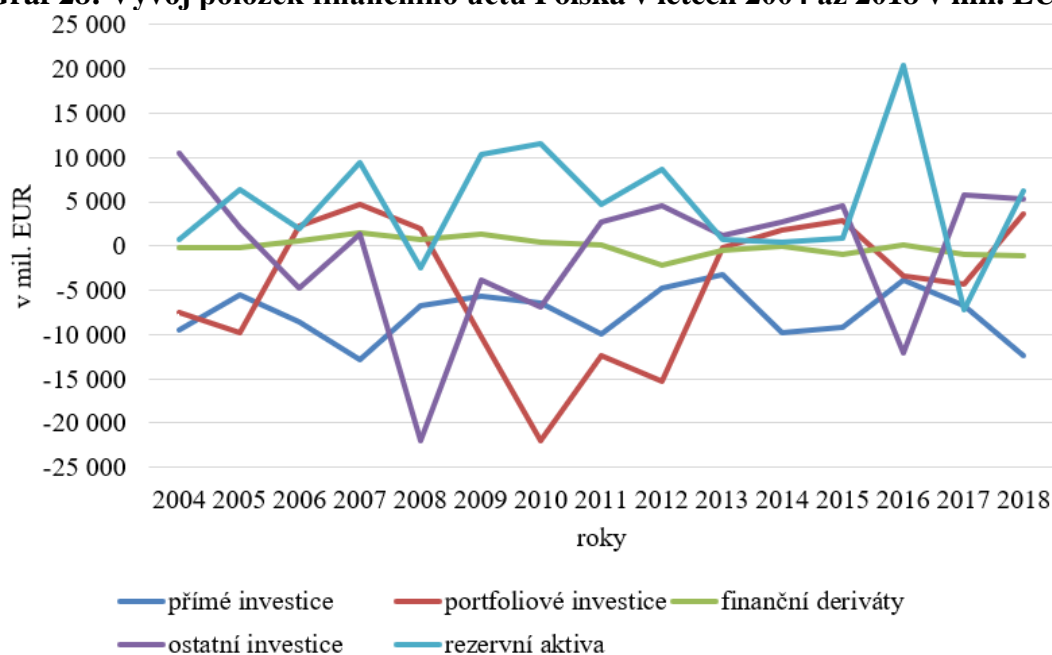
Zdroj: Polská národní banka, vlastní zpracování (2020)

Vývoj finančního účtu Polska v meziročních změnách se vykazuje kolísáním, které se v průběhu sledovaného období snižuje. Největší meziroční pokles nastal v roce 2008 kvůli finanční krizi a jednalo se o meziroční pokles ve výši 10,2 mld. EUR. Hned následující rok naopak došlo k největšímu meziročnímu nárůstu, který činil 14,3 mld. EUR.

Z grafu 28 lze vypožorovat, že přímé investice se po celé sledované období nalézají v záporných číslech. Křivka přímých investic v průběhu sledovaného období často zvyšuje

a snižuje, ale drží se stále ve stejném intervalu mezi deficitu 3,2 mld. EUR do deficitu 12,8 mld. EUR. Na počátku sledovaného období mělo záporné saldo hodnotu 9,5 mld. EUR a na konci sledovaného období mělo záporné saldo hodnotu 12,4 mld. EUR. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období je tedy 2,9 mld. EUR.

Graf 28: Vývoj položek finančního účtu Polska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Polská národní banka, vlastní zpracování (2020)

Dále lze z grafu 28 vyčíst, že portfoliové investice se na počátku sledovaného období nalézají v deficitu, ale již v roce 2006 se dostávají do přebytku. V roce následujícím se portfoliové investice dostávají na svůj vrchol během sledovaného období, který činí 4,6 mld. EUR. V roce 2008 začíná saldo klesat, ale ještě stále se drží v přebytku. Ovšem v roce 2009 se saldo začíná propadat a v roce 2010 se dostává na nejnižší hodnotu během sledovaného období, která byla konkrétně 21,9 mld. EUR. Rozdíl mezi roky 2007 a 2010 byl 26,5 mld. EUR. Do kladných čísel se portfoliové investice dostávají znovu až v roce 2014, kde vydrží až do roku 2015. Poté následuje propad do deficitu. V posledním roce sledovaného období se nakonec dostává saldo zpátky do přebytku. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období byl 11,1 mld. EUR.

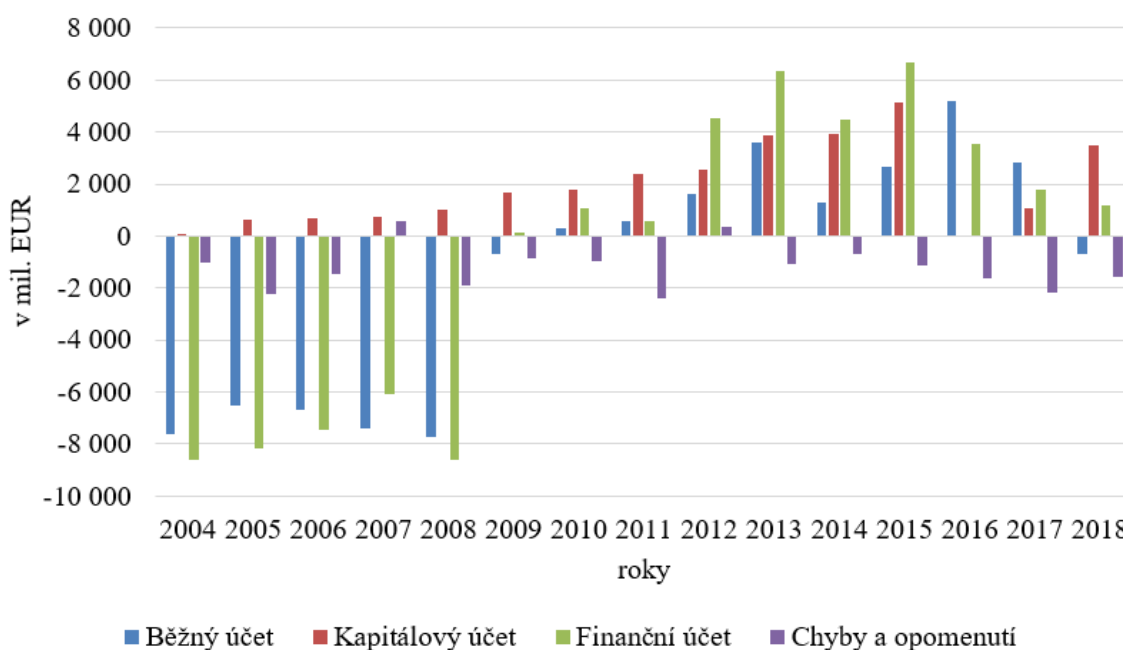
Finanční deriváty se během sledovaného období nalézaly v deficitu i přebytku. Celkově mají finanční deriváty zanedbatelný vliv na celkovém vývoji finančního účtu Polska.

Nejnižší dosažený deficit během sledovaného období byl 2,1 mld. EUR a naopak nejvyšší přebytek byl 1,4 mld. EUR. Ostatní investice se vyskytovaly na počátku sledovaného období v kladných číslech. Rezervní aktiva se po většinu sledovaného období nalézala v kladných číslech. Výjimkou byly roky 2008 a 2017, kdy se saldo dostalo do deficitu.

4.4 Platební bilance Maďarska

Platební bilance Maďarska má poměrně nestálý trend, kdy z počátku sledovaného období byla většina z účtů deficitních, kromě kapitálového účtu, který vykazuje v každém roce během sledovaného období přebytek. Od roku 2009 nastal zlom, kdy většina z účtů byla v přebytku. Největší vliv na platební bilanci Maďarska mají finanční a běžný účet, a rovněž od roku 2009 i kapitálový účet.

Graf 29: Vývoj platební bilance Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

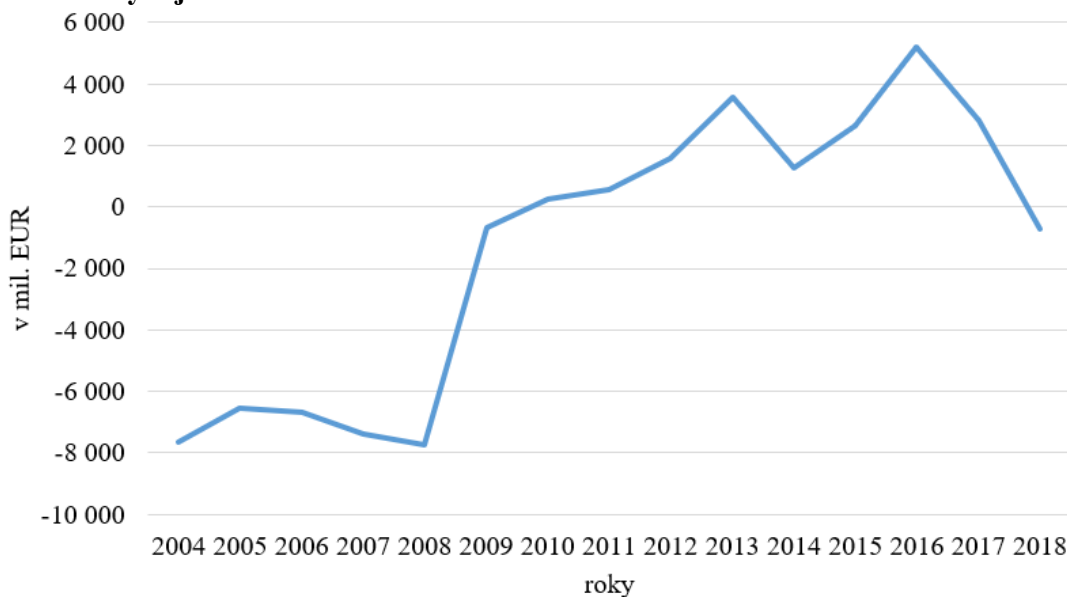
Na grafu 29 je zobrazen běžný účet, který byl na začátku sledovaného období v hlubokém deficitu až do roku 2010, kdy se dostává do kladných čísel. Od roku 2010 až do roku 2017 se saldo běžného účtu drží v přebytku, ale v roce 2018 se dostává opět do záporných hodnot. Kapitálový účet se za celé sledované období drží v přebytku až na rok 2016, kdy se dostává do nepatrného deficitu ze, kterého se hned následující rok dostává zpátky do kladných čísel. Od roku 2004 do roku 2015 má kapitálový účet rostoucí trend. Finanční

účet má obdobný vývoj během sledovaného období jako saldo běžného účtu. To znamená, že se od počátku sledovaného období nalézá také v hlubokém deficitu ze, kterého se dostává již o rok dříve než běžný účet, a to v roce 2009. Od roku 2009 se finanční účet drží v kladných číslech až do konce sledovaného období. Tradičně nejmenší položkou platební bilance je saldo chyb a opomenutí, které slouží k vyúčtování neobjasněné případů v rámci příspěvků do platební bilance.

4.4.1 Běžný účet Maďarska

Na grafu 30 je zachyceno saldo běžného účtu Maďarska, které se na počátku sledovaného období nacházelo v deficitu a do roku 2008 si udržovalo podobné hodnoty. Po roce 2008 dochází k růstu, kdy meziroční změna mezi roky 2008 a 2009 dosahovala hodnoty 7 mld. EUR. V roce 2010 růst stále pokračuje, a dokonce se saldo dostává do přebytku. V letech následujících se saldo běžného účtu stále drží v kladných hodnotách, a dokonce roste, ačkoliv v roce 2014 dochází k mírnému propadu, který ovšem nezabránil růstu v dalších letech. V roce 2016 se saldo běžného účtu dostává na svůj vrchol během sledovaného období a dosahuje hodnoty 5,2 mld. EUR. V následujících letech dochází k poklesu, který je završen koncem sledovaného období v roce 2018, kdy se saldo běžného účtu dostává opět do deficitu. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období je 6,9 mld. EUR, což představuje nárůst o 90,6 %.

Graf 30: Vývoj salda běžného účtu Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

Vývoj salda běžného účtu Maďarska v meziročních změnách se nevyznačuje žádným stabilním trendem. Během sledovaného období došlo k třem výrazným zakolísáním. K největšímu meziročnímu nárůstu došlo v roce 2009, kdy se saldo běžného účtu meziročně změnilo o 7,1 mld. EUR. K velkým meziročním propadům došlo v letech 2004, 2017 a 2018, kdy byl meziroční propad nejvyšší, a to konkrétně 3,5 mld. EUR.

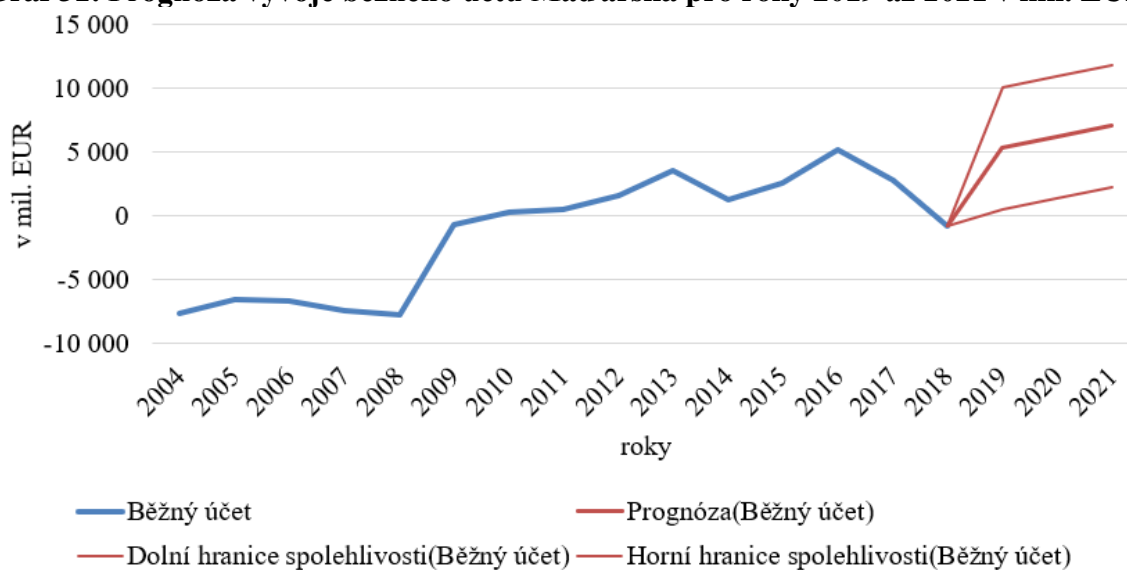
Tabulka 6: Prognóza vývoje běžného účtu Maďarska pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR

roky	Prognóza (Běžný účet)	Dolní hranice spolehlivosti (Běžný účet)	Horní hranice spolehlivosti (Běžný účet)
2019	5 331	524	10 138
2020	6 196	1 389	11 004
2021	7 062	2 255	11 870

Zdroj: Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

V tabulce 6 jsou zachyceny prognózy pro roky 2019 až 2021 běžného účtu Maďarska a s tím také dolní a horní hranice spolehlivosti. Predikce na rok 2019 na základě historických dat z let 2004 až 2018 je přebytek 5,3 mld. EUR. Pro následující rok 2020 je predikce přebytek 6,2 mld. EUR a pro poslední rok 2021 je prognózován přebytek 7 mld. EUR.

Graf 31: Prognóza vývoje běžného účtu Maďarska pro roky 2019 až 2021 v mil. EUR

Zdroj: Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

Na grafu 31 je vyzobrazena predikce vývoje běžného účtu pro roky 2019 a 2021. Rok 2018 skončil v deficitu 717 mil. EUR. Na rok 2019 je predikován přebytek salda běžného účtu 5,3 mld. EUR, což znamená nárůst o 6 mld. EUR. Pro rok 2020 již není predikován tak prudký nárůst jako pro rok předchozí, ale jeho hodnota je 6,2 mld. EUR a pro poslední rok byl predikován přebytek 7 mld. EUR. Rozdíl mezi prvním a posledním prognózovaným rokem je 1,7 mld. EUR.

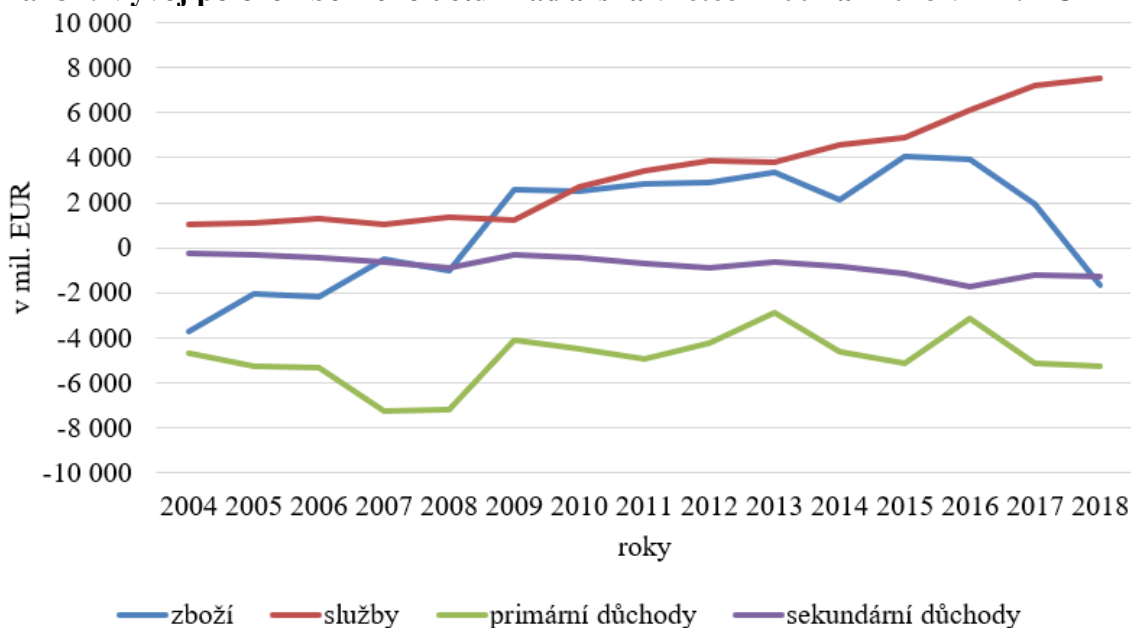
Na grafu 32 je zachyceno saldo zboží, které se na počátku sledovaného období nalézalo v deficitu. V následujících letech se postupně snižuje deficit salda až do roku 2009, kdy se dostává saldo do kladných čísel. Od roku 2004 do roku 2009 došlo ke změně o 6,3 mld. EUR, a to představuje nárůst o 168 %. V dalších letech se přebytek stále navyšuje až do roku 2013, kdy saldo dosahovala druhého nejvyššího přebytku za sledované období a v následujícím roce došlo k mírnému propadu po, kterém následoval nárůst v roce 2015 na rekordní hodnotu během sledovaného období. Výše rekordního přebytku byla 4 mld. EUR. V dalších letech došlo k postupnému snižování, které vedlo k opětovnému propadu do deficitu na konci sledovaného období.

Saldo služeb je od roku 2004 v přebytku a vykazuje se rostoucí tendencí. Na počátku sledovaného období byla hodnota salda 1 mld. EUR a na konci v roce 2018 byla jeho hodnota 7,5 mld. EUR. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období je 6 mld. EUR, které představují nárůst o 626 %.

Primární důchody se nalézají po celou dobu sledovaného období v záporných číslech. Důvodem deficitu salda primárních důchodů je, že zisky odchází do zahraničí a tím pádem se saldo dostává do záporných hodnot.

Sekundární důchody se stejně jako primární důchody nalézají po celou dobu sledovaného období. Druhotné důchody nejsou příliš významnou položkou běžného účtu Maďarska, i přesto je jejich příspěvek záporný. Na počátku sledovaného období byly druhotné důchody na hodnotě záporných 223 milionů EUR a na konci sledovaného období v deficitu 1,3 mld. EUR. Rozdíl mezi počátkem a koncem je tedy 1 mld. EUR.

Graf 32: Vývoj položek běžného účtu Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

Saldo obchodní bilance

Graf 33: Saldo obchodní bilance Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

Na grafu 33 je vidět, že od počátku sledovaného období roste hodnota exportu a importu s tím, že hodnota importu zboží převyšuje hodnotu exportu zboží. K poklesu hodnoty vývozu a dovozu dochází v roce 2009, kdy se ve světě projevyly následky hospodářské krize, která započala v roce 2008. Ačkoliv v roce 2009 došlo k poklesu, došlo zároveň k obratu a hodnota exportu převyšuje hodnotu importu. V následujících letech hodnota

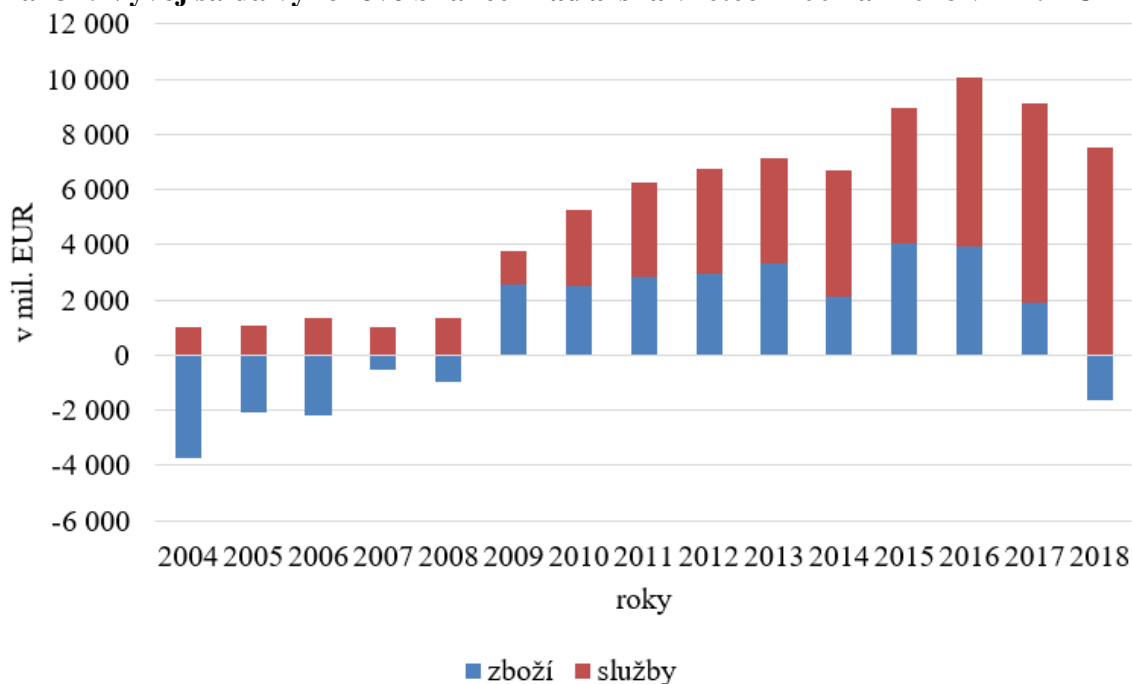
vývozu a dovozu mírně roste a stále se hodnota vývozu drží před hodnotou dovozu. Ke změně dochází až v posledním roce sledovaného období, kdy hodnota dovozu převyšuje hodnotu vývozu. Rok 2018 je pro Maďarsko rekordní z hlediska hodnoty exportu a importu, protože je nejvyšší za celé sledované období.

Saldo výkonové bilance

Saldo výkonové bilance je součástí běžného účtu a zároveň se jedná o jeho nejvýznamnější složku. Saldo výkonové bilance se skládá z bilance zboží a bilance služeb. Význam salda výkonové bilance pramení v jeho vlivu na HDP země. Když se saldo výkonové bilance nachází v přebytku dochází k růstu HDP.

Z grafu 34 lze vypožorovat, že saldo služeb přispívá kladně do salda výkonové bilance po celé sledované období. Na počátku sledovaného období se saldo výkonové bilance Maďarska nalézalo v největším deficitu za celé sledované období a jeho hodnota byla 2,7 mld. EUR. Důvodem byl velký deficit obchodní bilance, který byl vyšší než přebytek salda služeb. Situace jako byla na počátku sledovaného období přetrvává až do roku 2006. V roce 2007 se saldo výkonové bilance dostává do přebytku, kde již zůstane až do konce sledovaného období. V letech 2007 a 2008 se obchodní bilance stále nalézá v deficitu, ale saldo služeb má vyšší přebytek než má saldo zboží deficit. V roce 2008 udeřila hospodářská krize, která snížila poptávku po zboží. V roce 2009 se již obchodní bilance dostává do přebytku a zároveň má vyšší podíl na saldu výkonové bilance než saldo služeb, jelikož podíl obchodní bilance byl 67,4 %. V následujících letech už má saldo služeb vždy vyšší podíl než saldo zboží na vývoji salda výkonové bilance. Od roku 2009 začala růst hodnota přebytku salda výkonové bilance až do roku 2016, kdy se saldo dostává na svou nejvyšší hodnotu za sledované období, která činila 10 mld. EUR a služby měly podíl 60,7 %. V následujících letech došlo k poklesu oproti roku 2016, kdy v roce 2017 klesla hodnota salda zboží a v posledním roce sledovaného období se obchodní bilance dostává až do deficitu. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období byl 8,6 mld. EUR.

Graf 34: Vývoj salda výkonové bilance Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

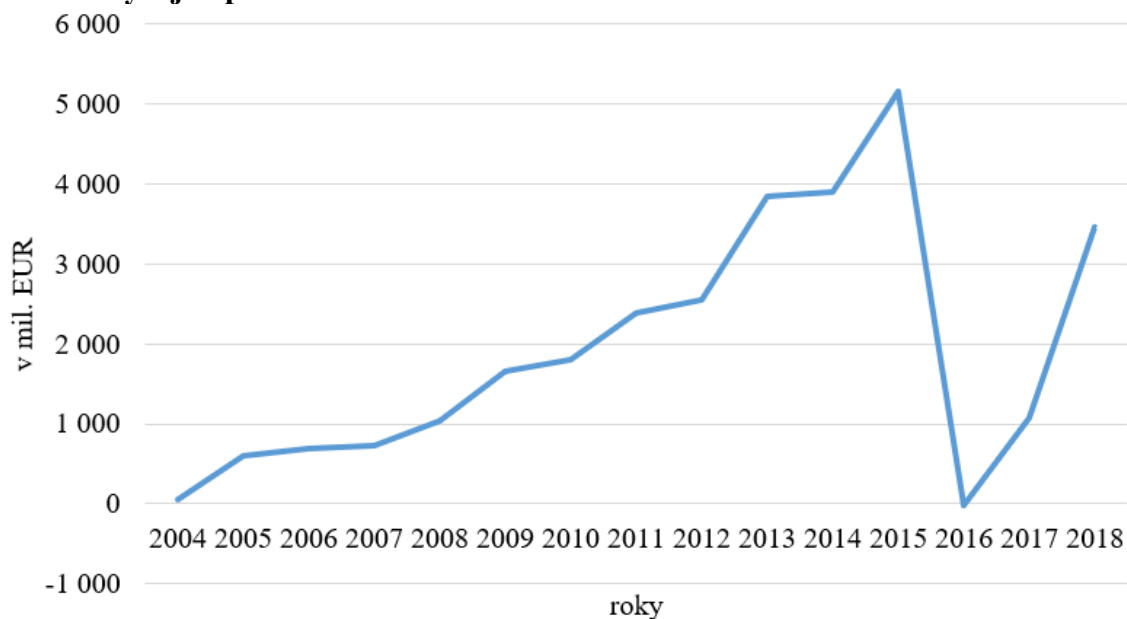
Zdroj: Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

4.4.2 Kapitálový účet Maďarska

Na grafu 35 se nalézá kapitálový účet Maďarska, který má od počátku sledovaného období v roce 2004 rostoucí křivku až do roku 2015, kdy došlo k obrovskému propadu. Mezi léty 2004 a 2015 došlo k nárůstu o 5,1 mld. EUR. V roce 2016 došlo k obrovskému propadu, že se saldo dostalo až do mírného deficitu 21 mil. EUR. Po propadu z roku 2016 dochází opět k růstu, který trvá až do konce sledovaného období. Rozdíl mezi roky 2004 a 2018 je 3,4 mld. EUR. Kapitálový účet během sledovaného období kladně přispíval do platební bilance, kromě roku 2016, kdy byl v deficitu. Kapitálový účet Maďarska se od počátku do konce sledovaného období změnil o 9,7 mld. EUR.

Vývoj kapitálového účtu Maďarska v meziročních změnách se vyznačuje mírným polísáním až do roku 2016, kdy došlo k meziročnímu poklesu o 5,2 mld. EUR. K nejvyššímu meziročnímu nárůstu došlo na konci sledovaného období, kdy meziroční nárůst činil 2,4 mld. EUR.

Graf 35: Vývoj kapitálového účtu Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

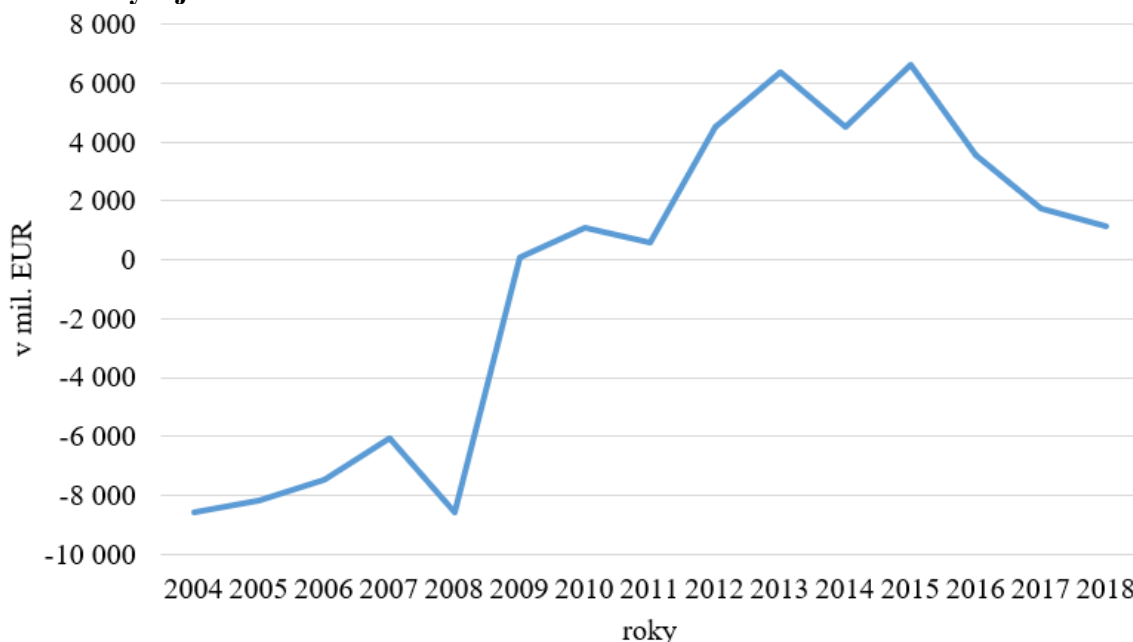

Zdroj: Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

4.4.3 Finanční účet Maďarska

Z grafu 36 je patrné, že finanční účet Maďarska se na počátku sledovaného období nalézal v deficitu, ale v následujících letech se deficit začal postupně snižovat. V roce 2008 přišla hospodářská krize, která způsobila v opětovné navýšení deficitu na 8,6 mld. EUR a jedná se tak o nejvyšší deficit salda finančního účtu Maďarska za celé sledované období. Rekordní deficit byl způsobený především velkým deficitem salda ostatních investic. V roce 2009 se saldo dostává do přebytku, a to především kvůli pokožkám rezervních aktiv a portfoliových investic. V následujících letech se již finanční účet drží stále v přebytku. V roce 2013 se saldo dostává na svou druhou nejvyšší hodnotu během sledovaného období na základě vysokého nárustu položky ostatní investice. V roce 2014 došlo k mírnému propadu poklesu oproti předešlému roku, ale v roce 2015 se saldo dostává na nejvyšší hodnotu za celé sledované období, která činí 6,7 mld. EUR. Od roku 2016 dochází k poklesu, ale saldo zůstává stále v kladných číslech až do konce sledovaného období. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období je 9,7 mld. EUR.

Graf 36: Vývoj finančního účtu Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

Vývoj finančního účtu Maďarska v meziročních změnách se vyznačuje mírným kolísáním s jednou výjimkou v meziroční změně v roce 2009, kdy došlo k vysoké meziroční změně o 8,7 mld. EUR. Naopak k největšímu meziročnímu poklesu došlo v roce 2016, kdy se finanční účet meziročně snížil o 3,1 mld. EUR.

Na grafu 37 jsou zachycené přímé investice, které se po většinu sledovaného období nalézají v záporných číslech. Pouze v roce 2007 se saldo dostalo do přebytku 383 mil. EUR. Nejvyšší deficit finančního účtu nastal v roce 2005, kdy jeho hodnota byla 4,4 mld. EUR. Rozdíl mezi počátkem a koncem sledovaného období činil záporných 488 mil. EUR.

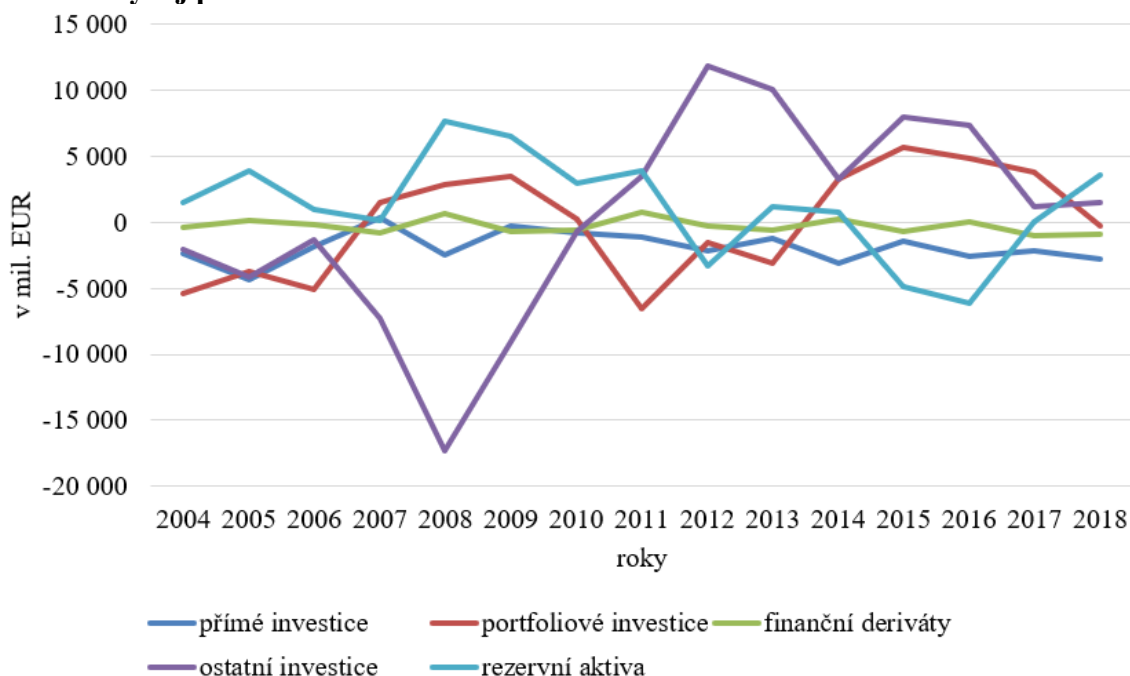
Portfoliové investice se na začátku sledovaného období nalézají v deficitu ve, kterém jsou až do roku 2006. V roce 2007 se saldo dostává do kladných hodnot a pomalu roste až do roku 2009, kde nastává bod zlomu po, kterém následuje postupný propad, který je zavšen v roce 2011 nejvyšším deficitem za sledované období, který činil 6,5 mld. EUR. V následujících letech dochází k růstu do kladných hodnot, který vrcholí rokem 2015, kdy se saldo dostává na svou nejvyšší hodnotu za celé sledované období. Poté dochází opět k poklesu až do konce sledovaného období, kdy se portfoliové investice opět dostávají do deficitu.

Finanční deriváty nemají příliš velký vliv na vývoj finančního účtu, jelikož jejich saldo není moc významné.

Ostatní investice se na počátku sledovaného období nalézají v deficitu, který se v roce 2008 extrémně prohloubil kvůli hospodářské krizi na nejnižší hodnotu za celé sledované období.

Rezervní aktiva se od počátku sledovaného období nalézají v kladných číslech s tím, že v roce 2008 se dostávají na svou nejvyšší hodnotu v rámci sledovaného období. Tato hodnota byla 7,7 mld. EUR. V následujících letech dochází k postupnému snižování, kdy v roce 2012 se saldo dostává do deficitu. V následujících dvou letech se saldo dostává opět do přebytku, který je následován hlubokým propadem, který vrcholí rokem 2016, kdy se saldo dostává na svou nejnižší hodnotu za sledované období. Tato nejnižší hodnota činila 6,1 mld. EUR. V roce 2017 začne saldo opět růst do kladných čísel a v nich zůstane až do konce sledovaného období.

Graf 37: Vývoj položek finančního účtu Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

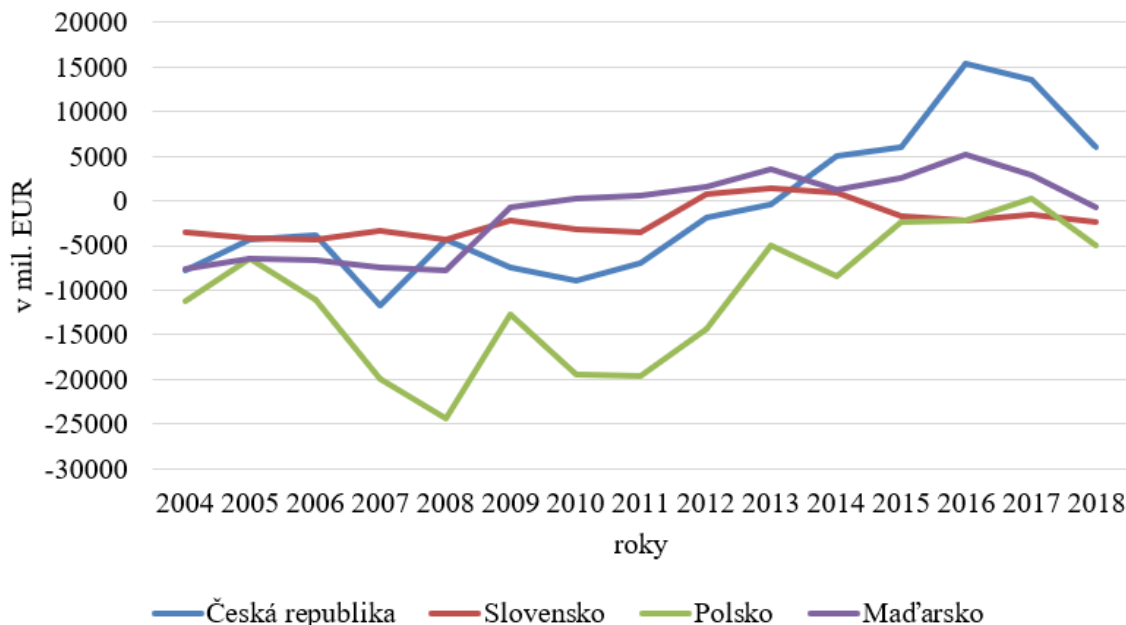

Zdroj: Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

4.5 Porovnání platebních bilancí jednotlivých států V4

4.5.1 Porovnání běžného účtu

Graf 38: Porovnání běžných účtů České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: ČNB, NBS, NBP, Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

Běžný účet států V4 je do velké míry ovlivněn bilancí primárních důchodů, protože jsou u každého státu v deficitu po celé sledované období. Důvodem deficitu u všech států V4 je odliv kapitálu ze země. Odliv kapitálu je vnímám jako negativní efekt pro domácí ekonomiku. K odlivu kapitálu dochází především v podobě dividend.

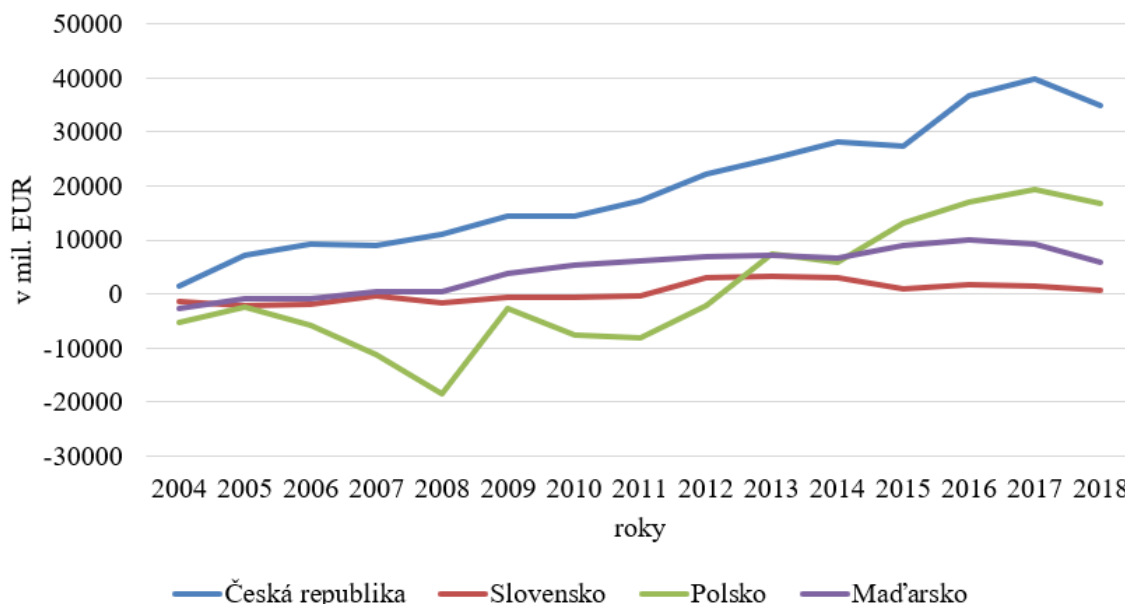
Z grafu 38 lze vypočítat, že na počátku sledovaného období, kdy všechny státy V4 vstoupily do EU se zároveň všechny státy V4 nacházejí v deficitu na běžném účtu. Polsko mělo v roce 2004 ze států V4 nejvyšší deficit běžného účtu, naopak nejlépe na tom bylo Slovensko, protože mělo nejnižší deficit. V roce 2005 se začal snižovat deficit všech zemí V4 kromě Slovenska, kterému se deficit mírně navýšil o 660 mil. EUR. V roce 2006 se Česká republika v rámci V4 ujímá prvenství v nejnižším deficitu. Polský běžný účet se v témže roce začal propadat a zbylé země na tom byly podobně jako rok předchozí. V roce 2007 dochází k prudkému navýšení deficitu salda běžného účtu u České republiky se jednalo o 7,9 mld. EUR a u Polska o 8,9 mld. EUR. Maďarsko zaznamenalo mírný pokles a naopak Slovensko márný nárůst. V roce 2008 přišla do světa hospodářská krize, která se projevila nejvíce na saldu Polska. Saldo běžného účtu Polska se dostalo do nejvyššího

deficitu za celé sledované období a jeho hodnota byla 24,4 mld. EUR. Tento deficit je zároveň nejvyšším deficitem v rámci všech států V4 během sledovaného období. Slovensku a Maďarsku se v roce 2008 mírně navýšil deficit a Česká republika dokonce zaznamenala snížení deficitu na základě zvýšení salda služeb a snížení deficitu u druhotných důchodů. Rok 2009 přinesl snížení deficitu běžného účtu téměř u všech zemí V4 kromě České republiky, které se deficit navýšil oproti předchozímu roku o 3,1 mld. EUR. Polsko se deficit znatelně snížil, ale stále ho má nejvyšší v rámci států V4 v daném roce. Slovensku a Maďarsku se deficit snížil s tím, že Maďarsko se přiblížilo k hranici mezi deficitem a přebytkem. V roce 2010 se Maďarsko jako první ze států V4 dostává u salda běžného účtu do kladných čísel. Nopak u ostatních států V4 dochází ve stejném roce k mírnému navýšení deficitu. V následujícím roce nechodí k žádným zásadním změnám oproti roku 2010. Maďarské saldo běžného účtu navyšuje svůj přebytek. Česká republika snižuje deficit salda a Polsko se Slovenskem mírně navýšily deficit. Rok 2012 je pro celou V4 ve znamení růstu salda směrem nahoru a to znamená pro Maďarsko a Slovensko navýšen přebytku a pro Polsko s Českou republikou snížení deficitu salda. Rok 2013 se nese ve stejném duchu jako rok předchozí, kdy Maďarsko a Slovensko zvyšují kladné saldo a Česká republika s Polskem snižují deficit salda. Rokem 2014 se Česká republika dostává do kladných čísel a zároveň na první místo z hlediska zemí V4 s nejvyšším přebytkem na, kterým se bude držet až do konce sledovaného období v roce 2018. Slovensko a Maďarsko v roce 2014 zaznamenaly pokles přebytku a Polsko po několikaletém snižování deficitu svůj deficit opět prohlubuje. V roce 2015 Česká republika navyšuje přebytek salda běžného účtu a stejně tak u Maďarska. Saldo slovenska se opět dostalo do deficitu a Polsko snižuje deficit a přibližuje se k hranici deficitu a přebytku. V roce 2016 dosáhlo saldo České republiky nejvyššího přebytku za celé sledované období v rámci celé V4, a to konkrétně 15,4 mld. EUR. Stejně tak dosáhlo svého vrcholu za sledované období Maďarsko. Slovensko prohloubilo svůj deficit v roce 2016 a Polsko snížilo nepatrně záporné saldo. Rok 2017 je zlomový především pro Polsko, protože se poprvé a naposledy během sledovaného období dostává do přebytku. Maďarsko i Česká republika se stále nacházejí v přebytku, avšak snižuje se. Slovensko v roce 2017 mírně snížilo deficit salda. Na konci sledovaného období v roce 2018 dochází u všech zemí V4 k poklesu salda proti předchozímu roku. Česká republika se stále drží v přebytku, ale zbylé tři státy zvyšují deficit jejich salda běžného účtu.

4.5.2 Porovnání Salda výkonové bilance

U otevřené ekonomiky představuje saldo výkonové bilance propojení mezi HDP a celkovými domácími výdaji. Když se jedná malou otevřenou ekonomiku, saldo výkonové bilance může výrazně ovlivňovat HDP. Výkonovou bilanci se získá součtem obchodní bilance a bilance služeb. Výkonová bilance podává informace o čistém toku zboží a služeb a také představuje nejspíš nejpřesnější vyjádření čistého exportu.

Graf 39: Porovnání sald výkonových bilancí České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: ČNB, NBS, NBP, Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

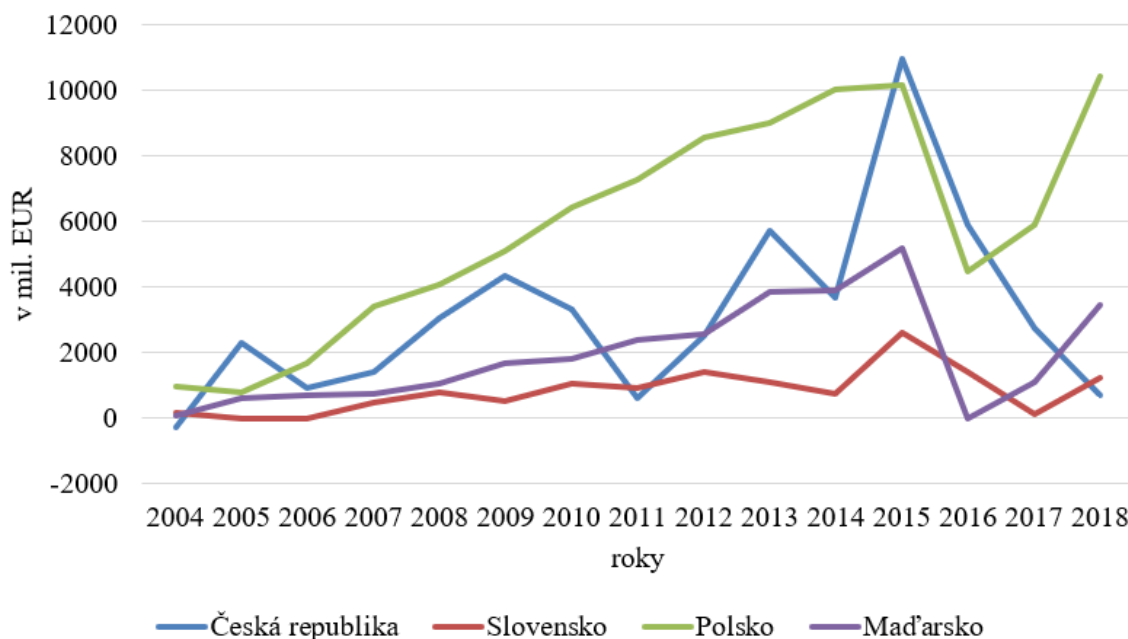
Na počátku sledovaného období má jediná Česká republika kladné saldo výkonové bilance a ostatní státy V4 mají záporné saldo. Česká republika má po celé sledované období vyšší kladné saldo výkonové bilance než zbylé státy V4 a to především kvůli kladné obchodní bilanci od roku 2005. V roce 2004 bylo Slovensko na druhém místě za Českou republikou s vyšší salda výkonové bilance. Slovensko následuje na třetím místě Maďarsko a na čtvrtém místě je Polsko. V roce 2005 vystřídal Maďarsko Slovensko na druhém místě, kde vydrželo až do roku 2013. Slovensko si od roku 2005 drží třetí příčku v rámci V4 až do roku 2013. Polsku patří od roku 2004 čtvrtá příčka v rámci V4 v porovnání výše salda

výkonové bilance. V roce 2008, kdy nastala hospodářská krize se deficit salda Polska ještě více prohlubuje a nastává nevyšší deficit za celé sledované období v rámci V4, a ten konkrétně činil 18,4 mld. EUR. Dalším významným milníkem polského salda výkonové bilance v porovnání s ostatními státy V4 je rok 2013, kdy Polsko překonává jak třetí Slovensko, tak druhé Maďarsko. V roce 2014 se Maďarsko dostává opět před Polsko na druhé místo za Českou republikou, kde ovšem vydrží pouhý jeden rok než ho v následujícím roce opět předběhne Polsko nazpátek. Od roku 2015 je pořadí mezi státy V4 ve výši salda výkonové bilance neměnné až do koncel sledovaného období. To znaená, že Česká republika je na prvním místě za ní je Polsko následované Maďarskem a Slovenskem. Rozdíly na konci sledovaného období ve výši salda výkonové bilance byly následovné mezi posledním Slovenskem a třetím Maďarskem byl rozdíl 5,2 mld. EUR. Mezi třetím Maďarskem a druhým Polskem byl rozdíl 11 mld. EUR a nakonec rozdíl mezi první Českou republikou a druhým Polskem byl 18 mld. EUR. Na počátku sledovaného období byl rozdíl mezi první Českou republikou a Polskem ve výši salda 6,6 mld. EUR a na konci sledovaného období byl rozdíl mezi první Českou republikou a posledním Slovenskem 34 mld. EUR. Zatímco na počátku sledovaného období v roce 2014 byly salda výkonných bilancí v rámci států V4 relativně podobná, na konci sledovaného období se od sebe více vzdálily. Výše salda výkonové bilance má vliv na vývoj HDP a Česká republika má jednak nejvyšší přebytek salda výkonové bilance a druhak nejvyšší HDP na obyvatele v rámci států V4.

4.5.3 Porovnání kapitálového účtu

Na kapitálový účet státu V4 má největší podíl především čerpání zdrojů z Evropské unie a poté zbylé kapitálové transfery. Kapitálový účet je v rámci platební bilance méně významný než běžný a finanční účet. V roce 2004 vstoupily státy V4 do Evropské unie, a proto je jejich pozice na počátku sledovaného období relativně podobná s tím, že Polsko mělo na počátku sledovaného období kapitálový účet v přebytku a také v porovnání s ostatními státy V4 v nejvyšším přebytku. Česká republika měla na počátku sledovaného období v rámci států V4 nejvyšší deficit kapitálového účtu. Po prvním roce po vstupu do EU se dostala Česká republika do přebytku a také na první místo s nejvyšším přebytkem v rámci států V4. Slovensko se v roce 2005 dostává do deficitu na kapitálovém účtu, kde vydrží ještě následující rok.

Graf 40: Porovnání kapitálových účtů České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

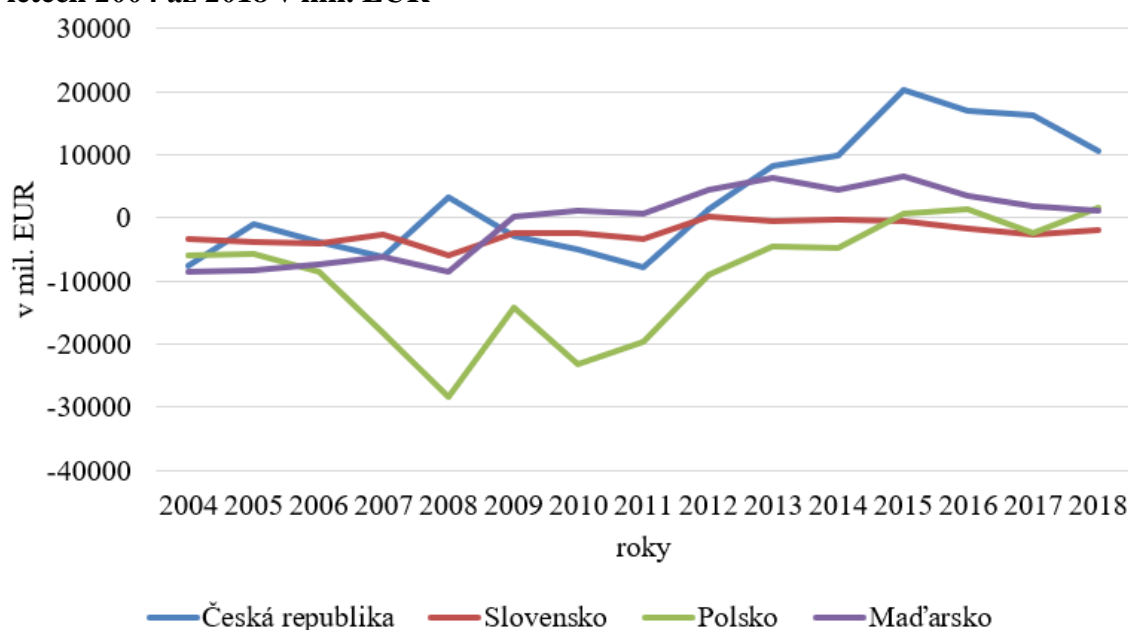
Zdroj: ČNB, NBS, NBP, Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

4.5.4 Porovnání finančního účtu

Finanční účty států V4 mají relativně stejnou výchozí pozici, jelikož se všechny na počátku sledovaného období nalézají v deficitu. Nejnižší deficit finančního účtu v roce 2004 mělo Slovensko poté následovalo Polsko, Česká republika a nakonec Maďarsko. V roce 2005 se na první příčku států V4 s nejnižším deficitem dostává Česká republika, což nezměnilo nic na poslední pozici Maďarska, ale Polsko a Slovensko byly posunuty o jedno místo dozadu. V roce 2006 se České republice mírně navýšil deficit finančního účtu a dostalo se blízko druhému Slovensku a rozdíl mezi nimi byl pouze 199 milionů. Dále započal prudký pád Polska, které se tak dostává na za Maďarsko, které naopak jako jediné v tomhle roce snížilo mírně deficit finančního účtu. V roce 2007 se Slovensko díky pohoršení České republiky dostává stejně jako na počátku sledovaného období na první místo v rámci států V4 s nejnižším deficitem finančního účtu. Česká republika se v tomto roce propadla až na úroveň rostoucího Maďarska, které snižovalo svůj deficit. Polský finanční účet v roce 2007 stále navyšuje deficit. Rok 2008, kdy přišla finanční krize, byl dobrý pro finanční účet České republiky, které se tímto jako první ze států V4 dostává do přebytku během sledovaného období. Slovensko a Maďarsko si lehce pohoršily, zatímco Polsko navýšilo rekordně svůj deficit finančního účtu a vznikl tím rekord v rámci států V4, protože nikdo

jiný během sledovaného období neměl tak vysoký deficit jako právě Polsko v roce 2008, který činil 28,4 mld. EUR. V následujícím roce se Česká republika propadla opět do deficitu finančního účtu až za Maďarsko a Slovensko. Naopak Maďarsko se dostává v roce 2009 do přebytku na finančním účtu a tím se stává druhou zemí V4 za Českou republikou, která dosáhla přebytku na finančním účtu. Polsko snížilo v roce 2009 svůj deficit, ale stále je daleko za ostatními státy V4.

Graf 41: Porovnání finančních účtů České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska v letech 2004 až 2018 v mil. EUR

Zdroj: ČNB, NBS, NBP, Maďarský centrální statistický úřad, vlastní zpracování (2020)

V roce 2010 se Česká republika dál propadá směrem k rostoucímu Polsku. Slovensko nepatrně snížilo deficit a Maďarsku narostl přebytek finančního účtu na 1 mld. EUR. Polsko v roce 2010 se opět propadá a prohlubuje tím deficit. V roce 2011 dochází k poklesu přebytku Maďarska a k navýšení deficitu Slovenska a České republiky. Polsko jako jediné v tomto roce šlo nahoru tím, že snížilo deficit finančního účtu. Rok 2012 byl pro všechny státy V4 ve znamení růstu a Slovensko se poprvé během sledovaného období dostávají do přebytku. Rok 2013 byl zlomový pro Českou republiku, jelikož se dostává do přebytku na finančním účtu a zároveň se dostává na první místo v hodnotě přebytku finančního účtu a na něm se udrží až do konce sledovaného období. Maďarsko se tímto dostává na druhé místo za Českou republiku, kde vydrží až do roku 2017. Slovensko zaznamenalo pokles v roce 2013 a naopak Polsko zaznamenalo růst. V roce 2014 se nic zásadního nemění na vývoji a pořadí finančních účtů států V4. V roce 2015 dosáhla Česká

republika nejvyššího přebytku za celé sledované období a zároveň se jedná i o nejvyšší přebytek v rámci států V4. Polsko se po dlouhé době, kdy finanční účet byl v deficitu do přebytku a tím se dostává z posledního místa na třetí před Slovensko, které je stále v deficitu. V roce 2016 se pořadí nijak nemění. V roce 2017 se finanční účet Polska dostává opět do deficitu jinak se nic nemění. V posledním roce sledovaného období se Polsko dostává i před druhé Maďarsko. Na konci sledovaného období zůstaly 3 státy z V4 v přebytku na finančním účtu v pořadí Česká republika, Polsko a Maďarsko. Slovensko jako jediná na konci sledovaného období zůstalo v deficitu.

5 Výsledky

5.1 Výsledky k běžným účtům platební bilance V4

Běžný účet se skládá z bilance zboží, služeb, prvotních a druhotných důchodů. Základním měřítkem mezinárodního obchodu je obchodní bilance neboli bilance zboží. Všechny státy Visegrádské čtyřky mají stejný problém u běžného účtu a tím je deficitní položka primárních důchodů, která se způsobena odlivem kapitálu v podobě dividend ze země. Příčinou vysokého odlivu kapitálu do zahraničí bylo to, že na počátku tisíciletí se státy V4 snažily přilákat hodně investorů ze zahraničí. Saldo běžného účtu České republiky bylo v deficitu od roku 2004 do 2013, ačkoliv saldo zboží i služeb bylo v přebytku. Od roku 2014 do roku 2018 bylo saldo běžného účtu České republiky v přebytku, a to především kvůli velkému růstu kladného salda zboží. Saldo běžného účtu Slovenska bylo v deficitu od roku 2004 do roku 2011, kdy bylo záporné saldo prvotních důchodů, ale i saldo zboží. Ke změně došlo v roce 2012, kdy se saldo běžného účtu dostalo do přebytku kvůli vysokému přebytku obchodní bilance. Vysoký přebytek salda obchodní bilance pokračoval i v následujících dvou letech a poté se saldo běžného účtu opět dostává do deficitu. Saldo běžného účtu Polska se téměř po celé sledované období drží v deficitu, výjimkou je pouze rok 2017, kdy se saldo dostalo do přebytku, a to především díky vysokému přebytku salda služeb. Saldo běžného účtu Maďarska se nacházelo v deficitu od roku 2004 do roku 2009 především kvůli vysokému odlivu kapitálu ze země. Od roku 2010 se saldo dostalo do přebytku, a to především kvůli přebytkovému saldu zboží a služeb. V roce 2018 se saldo zboží dostalo do deficitu a s tím i celý běžný účet.

5.1.1 Výsledky k saldům obchodní bilance států V4

Saldo obchodní bilance je hodnota vývozu sníženého o hodnotu dovozu určité země. Je považováno za nejvýznamnější složka běžného účtu. Česká republika měla v roce 2004, kdy vstoupila do EU záporné saldo obchodní bilance. Od roku 2005 má již Česká republika kladné saldo obchodní bilance, a dokonce každoročně navyšuje hodnotu exportovaného zboží a s tím roste celková hodnota salda obchodní bilance. Slovensko mělo záporné saldo obchodní bilance až do roku 2008. V roce 2009 se dostává saldo obchodní bilance do přebytku. V následujících dvou letech je export a import téměř vyrovnaný. Od roku 2012 je saldo obchodní bilance Slovenska v přebytku až do roku

2017. Slovensko má v rámci V4 nejvyšší hodnotu exportu i importu. Saldo obchodní bilance Polska se po většinu sledovaného období nalézá v deficitu. Do největšího deficitu se dostalo během finanční krize v roce 2008. Polsko mělo vyšší export než import pouze v letech 2015 až 2017. Saldo obchodní bilance Maďarska se nalézalo v přebytku v letech 2009 až 2017.

5.1.2 Výsledky k saldům výkonové bilance států V4

Saldo výkonové bilance v otevřené ekonomice představuje spojení mezi HDP a celkovými domácími výdaji. Saldo výkonové bilance se získá součtem salda zboží a salda služeb. Saldo výkonové bilance České republiky se po celé sledované období drží v přebytku a vykazuje se rostoucím trendem. Na tomto růstu se nejvíce podíly kladná obchodní bilance. Saldo výkonové bilance Slovenska bylo od roku 2004 do roku 2011 v deficitu a od roku 2012 je přebytkové. Saldo výkonové bilance Polska bylo od roku 2004 do roku 2012 v deficitu. Od roku 2013 se drží v přebytku, a to především kvůli vysokému přebytku salda služeb. Saldo výkonové bilance Maďarska bylo v deficitu od roku 2004 do roku 2006. Od roku 2007 se saldo nalézá v přebytku, a to především kvůli vysokému přebytku saldu služeb.

5.2 Výsledky ke kapitálovým účtům platební bilance států V4

Kapitálový účet zobrazuje kapitálové transfery, kam patří mimo jiné čerpání ze zdrojů EU. Všechny státy Visegrádské čtyřky jsou součástí EU, kde čerpají dotace ze strukturálních fondů EU a kvůli tomu mají všechny státy V4 přebytkové saldo kapitálového účtu. Vliv kapitálové účtu na celkovou platební bilanci stále roste.

5.3 Výsledky k finančním účtům platební bilance států V4

Finanční účet se skládá z přímých investic, portfoliových investic, finančních derivátů, ostatních investic a rezervních aktiv. Finanční účty zemí Visegrádské čtyřky byly výrazně ovlivněny hospodářskou krizí z roku 2008. Česká republika se od počátku sledovaného období do roku 2011 nalézala v deficitu s tím, že výjimkou byl rok 2008, kdy se saldo dostalo do přebytku kvůli přebytku rezervních aktiv. Od roku 2012 až do konce

sledovaného období bylo saldo v přebytku, a to především kvůli kladnému saldu rezervních aktiv. Slovensko má po většinu sledovaného období záporné saldo finančního účtu. Výjimkou je pouze rok 2012, kdy se saldo dostalo do přebytku 319 mil. EUR na, kterém mělo největší podíl saldo ostatních investic. Polský finanční účet se od počátku sledovaného období do roku 2014 nalézá v deficitu především kvůli zápornému saldu přímých investic na, které má velký podíl záporné saldo reinvestovaného zisku. Do přebytku se saldo Polska dostává v letech 2015, 2016 a na konci sledovaného období. Finanční účet Maďarska se od počátku sledovaného období do roku 2008 držel v deficitu. V roce 2009 se dostalo saldo do přebytku kvůli portfoliovým investicím a rezervním aktivům. Přebytek salda finančního účtu vydržel Maďarku až do konce sledovaného období.

5.4 Výsledky k porovnání účtů platební bilance států V4

V rámci Visegradské čtyřky byly mezi sebou komparovány běžné, kapitálové a finanční účty a salda výkonových bilancí. Běžné účty států V4 jsou velmi ovlivněny odlivem kapitálu v podobě dividend. Od roku 2004 do roku 2009 mají státy V4 záporné saldo běžného účtu. V roce 2010 se Maďarsko jako první ze států V4 dostává do přebytku. Maďarsko má nejvyšší hodnotu přebytku salda až do roku 2014, kdy ho na první místě vystřídal Česká republika. Saldo běžného účtu Polska bylo velice zasaženo hospodářskou krizí v roce 2008 a mělo nejvyšší deficit ze všech států V4.

Při porovnání salda výkonové bilance má Česká republika v rámci V4 dominantní postavení, jelikož se drží na prvním místě v hodnotě přebytku po celou dobu sledovaného období, a dokonce má rostoucí trend. Do roku 2013 na tom bylo nejhůře Polsko, které bylo zasaženo krizí. V roce 2015 přeskočilo Polsko z posledního Maďarsko i Slovensko a dostalo se tak na druhé místo za Českou republiku v hodnotě salda výkonové bilance.

Kapitálové účty států V4 jsou v podstatě po celé sledované období v přebytku, jelikož čerpají dotace ze strukturálních fondů EU. Během sledovaného období mělo Polsko nejvyšší přebytek kapitálové účtu. Pouze v letech 2005 a 2015 předběhla Česká republika Polsko na prvním místě ve výši přebytku kapitálové účtu.

Všechny státy V4 měly od počátku sledovaného období deficitní finanční účet. V roce 2008 přišla globální finanční a hospodářská krize, která negativně ovlivnila finanční účty států V4. Česká republika se dostala v roce 2008 jako jediná do přebytku kvůli přebytkovému saldu rezervních aktiv, ale v dalších letech vlivem krize se ponořila opět do deficitu. Polsko se v témže roce propadlo do úplně nejvyššího deficitu finančního účtu v rámci států V4 během sledovaného období. V roce 2009 vystřídalo Maďarsko Českou republiku v přebytku salda finančního účtu především kvůli rezervním aktivům a portfoliovým investicím. V roce 2012 se dostává opět do přebytku salda finančního účtu České republiky. V roce 2013 se Česká republika dostává na první místo v rámci států V4 s nejvyšší hodnotou přebytku finančního účtu, kde se udrží až do konce sledovaného období.

6 Závěr

Platební bilance je statický výkaz z oblasti národního účetnictví, který souhrnně zaznamenává všechny ekonomické transakce mezi rezidenty domácí země a rezidenty ostatních zemí, které proběhly během určitého období. Zmíněné ekonomické transakce jsou spojeny s toky zboží, služeb, peněz a kapitálu. Platební bilance je tvořena čtyřmi základními účty, kterými jsou běžný účet, kapitálový účet, finanční účet a saldo chyb a opomenutí.

Visegrádská čtyřka je regionální uskupení mezi Českou republikou, Maďarskem, Polskem a Slovenskem. Všechny státy V4 si prošly transformací ekonomiky z centrálně plánované na tržní po rozpadu východního bloku, což se promítlo i do jejich ekonomik. Státy V4 se snažily přilákat investory ze zahraničí formou investičních pobídek, což výrazně ovlivnilo platební bilanci během sledovaného období.

Běžný účet zemí Visegrádské čtyřky je velmi ovlivněn odlivem kapitálu do zahraničí především v podobě dividend, což se promítá do běžného účtu jako záporné saldo prvotních důchodů. Naopak kladně do běžného účtu přispívá saldo výkonové bilance, které se skládá z obchodní bilance a salda služeb. Saldo výkonové bilance, které může ovlivnit vývoj HDP, bylo ke konci sledovaného období u všech států V4 v přebytku.

Kapitálový účet zemí Visegrádské čtyřky byl ve sledovaném období výrazně ovlivněn jejich vstupem do EU v roce 2004, jelikož se na něj zaznamenávají zdroje čerpané právě z EU. Vliv kapitálového účtu má stále větší podíl na celkový vývoj platební bilance.

Finanční účet zemí Visegrádské čtyřky byl po většinu sledovaného období negativně ovlivňován přímými zahraničními investicemi. Jedním z důvodů záporného salda přímých investic byl podíl záporné bilance reinvestovaných zisků. Další výraznou položkou jsou rezervní aktiva, která do finančního účtu států V4 přispívají po většinu sledovaného období kladně. Dalšími výraznými položkami finančních účtů států V4 jsou portfoliové a ostatní investice jejichž vývoj během sledovaného období kolísá.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní zdroje

BRČÁK, Josef et al. *Makroekonomie: makroekonomický přehled*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. 262 stran. ISBN 978-80-7380-708-5.

ČERNOHORSKÝ, Jan a TEPLÝ, Petr. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.

DURČÁKOVÁ, Jaroslava a MANDEL, Martin. 2013. *Mezinárodní finance*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2013. 496 stran. ISBN: 978-80-7261-221-5

JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. 368 stran. Expert. ISBN 978-80-271-0251-8.

MANDEL, Martin a DURČÁKOVÁ, Jaroslava. *Mezinárodní finance a devizový trh*. Vydání 1. Praha: Management Press, 2016. 452 stran. ISBN 978-80-7261-287-1.

MANDEL, Martin a TOMŠÍK, Vladimír. *Monetární ekonomie v období konvergence a krize*. V nakladatelství Management Press vydání 1. Praha: Management Press, 2018. 424 stran. ISBN 978-80-7261-545-2.

NEUMANN, Pavel, ŽAMBERSKÝ, Pavel a JIRÁNKOVÁ, Martina. *Mezinárodní ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 159 s. Expert. ISBN 978-80-247-3276-3.

REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011. 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7.

ROJÍČEK, Marek et al. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. První vydání. Praha: Grada Publishing, 2016. 543 stran. Expert. ISBN 978-80-247-5858-9.

SAMUELSON, Paul A. a NORDHAUS, William D. 2007. *Ekonomie*. 1. vyd. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3

7.2 Internetové zdroje

AMADEO₁, Kimberly. Balance of Trade: Favorable Versus Unfavorable: The Danger When Imports Exceed Imports [online]. [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/balance-of-trade-definition-favorable-vs-unfavorable-3306261>

AMADEO₂, Kimberly. Current Account and Its Four Components [online]. [cit. 2020-03-13]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/current-account-definition-and-4-components-3306265>

ČNB. *Metodický list platební bilance* [online]. [cit. 2020-4-16]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/bpm6_bop_cs.pdf

ČNB. *Databáze časových řad ARAD* [online]. [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_DRILL?p_strid=ADACA&p_lang=CS

EACEA.EC.EUROPA, Česká-republika: Politická a ekonomická situace. Visegrad Group [online]. 02.12.2019 [cit. 2020-01-14]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/political-and-economic-situation-21_cs

CHEN, James. *Capital flight* [online]. 29.10.2020 [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/c/capitalflight.asp>

KASPROWICZ, Tomasz. Oč jsou Poláci lepší než Češi [online]. 14.9.2014 [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/a/idjzA/oc-jsou-polaci-lepsi-nez-cesi>

KSH. *Balance of Payments - BMP6* [online]. [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: https://www.ksh.hu/docs/eng/xstadat/xstadat_annual/i_qse008a.html

MFCR. *Státní závěrečný účet ČR za rok 2017: Příloha B* [online]. [cit. 2020-11-03]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2017/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2017-35116?fbclid=IwAR2QbCxJOj59yoBpNyqBfT-kjdOyBcbaAyGhyvvLrGyK4TE_nRfzV2ZbECY

MPO, Vývoj české ekonomiky [online]. 09/2016 [cit. 2020-01-14]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/2016/10/Prezentace_09_2016_CZ.pdf

NBP. *Balance of Payments - annual data* [online]. [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: https://www.nbp.pl/homen.aspx?f=en/statystyka/bilans_platniczy/bilansplatniczy_r.html

NBS. *Balance of Payments* [online]. [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/en/statistics/balance-of-payments-statistics/en-platobna-bilancia>

OECD. *Poland Economic Snapshot* [online]. [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/economy/poland-economic-snapshot/>

OLŠOVSKÝ, Rudolf. Zavedení nového manuálu platební bilance v ČR: Mezinárodní standard statistiky platební bilance Mezinárodního měnového fondu (BPM6) [online]. 16.09.2014 [cit. 2020-10-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/verejnost/.galleries/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/olsovsky_20140916_tk_csu.pdf

THEODORA. Hungary Economy 2020 [online]. 27.01.2020 [cit. 2020-02-15]. Dostupné z: https://theodora.com/wfbcurent/hungary/hungary_economy.html

Visegrad Group [online]. [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/cz>

VLÁDA¹. *Analýza odlivu zisků* [online]. [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/analyzy-EU/Analýza-odlivu-zisku.pdf>

VLÁDA₂, Visegrádská skupina: Co je to Visegrádská skupina. Visegrad Group [online]. 14.8.2018 [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/visegradska-skupina/co-je-to-visegradska-skupina-167982/>

WORLDBANK. *Polish Growth Likely to Slow Amid Economic Downturn in Europe* [online]. 9.8.2019 [cit. 2020-4-5]. Dostupné z:

Businessinfo₁. Zastupitelský úřad ČR v Bratislavě (Slovensko). Slovensko: Souhrnná teritoriální informace Slovensko [online]. 15.12.2019 [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/slovensko-souhrnna-teritorialni-informace/>

Businessinfo₂. Zastupitelský úřad ČR v Bratislavě (Slovensko). Slovensko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled [online]. 15.12.2019 [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/slovensko-zakladni-charakteristika-teritoria-ekonomicky-prehled/>

ŽIŽKA, Jan. ANALÝZA: Polská ekonomika roste nepřetržitě už tři dekády. Změní to koronavirus? [online]. 12.05. 2020 [cit. 2020-09-12]. Dostupné z: <https://e15.cz/zahranicni/analyza-polska-ekonomika-roste-nepretrzite-uz-tri-dekady-zmeni-to-koronavirus-1369580>

8 Přílohy

Příloha č.1: Finanční účet a chyby a opomenutí České republiky

Období	UK1	UK4	UK16	UK37	UK40	UK43	UK36
	3 - Finanční účet - saldo	3.1 - Přímé investice - saldo	3.2 - Portfoliové investice - saldo	3.3 - Finanční deriváty (jiné než rezervy) a zaměstnanecké opce na akcie - saldo	3.4 - Ostatní investice - saldo	3.5 - Rezervní aktiva - saldo	4.5 - Čisté chyby a opomenutí - saldo
2004	-7646,1	-8335,6	-5898	-95	5904	777	511,3
2005	-1045,7	-23411,2	6421	-13	6872	9086	935,1
2006	-3883,7	-6935	4722	-52	-1823	157	-959,2
2007	-6089,7	-14636,1	6551	-82	1792	286	4226,7
2008	3292,4	-2116,9	-1935	-47	1947	5442	4525,8
2009	-2842,5	-3205,8	-12679	204	6187	6652	194,4
2010	-5104	-9300,1	-14638	344	14826	3664	486
2011	-7866,5	-3356,9	2329	-548	-2319	-3972	-1589,1
2012	1339,2	-11328,4	-7563	-902	16391	4741	668,4
2013	8191,1	716,4	-9099	-340	9649	7267	2833,9
2014	9883,9	-9629,5	7580	-589	5263	7259	1130,3
2015	20266,9	2836,2	-4990	-86	-6893	29401	3237,8
2016	17033,2	-16462	-13766	674	-2388	48976	-4306
2017	16242,4	-6084,6	-46693	-990	-110437	180447	-70,6
2018	10521,6	-2178	2636	-940	8450	2555	3878,3
změna	18167,7	6157,6	8534	-845	2546	1778	3367

Zdroj: Česká národní banka (2020)

Příloha č.2: Běžný účet a kapitálový účet České republiky

Období	UK1	UK4	UK7	UK10	UK13	UK16	UK19	UK22	UK25	UK28	UK31	UK34	UK37
	1 - Běžný účet - saldo	1.1 - Zboží a služby - saldo	1.1.1 - Zboží - saldo	1.1.2 - Služby -saldo	1.2 - Prvotní důchody- saldo	1.2.1 - Náhrady zaměstnancům - saldo	1.2.2 - Důchody z investic- saldo	1.2.2.1 - Důchody z přímých investic- saldo	1.2.2.2 - Důchody z portfoliových investic- saldo	1.2.2.3 - Důchody z ostatních investic- saldo	1.2.3 - Ostatní prvotní důchody- saldo	1.3 - Druhotné důchody- saldo	2 - Kapitálový účet- saldo
2004	-7845,1	1384,1	-6151,6	7535,6	-9307,4	433,2	-9744,2	-10783,5	377,9	-368,9	3,5	78,2	-312,1
2005	-4254,8	7133,5	2788,5	4345	-10011	-243,4	-10603	-12242	544,2	-471,9	835,3	-1377,3	2274,1
2006	-3868,3	9164,8	3196,9	5968,1	-11135,4	-206	-12199,3	-14753,6	437,2	-273,4	1269,8	-1897,7	901,8
2007	-11730,3	8992,6	2372,4	6620,1	-18417,1	-694,1	-19456,3	-23039,8	1137,3	-384,3	1733,2	-2305,5	1413,9
2008	-4261,9	10957,5	1787,6	9170,2	-14062,5	-2311,9	-13179,7	-17002,5	-511,3	1692	1428,9	-1156,9	3028,5
2009	-7382,3	14445,7	6751,8	7693,9	-20251,4	-1688,7	-20992,5	-23423,6	-675	1152,4	2429,8	-1576,6	4345,4
2010	-8901,2	14417,8	6418,4	7999,5	-21590,5	-556,7	-24088,8	-24880,2	-1616,5	1250,1	3054,8	-1728,5	3311,2
2011	-6889,8	17166	8985,9	8180,2	-21701,8	-302	-24689,8	-25488	-1561,9	1225	3290	-2353,9	612,2
2012	-1826,2	22339,2	14039,5	8299,8	-19915,4	154,7	-23734,3	-22866,4	-1926,2	76,2	3664,3	-4250,2	2496,9
2013	-344,7	25054,8	17871,8	7183,1	-22654,8	1092,8	-27544,2	-26245,5	-2413,1	470,2	3796,5	-2744,8	5701,9
2014	5103	28071,5	22325,1	5746,4	-21562,4	1961	-27129,2	-26662,2	-2192,8	864,8	3605,7	-1406,1	3650,6
2015	6054,1	27423,9	19549,3	7874,7	-22757,9	2673,7	-28767,3	-29093,5	-2106,1	885,2	3335,8	1387,9	10974,9
2016	15438,8	36699,7	26981,3	9718,4	-19859,1	3190	-25943,3	-27125,7	-1808,4	727,9	2894,1	-1401,8	5900,4
2017	13576,6	39836,2	28090,3	11746	-20875,8	3577,3	-27568,8	-29541,6	-1591,2	1178,4	3115,7	-5383,8	2736,6
2018	5949	34847,9	22842,3	12005,6	-23851,1	3126	-30167,3	-31714,2	-1616,5	714,6	3190,3	-5047,8	694,2
změna	13794,1	33463,8	28993,9	4470	-14543,7	2692,8	-20423,1	-20930,7	-1994,4	1083,5	3186,8	-5126	1006,3

Zdroj: Česká národní banka (2020)

Příloha č.3: Platební bilance Slovenska

Slovensko															
v mil. EUR	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Běžný účet	-3 518,6	-4 178,7	-4 312,1	-3 302,5	-4 262,1	-2 207,1	-3 183,5	-3 497,0	683,7	1 379,0	870,5	-1 668,8	-2 221,2	-1 618,2	-2 370,6
Kapitálový účet	149,1	-10,6	-26,8	460,0	755,4	487,3	1 033,7	885,4	1 414,5	1 064,1	729,8	2 586,7	1 397,3	90,5	1 225,1
Finanční účet	-3 305,9	-3 853,1	-4 082,7	-2 682,9	-6 031,1	-2 440,7	-2 410,4	-3 402,3	319,1	-537,2	-304,8	-447,1	-1 675,3	-2 643,6	-1 887,0
Chyby a opomenutí	63,6	336,2	256,2	159,6	-2 524,4	-720,9	-260,6	-790,7	-1 779,1	-2 980,3	-1 905,1	-1 365,0	-851,4	-1 115,9	-741,5
zboží	-2113,57	-2812,82	-2843,84	-1031,36	-1217,92	231,89	-79,89	-35,93	2505,78	2907,57	2757,69	798,05	1254,02	597,05	-220,06
služby	727,56	649,02	987,31	627,22	-339,01	-902,99	-651,33	-269,59	421,40	483,86	175,77	127,91	383,40	882,45	924,82
prvotní důchody	-2048,56	-1812,14	-2141,70	-2401,08	-1948,29	-561,12	-1886,16	-2405,51	-1209,80	-497,43	-750,20	-1366,32	-2493,65	-1813,34	-1834,83
druhotné důchody	-84,04	-202,74	-313,90	-497,28	-756,90	-974,92	-566,10	-785,96	-1033,69	-1514,98	-1312,80	-1228,44	-1364,95	-1284,40	-1240,50
přímé investice	-3267,45	-2346,59	-4121,79	-2443,55	-2947,73	655,57	-621,88	-1998,43	-2314,12	219,31	418,24	-90,30	-641,74	-2382,44	-804,14
portofoliové investice	-158,09	3281,94	-3344,52	1866,22	-39,44	1772,90	-1237,44	132,96	-8247,00	-6536,50	-1793,80	1856,20	3962,10	922,90	3803,40
finanční deriváty	-16,18	34,85	159,92	-49,04	114,38	-266,38	283,79	343,27	28,78	320,43	356,80	257,75	296,09	76,46	6,43
ostatní investice	-430,24	-5788,92	3940,65	-3668,22	-2222,22	-4036,23	-834,98	-1944,87	10868,57	5386,23	260,25	-2712,57	-5248,61	-1731,22	-6307,68
rezervní aktiva	566,1	965,6	-717	1611,7	-936,09	-566,6	0,1	64,8	-17,1	73,3	453,7	241,8	-43,1	470,7	1415

Zdroj: Národní banka Slovenska (2020)

Příloha č.4: Platební bilance Polska

Polsko															
v mil. EUR	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Běžný účet	-11174	-6429	-11005	-19925	-24389	-12645	-19461	-19628	-14430	-5002	-8506	-2375	-2245	290	-5046
Kapitálový účet	955	786	1666	3418	4067	5080	6446	7254	8549	9006	10034	10158	4457	5891	10423
Finanční účet	-5921	-5698	-8488	-18237	-28403	-14113	-23286	-19686	-8902	-4478	-4689	603	1347	-2360	1684
Chyby a opomenutí	4298	-55	851	-1730	-8081	-6548	-10271	-7312	-3021	-8482	-6217	-7180	-865	-8541	-3693
zboží	-6629	-4464	-7874	-16491	-23488	-7708	-10940	-13295	-8131	-335	-3255	2213	2935	1426	-4782
služby	1373	1978	2032	5344	5070	5017	3297	5167	6004	7646	9059	10911	13963	17956	21652
primární důchody	-6483	-4127	-5715	-9544	-6862	-8976	-11773	-12258	-12178	-11886	-13933	-14653	-17717	-18955	-20493
sekundární důchody	565	184	552	766	891	-978	-45	758	-125	-427	-377	-846	-1426	-137	-1423
přímé investice	-9458	-5535	-8577	-12841	-6762	-5741	-6485	-9862	-4715	-3183	-9730	-9142	-3826	-6751	-12424
portfoliové investice	-7436	-9791	2199	4628	1956	-10294	-21915	-12340	-15295	-125	1807	2870	-3347	-4219	3702
finanční deriváty	-154	-138	548	1457	745	1301	449	119	-2133	-526	-16	-879	175	-1004	-1124
ostatní investice	10441	2178	-4688	1324	-21915	-3857	-6831	2716	4508	1215	2794	4600	-12085	5726	5302
rezervní aktiva	686	6457	2030	9378	-2427	10413	11496	4695	8733	754	456	941	20430	-7143	6228

Zdroj: národní banka Polska (2020)

Příloha č.5: Platební bilance Maďarska

Maďarsko															
v mil. EUR	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Běžný účet	-7 632	-6 538	-6 671	-7 408	-7 750	-685	272	577	1 597	3 570	1 260	2 648	5 209	2 830	-717
Kapitálový účet	58	599	685	723	1 032	1 654	1 808	2 394	2 549	3 852	3 908	5 160	-21	1 075	3 459
Finanční účet	-8 590	-8 199	-7 449	-6 087	-8 601	108	1 086	570	4 521	6 360	4 497	6 658	3 549	1 754	1 153
Chyby a opomenutí	-1 016	-2 260	-1 464	598	-1 883	-861	-994	-2 402	376	-1 061	-671	-1 150	-1 640	-2 152	-1 589
zboží	-3 738	-2 050	-2 200	-532	-996	2 561	2 524	2 853	2 933	3 331	2 125	4 052	3 958	1 909	-1 654
služby	1 037	1 093	1 322	1 038	1 372	1 239	2 723	3 390	3 844	3 792	4 587	4 907	6 126	7 244	7 525
primární důchody	-4 708	-5 283	-5 328	-7 276	-7 239	-4 136	-4 526	-4 941	-4 249	-2 912	-4 625	-5 131	-3 131	-5 131	-5 293
sekundární důchody	-223	-297	-464	-638	-887	-349	-450	-725	-930	-641	-827	-1 180	-1 744	-1 192	-1 295
přímé investice	-2 324	-4 364	-1 879	383	-2 445	-259	-835	-1 076	-2 183	-1 232	-3 078	-1 438	-2 563	-2 164	-2 812
portfoliové investice	-5 432	-3 726	-5 120	1 551	2 822	3 512	261	-6 514	-1 543	-3 101	3 313	5 657	4 823	3 774	-226
finanční deriváty	-334	113	-135	-838	671	-641	-625	787	-306	-618	265	-686	53	-1 050	-933
ostatní investice	-2 029	-4 130	-1 284	-7 317	-17 325	-9 071	-733	3 499	11 904	10 102	3 258	8 038	7 335	1 166	1 527
rezervní aktiva	1 528	3 908	968	134	7 676	6 567	3 018	3 874	-3 351	1 210	740	-4 913	-6 100	28	3 598

Zdroj: Maďarský centrální statistický úřad (2020)

Příloha č.6: Export a Import zemí V4

roky	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
v mil. EUR															
Česká republika															
Export zboží	106075	140003	166412	190332	218834	178638	211906	245958	263399	253764	275321	288285	296406	324838	338662
Import zboží	112226	137215	163216	187959	217046	171887	205487	236972	249360	235892	252996	268735	269425	296748	315819
Čistý export	-6151,5	2788,4	3196,8	2372,5	1787,6	6751,8	6418,4	8985,8	14039,5	17872	22325,1	19549,4	26981,3	28090,2	22842,4
Slovensko															
Export zboží	27059,6	31173	39686,1	46135,7	48377,5	38329,9	46501,1	54673,2	60158,9	62410,3	62580,9	64577,4	66686,2	70510,4	75698,4
Import zboží	29173,2	33986	42530	47167,1	49595,4	38098	46581	54709,1	57653,1	59502,7	59823,2	63779,4	65432,2	69913,3	75918,5
Čistý export	-2113,6	-2813	-2843,8	-1031,4	-1217,9	231,887	-79,893	-35,932	2505,78	2907,57	2757,69	798,046	1254,02	597,054	-220,06
Polsko															
Export zboží	58551	70632	86006	98150	112781	95454	118081	132459	141024	149096	158619	172124	177448	201890	216880
Import zboží	65180	75096	93880	114641	136269	103162	129021	145754	149155	149431	161874	169911	174513	200464	221662
Čistý export	-6629	-4464	-7874	-16491	-23488	-7708	-10940	-13295	-8131	-335	-3255	2213	2935	1426	-4782
Maďarsko															
Export zboží	41 941	48 389	56 768	66 778	71 774	56 771	66 068	71 721	69 961	70 243	73 826	78 477	78 588	85 555	88 626
Import zboží	45 679	50 439	58 968	67 310	72 770	54 209	63 543	68 868	67 028	66 912	71 701	74 425	74 630	83 646	90 280
Čistý export	-3 738	-2 050	-2 200	-532	-996	2 561	2 524	2 853	2 933	3 331	2 125	4 052	3 958	1 909	-1 654

Zdroj: ČNB, NBS, NBP, Maďarský centrální statistický úřad (2020)

Příloha č.7: Česká republika – meziroční změny a tempa růstu

Roky	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Běžný účet														
Meziroční změna (mil. EUR)	3590,3	386,5	-7862	7468,4	-3120,4	-1518,9	2011,4	5063,6	1481,5	5447,7	951,1	9384,7	-1862,2	-7627,6
Tempo růstu (%)	45,76	9,08	-203,24	63,67	-73,22	-20,57	22,60	73,49	81,12	1580,42	18,64	155,01	-12,06	-56,18
Finanční účet														
Meziroční změna (mil. EUR)	6600,4	-2838	-2206	9382,1	-6134,9	-2261,5	-2762,5	9205,7	6851,9	1692,8	10383	-3233,7	-790,8	-5720,8
Tempo růstu (%)	86,32	-271,40	-56,80	154,07	-186,34	-79,56	-54,12	117,02	511,64	20,67	105,05	-15,96	-4,64	-35,22
Kapitálový účet														
Meziroční změna (mil. EUR)	2586,2	-1372,3	512,1	1614,6	1316,9	-1034,2	-2699	1884,7	3205	-2051,3	7324,3	-5074,5	-3163,8	-2042,4
Tempo růstu (%)	828,64	-60,34	56,79	114,19	43,48	-23,80	-81,51	307,86	128,36	-35,98	200,63	-46,24	-53,62	-74,63

Zdroj: Česká národní banka (2020)

Příloha č.8: Slovensko – meziroční změny a tempa růstu

Roky	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Běžný účet														
Meziroční změna (mil. EUR)	-660,1	-133,45	1009,62	-959,6	2055	-976,35	-313,5	4180,7	695,33	-508,57	-2539	-552,38	602,95	-752,33
Tempo růstu (%)	-18,76	-3,19	23,41	-29,06	48,21	-44,24	-9,85	119,55	101,70	-36,88	-291,72	-33,10	27,15	-46,49
Finanční účet														
Meziroční změna (mil. EUR)	-547,3	-229,61	1399,84	-3348	3590,4	30,335	-991,87	3721,4	-856,4	232,43	-142,3	-1228,2	-968,33	756,61
Tempo růstu (%)	-16,55	-5,96	34,29	-124,80	59,53	1,24	-41,15	109,38	-268,34	43,26	-46,69	-274,68	-57,80	28,62
Kapitálový účet														
Meziroční změna (mil. EUR)	-159,7	-16,173	486,76	295,39	-268,08	546,4	-148,3	529,1	-350,4	-334,28	1856,9	-1189,4	-1306,8	1134,6
Tempo růstu (%)	-107,10	-152,63	1818,32	64,22	-35,49	112,13	-14,35	59,76	-24,77	-31,42	254,44	-45,98	-93,52	1253,70

Zdroj: Národní banka Slovenska (2020)

Příloha č.9: Polsko – meziroční změny a tempa růstu

Roky	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Běžný účet														
Meziroční změna (mil. EUR)	4745	-4576	-8920	-4464	11744	-6816	-167	5198	9428	-3504	6131	130	2535	-5336
Tempo růstu (%)	42,46	-71,18	-81,05	-22,40	48,15	-53,90	-0,86	26,48	65,34	-70,05	72,08	5,47	112,92	-1840
Finanční účet														
Meziroční změna (mil. EUR)	223	-2790	-9749	-10166	14290	-9173	3600	10784	4424	-211	5292	744	-3707	4044
Tempo růstu (%)	3,77	-48,96	-114,86	-55,74	50,31	-65,00	15,46	54,78	49,70	-4,71	112,86	123,38	-275,20	171,36
Kapitálový účet														
Meziroční změna (mil. EUR)	-169	880	1752,00	649	1013	1366	808	1295	457	1028	124	-5701	1434	4532
Tempo růstu (%)	-17,70	111,96	105,16	18,99	24,91	26,89	12,53	17,85	5,35	11,41	1,24	-56,12	32,17	76,93

Zdroj: národní banka Polska (2020)

Příloha č.10: Maďarsko – meziroční změny a tempa růstu

Roky	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Běžný účet														
Meziroční změna (mil. EUR)	1094,1	-132,69	-737	-342,2	7065,8	956,18	305,74	1019,9	1972,9	-2309,9	1387,9	2561,2	-2378,9	-3547,72
Tempo růstu (%)	14,34	-2,03	-11,05	-4,62	91,17	139,68	112,56	176,65	123,51	-64,70	110,14	96,72	-45,67	-125
Finanční účet														
Meziroční změna (mil. EUR)	391,25	750,19	1361,53	-2513	8709	977,44	-516,09	3951,9	1839	-1863,5	2160,5	-3108,9	-1794,9	-600,563
Tempo růstu (%)	4,55	9,15	18,28	-41,29	101,26	902,74	-47,53	693,77	40,67	-29,30	48,04	-46,70	-50,58	-34,24
Kapitálový účet														
Meziroční změna (mil. EUR)	540,64	86,739	37,49	309,34	622,05	153,43	586,42	154,39	1303,1	56,133	1251,8	-5180,6	1096,6	2383,578
Tempo růstu (%)	931,70	14,49	5,47	42,79	60,26	9,27	32,44	6,45	51,13	1,46	32,03	-100,41	5189,62	221,64

Zdroj: Maďarský centrální statistický úřad (2020)

Příloha č.11: Salda výkonové bilance zemí V4

Tabulka pro výpočet salda výkonové bilance															
Polsko	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
zboží	-6 629	-4 464	-7 874	-16 491	-23 488	-7 708	-10 940	-13 295	-8 131	-335	-3 255	2 213	2 935	1 426	-4 782
služby	1 373	1 978	2 032	5 344	5 070	5 017	3 297	5 167	6 004	7 646	9 059	10 911	13 963	17 956	21 652
součet	-5 256	-2 486	-5 842	-11 147	-18 418	-2 691	-7 643	-8 128	-2 127	7 311	5 804	13 124	16 898	19 382	16 870
Maďarsko	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
zboží	-3 738	-2 050	-2 200	-532	-996	2 561	2 524	2 853	2 933	3 331	2 125	4 052	3 958	1 909	-1 654
služby	1 037	1 093	1 322	1 038	1 372	1 239	2 723	3 390	3 844	3 792	4 587	4 907	6 126	7 244	7 525
součet	-2 701	-957	-878	506	376	3 801	5 247	6 243	6 776	7 123	6 712	8 959	10 084	9 153	5 871
Slovensko	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
zboží	-2 113,6	-2 812,8	-2 843,8	-1 031,4	-1 217,9	231,9	-79,9	-35,9	2 505,8	2 907,6	2 757,7	798,0	1 254,0	597,1	-220,1
služby	727,6	649,0	987,3	627,2	-339,0	-903,0	-651,3	-269,6	421,4	483,9	175,8	127,9	383,4	882,4	924,8
součet	-1 386,0	-2 163,8	-1 856,5	-404,1	-1 556,9	-671,1	-731,2	-305,5	2 927,2	3 391,4	2 933,5	926,0	1 637,4	1 479,5	704,8
Česká republika	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
zboží	-6151,6	2788,5	3196,9	2372,4	1787,6	6751,8	6418,4	8985,9	14039,5	17871,8	22325,1	19549,3	26981,3	28090,3	22842,3
služby	7535,6	4345	5968,1	6620,1	9170,2	7693,9	7999,5	8180,2	8299,8	7183,1	5746,4	7874,7	9718,4	11746	12005,6
součet	1384,1	7133,5	9164,8	8992,6	10957,5	14445,7	14417,8	17166	22339,2	25054,8	28071,5	27423,9	36699,7	39836,2	34847,9

Zdroj: ČNB, NBS, NBP, Maďarský centrální statistický úřad (2020)